

קונטרס

הבינוני

**פרשת
במדבר
תשפ"ה**

שנה ז'
חוברת ל"ה
גליון 367

שיעורי

**הרב שמעון
שפיצער שליט"א**

לתרומות וחכיות בהפצת הגליון
ושיעורי הב'ני, צרו קשר עם 'מכון
הב'ני': 718.387.1122 או במייל:
info@machonhavineini.com

לקבלת הגליון וקונטרס הב'ני המלא,
או לקבלת השיעורים, שלחו מייל:
info@machonhavineini.com

קו עדכונים לשיעורים, פארברענג
ליל שישי, ומעמדים מיוחדים בא"י.
073-347-8404

קו טעמו וראו - 02-3024389

072.257.7726 א"י

718.686.8300 ארה"ב

0204.586.2115 בריטניה

03.300.0223 בלגיה

קול הב'ני

עימוד
נחמן אייזנבאך
(+972) 053-3153-305

מפתח העניינים

מדור אמונה ובטחון שיעור רפ"ז

יום שלישי פרשת בה"ב כ"ב אייר תשפ"ה

חובת הכרת הטוב גם למי שלא הצליח לעשות את מבוקשנו ה

תמצית השיעור הקודם | הכרת הטוב בלי קשר לתוצאה | תודה ל'בטלן' על רצונו הטוב | התוצאה אינה קשורה ל'בטלן' | תודה מעמקי הלב לה' - ולשלוחו ה'בטלן' | ה'בטלן' מוכן ומזומן להיזק | מזדמן לו אדם לפי התוצאה | מאת ה' היתה זאת להצילו | מזדמן לו רב לפי העצה | התוצאה נגזרה מראש | פרשת הדרכים של מקבל הטובה | כולם לא נבראו אלא לשרתני | הכרת הטוב מקרבת אל ה' | הודאה על כל השתלשלות הדברים | אי אפשר להתחיל סיפור מהאמצע | בחתונה מתרגשים מכל המסלול | התמונה הולכת וגדלה עם הזמן | נתתי לפניך הברכה והקללה | אין בטחון בלי ענוה | הכרת הטוב מובילה אל היעד | שיא ההתרגשות מוקדש לשמים | אין סיבה לנקום ולנטור | מגלגלין חובה על-ידי חייב

יום רביעי פרשת בה"ב כ"ג אייר תשפ"ה

חיינו המאושרים של המקבל עליו עול תורה יט

לכל אחד יש דרך ארץ | לא לכל אחד יש עול דרך ארץ | מעבירין ממנו עול דרך ארץ - תוצאה טבעית | חידושים בעת הכנסת כוס קפה | קנייטש חדש בסוגיית הצרות | המעכב מספר אחת מלימוד התורה | אין לך מזיק כפיזור המחשבות | תלמידי שיעור ג' אינם מרוכזים | עול דרך ארץ של בחורי ישיבה קטנה | הפתרון הוא התפעלות מן הלימוד | שאלת השאלות - איך עושים את זה? | שבעים פנים לתורה | מקור ההתפעלות ברצונות האדם | רצונות של בחורים | סדר עלייתו של המתחיל | עסוק בתורה ואתה מושל בו | ההתעסקות רק מסבכת יותר | תענוג של ישיבה קטנה בחור

מדור שבת קודש שיעור ס"ח

יום חמישי פרשת בה"ב כ"ד אייר תשפ"ה

יחודיותה של תפילת ערבית בליל שבת ל

תפילת ערבית של שבת חובה | שלוש השגות של דביקות | מקום מפגש עם הקב"ה | תפילה באמצע החיים ההומים | תפילת דלעתיד לבוא | ה' מלכותיה קאם ועלעמי עלמיא | אוהבי ה' המחכים בבנין אריאל | בשמו"ע מתחולל שינוי פנימי | מתערובת צבעים יוצא גוון חדש | כי אשב בחושך ה' אור לי | אתה קדשת כנגד שבת בראשית | חבל להתעקש על תפילת רשות | תפילת שבת היא בסגנון של תהילה | עיקר החילוק הוא בלב | כח המשמעת של המלמד | להיות בטוח עם הישועה | סמיכת גאולה לתפילה

יום ראשון פרשת במדבר כ"ז אייר תשפ"ה

הכנה לקבלת התורה על-ידי זכירת השעשועים לט

יבוא משה ויספר לעם | סיפר להם על גודל השעשועים | שיטת שכנוע מועילה | אתם

ראיתם אשר עשיתי למצרים | התפעלותו של יתרו לשום מה? | באמצעות התפילה
ניכרת הקרבה | השפע מוכן ומחכה לתפילה | את כל התלאה אשר מצאתם בדרך | הדרך
להניע אדם לפעולה | עם שמחה ושעשועים אפשר לפעול | תפילת היהודי מתוך ביטול
ושמחה | הבנה שמחוללת שינוי בעולם | הכנת הנפש לקבלת התורה | לא ניתנה תורה
אלא לאוכלי המן | לא כדי להפילני הביאני הנה | עד הנה עזרונו רחמיך | קנה לך לב
מבין | בין יהדות אמיתית ליהדות של סגולות | מה נורא המקום הזה | יהי חסדך ה' עלינו

יום שני פרשת במדבר כ"ח אייר תשפ"ה

הבנת התורה על-ידי שמיעת שירת המלאכים נ

עליונים ששו ותחתונים עלו | המלאכים הממונים על השירה | קולות של ברכים | משה
שר שירת הלוויים | הפעם ילוח אישי אלי | לעורר כל חלקי הנפש | ויהי כנגן המנגן ותהי
עליו יד ה' | כלים אחרים של הסברה | חוסר הסברה - חוסר הבנה | פתרונות התורה
לבעיות האמיתיות | צריך רק להסכים לשמוע | איזהו חכם הלומד מכל אדם | הלימוד
משולחנו הטהור של רבי שלמה מזוועהיל | איך מגיעים לדרגה כזו? | חירות אמיתית
על-ידי הבנה של תורה | להסכים להכנע ולהתבטל | חבל על דאבדין

מדור אור החיים הק'

ערש"ק פרשת במדבר כ"ח אייר תשע"ט

מועט המחזיק את המרובה נט

המקום אשר חונה שם האלוקים | עולם שנה נפש שאינם מוגבלים | ששה מתכסים
בטלית אחת | דיבוק הזמן בשרשו | דיבוק הנפש בשרשה

מדור שיעורי ליל שישי

ליל שישי פרשת במדבר כ"ז אייר תשפ"ד

המצוה להתחדש כל יום בעבודת ה' סב

המצוות רבו ועצמו עד אין מספר | בכל יום יהיו בעיניך כחדשים | יוצא מהמקוה
כבריה חדשה | חדשים לבקרים רבה אמונתך | דין חדש אחרי התפילה | מוציאים
ארגז חדש של שפע | תתחדש כנשר נעורכי | הזדמנויות חדשות לרושם ראשוני

ליל שישי פרשת במדבר כ"ז אייר תשפ"ד

התורה היא פירוש לעולמו של האדם סז

חידושי תורה בכל יום לשם מה? | למען תשכיל בכל אשר תלך | התורה מגלה את
החסרונות | התורה נותנת הרגשים עדינים | הכח להבחין שהגאווה היא המקור |
אם אין דעת - הבדלה מגין? | החופה שכמעט התפוצצה | לחסוך את הצער של
התעיייה | חבל שלא להשתמש במדריך

ליל שישי פרשת במדבר כ"ז אייר תשפ"ד

הלל והודאה לצורך פרנסתו של הקב"ה - ממשנת הבעש"ט הק'... עב

תורה ופרישות - ומה עם הפרנסה? | לעולם יהא שם שמים שגור בפיך | ברוך
שהבדילנו מן התועים | אשר נתן לנו את תורתו | חצות לילה אקום להודות לך

מדור אמונה ובטחון

שיעור רפ"ז

יום שלישי פרשת בה"ב כ"ב אייר תשפ"ה

חובת הכרת הטוב גם למי שלא הצליח לעשות את מבוקשנו

תמצית השיעור הקודם

בשיעור הקודם התחלנו לעסוק בדברי רבינו המחבר על חיוב הכרת הטוב. כאשר אדם עשה לך טובה - והקב"ה סייע בידו והדבר הצליח - **עליך להודות תחילה להקב"ה, ורק לאחר מכן להכיר טובה גם לאותו אדם.** הן מחמת רצונו הטוב להטיב לך, והן משום שהוא הכין את עצמו להיות כלי להטבה, עד שבחר בו ה' להיות הצינור שדרכו יגיע השפע, בהתאם לכלל: 'מגלגלין זכות על-ידי זכאי' (שבת לב, א.).

נחזור שוב על הנקודה המרכזית שלמדנו: **בין אם קיבלת טובה ובין אם אירעה לך רעה - יש לזכור שהתוצאה באה מהקב"ה בלבד, ואינה קשורה כלל לפלוני ולבחירתו.** לכן, התגובה הראשונה בכל מקרה צריכה להיות הודאה לה'.

למשל, מישוהו ניגש אליך ונותן לך מתנה. בדרך כלל אתה אומר לו מיד: "תודה, אני ממש מעריך את זה." ורק אחר כך, אם אתה 'עובד' גדול, אולי תכוון על כך בברכת מודים.

אבל רבינו המחבר מלמד אותנו שעלינו להפוך את הסדר: גם כשאתה מקבל מתנה,

או כשחבר סייע לך - לדוגמה, פנית אליו בבקשה לעזרה והוא מתקשר להודיע שהעניין טופל - עליך לומר לו: "תמתין רגע בבקשה." ואז לישא עינים לשמים ולומר: "רבונו של עולם! אני מודה לך. תודה שעזרת לי." ורק לאחר מכן, לשוב אל אותו אדם ולומר לו: "אני רוצה להודות לך על רצונך הטוב ועל שהיית צינור לשפע שלי."

אם אדם רוצה לחנך את עצמו להיות עניו, להיות בעל מדות טובות, אדם שמכיר טובה באמת - עליו להתרגל דבר ראשון לומר על כל טובה, קטנה כגדולה: "תודה לך, ה'." אבל יאמר כן בלשון נוכח. לא שידבר עם פלוני ויאמר: אני מודה לה', אלא ידבר אל הקב"ה ויאמר לו: רבונו של עולם! עזרת לי, אכן שמע אלוקים לקול תפילתי. תודה לך. ורק אחר כך, לפנות אל האדם ולהביע בפניו הכרת תודה על הרצון והבחירה הטובה שלו. אמנם, חשוב לזכור: כשהוא מדבר אל אותו אדם - אין צורך להסביר לו שהתוצאה לא ממנו, אלא מהקב"ה. לא כל אחד נמצא במקום שבו אמירה כזו תתקבל בצורה נכונה. אבל האדם עצמו - בתוך ליבו ובמחשבתו - צריך לדעת זאת היטב, ולהשריש את ההבנה הזו בנפשו.

בסוף הוא חוזר אליך ואומר: השנה לא הצלחתי. כיון שאתה יודע שהתוצאה אינה קשורה אליו, אלא להקב"ה, אתה מבין שאין שום חילוק מה היתה התוצאה, כי הקב"ה תמיד טוב ומטיב, וגם עכשיו קיבלת את אותו הטוב שקיבלת אשתקד, הגם שרצונך לא התקיים עכשיו. עוד אתה מבין שלגבי החבר אין שום שינוי, כי גם הפעם ניסה לעזור לך בכל כוחו. ואם כן אתה צריך להודות הן להקב"ה והן לחבר. החילוק היחיד הוא לגבי הטעם השני שהאדם מחויב להודות לאיש המטיב, שהוא מפני שעשה עצמו כלי ראוי שתתגלגל הזכות על ידו, כי כאן כיון שלא יצא הדבר לפועל, אינו צריך להודות לו מטעם זה, אך עדיין יש לו להודות לו על רצונו הטוב להטיב לו.

תודה 'לבטלן' על רצונו הטוב

מוסיף רבינו המחבר: "וכן ינהג במיודעיו ואוהביו, ובמי שנושא ונותן עמם, ושמשיו ושותפיו".

רבינו המחבר הזכיר כאן "שמשיו", והנה זה כולל כל הגבאים והמשרתים ומשרתי המשרתים למיניהם שיש לו לאדם. אכן הדבר מצוי אצל מי שהוא אדם חשוב או עשיר בעל משרד גדול, שמחזיק תחתיו מי שמטפל בכל הדברים הקטנים שלו עצמו אין פנאי להתעסק בהם. לפעמים הוא בוחר לתפקיד זה אדם שאינו בעל כשרון גדול, בלשון המעטה, וכך הוא יכול להשתמש בו מבוקר ועד ערב לכל מיני שליחויות מבלי לשמוע ממנו תלונות. אך אז הוא עלול לחשוב שמול אדם כזה הכללים שונים, כי יאמר: אינני משלם לו כדי שיהיה לא-יוצלח. 'שלימול' אני לבד יכול להיות. בשביל זה אינני צריך אותו. אני משלם לו כדי שימלא את רצוני בדיוק... ביקשתי ממך לקנות חלב מסוים, מדוע אינך שומע מה

כך מבואר במפורש בדברי רבינו: קודם כל - להודות לה', ורק לאחר מכן - להכיר טובה לאדם שפעל מרצונו הטוב והבין את עצמו להיות צינור של שפע וברכה.

הכרת הטוב בלי קשר לתוצאה

ממשיך רבינו המחבר: "ואם לא יושלם לו על ידיהם (אם פעלו למענו ולמעשה לא איסתייעא מילתא ולא הצליחו להביא לו הטובה), אל יאשימם, ואל יתלה בהם קיצור (אל יתלה הדבר במה שהתעצלו, כאותו האומר: היית צריך להתקשר כבר אתמול. כבר אז אמרתי לך להתקשר. התעצלת ודחית את השיחה. לא עשית את ההשתדלות כפי שביקשתי ממך, ולכן היא לא הצליחה... אל יאמר ואל יחשוב כן), אך יודה לא-להים, אשר בחר לו הטוב בזה (כי אם הדבר לא יצא לפועל, סימן הוא שטובתו הגדולה ביותר היא שזה לא ייצא לפועל, ואם כן יודה לה' על כך) וישבחים כפי שידע מהשתדלם לעשות חפצו (יודה לאותם בני אדם מאחר שהוא יודע כמה הם השתדלו בשבילו לעשות לו חפצו), אך על פי שלא נשלם כרצונו וכרצונם לו (אע"פ שלא הצליחו להוציא לפועל את רצונו ואת רצונם כאחד לעשות לו את מבוקשו)".

רבינו המחבר אומר כאן דבר נפלא: אם אתה יודע להודות כאשר הכל מסתדר לטובתך - תראה להודות באותו אופן גם כשהתוצאה לא תואמת את רצונך.

למשל: שנה אחת אתה מבקש ממשהו שישגיך לך אישור לעלות עם הרכב להר מירון בל"ג בעומר, ואחרי יגיעה רבה, הלה מצליח להביא לך אישור כזה. אם אתה מכיר את דרכי ההודאה, אתה מודה תחילה להקב"ה, ורק לאחר מכן אתה מודה לפלוני הן על רצונו הטוב לפעול בשבילך והן על שעשה עצמו זכאי כדי שתתגלגל הזכות על ידו. לשנה הבאה אתה מבקש ממנו שוב, ושוב הוא פועל בשבילך הרבה, אך

אלא מה? אנחנו משוכנעים שכאשר מדובר באדם כזה, 'שלימזל', ברור שהתוצאה תלויה בו. כך הרי מובן מאליו.

כשאני לוקח מישור "לעניין" (טויגליכער) - אין צורך לשאול אותו עשר פעמים אם הוא עשה את מה שהתבקש. אני לא צריך מישור שאני צריך להיות ה'בייביסטר' שלו. אני צריך אדם שאומר לו פעם אחת - והוא כבר דואג שהכול יתבצע על הצד הטוב ביותר.

וכי מי מאתנו לא חשב פעם בדיוק כך? הרי זו הא"ב של כל מי שיש לו עסק. תמיד מחפשים אדם רציניים ומנסים להיפטר מכל מי שאינו כזה. אין הכי נמי - מותר לחפש אנשים "לעניין", ומותר לפטר כל מי שאינו עונה על הגדרה זו. רבינו המחבר לא אומר שאדם חייב להעסיק אנשים שלא עושים עבודתם. מה כן כתוב בדבריו? **שבעת**, כל עוד פלוני משמש אותך - עליך לזכור **שהתוצאה אינה תלויה בו**.

תורה מעמקי הלב לה' - ולשלוחו ה'בטלן'

אפשר להסביר את הדברים אפילו בצורה פשוטה והגיזנית: למה בעצם הקב"ה סיבב שדווקא אדם כזה - אדם שלא לעניין - יתגלגל אליך. **האם אתה מבין שזה מאת ה'?** אם כן תמשיך את המחשבה הזו עד הסוף: **גם מה שקרה אחר כך, גם התוצאה - היא ממנו יתברך**, ולא מפלוני.

הדבר הראשון שצריך לעשות, הוא להודות לה' על כך שרצונך לא יצא מן הכח אל הפועל, וחז"ל מזה **גם לאותו פלוני מגיע תורה**... אכן כן, לא מספיק שתודה להקב"ה. יש שהאדם אומר כך: כלפי הקב"ה, הלא כבר אמרו **חז"ל** (ברכות נד, א): 'חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על

שאני מדבר אתך? - וכך הוא מוציא אנחה אחר אנחה מפיו משום שהוא חושב שכאן הכללים שונים, כאן מותר לו להצטער על רצונו שלא יצא לפועל. למה? כי אני משלם לו משכורת ואינו עושה את עבודתו. אבל רבינו המחבר מבאר שמשמיו של האדם אף הם בכלל זה.

אמור מעתה: **כשהלה מסדר את עניינך כמו שצריך, דבר ראשון תודה לה' שמטיב עמך, ויחד עם כן תודה לו על שזימן לך אדם קצת מוצלח או מוצלח מאוד. ואם אינו מצליח, אך הוא 'שלימזל', דבר ראשון תן תודה לה' - איזה נס שהביא לי חלב מסוג אחר, כי זהו הדבר הטוב ביותר בשבילי, וחז"ל מזה **תודה לאיש** וכה תאמר לו (כמובן שחלק מזה תאמר רק בלבך): כל-כך רצית לעזור לי, כל-כך רצית לקנות לי את החלב מהסוג הנכון, אלא שאינך יודע בחייוכו וביומיכו, אינך יודע לחלק בין הצבע הכחול לצבע האדום, תודה רבה לך. כך יודה לו, לא בדרך גלגול, אלא **יודה לו באמת**.**

התוצאה אינה קשורה ל'בטלן'

כמה עגמת נפש היינו יכולים לחסוך מעצמנו אילו רק היינו נוהגים כך? האדם משוכנע בכל לבו שבמקרה כזה - כאשר מישור פשוט לא עשה את מה שציפו ממנו - הוא מוכרח להוציא את כל המרירות. הוא אפילו מרגיש צורך לדבר עם עוד כמה אנשים, להסביר להם עד כמה אותו אדם חסר שכל - הבחור הזה פשוט אין לו שכל...

אבל רבינו המחבר שואל: מה בעצם החילוק בין ציור זה לכל ציור אחר? מה ההבדל?

נלך צעד אחר צעד: **התוצאה, לפי האמת, אינה תלויה באותו אדם!**

לעזור לי - גם אם בסוף זה לא יצא לפועל
- בלבי צריכה להיות הכרת הטוב כלפיו.
 זה שהדבר לא הצליח - זה כבר עניינו של
הקב"ה, ובוודאי שזה לטובה, ועל כך אני
נותן הודאה לה'. עד כאן דברי רבינו
 המחבר.

ה'בטלן' מוכן ומזומן להיזק

אבל מהו בעצם עיקר הקושי, שגורם לנו
 להיות כל-כך רחוקים מזה? עיקר הקושי
 טמון בנקודה אחת יסודית: אנו מקשרים
 את התוצאה אל האדם. כלומר, **הקושי הוא**
ביסוד הפשוט ביותר של אמונה ובטחון!

כשמשהו מצליח - אנחנו בטוחים שזה
 בזכות זה שפלוגי הוא בעל כשרון.

וכשהדבר נכשל - ברור לנו שזה מפני
 שפלוגי הוא 'בטלן'.

תפיסה זו מאוד מושרשת אצלנו, והיא
 נובעת פשוט ממה שאנחנו 'רואים בעיניים'.

הרי ביקשתי מפלוגי שבע פעמים
 שיעשה משהו, וכל פעם זה נגמר בכשלון.
 פעם הוא שכח, פעם הוא עשה הפוך, פעם
 סתם התעכב.... ביקשתי את אותו דבר
 ממשהו אחר - ותוך חמש דקות הכל היה
 מסודר כמו שצריך.

זו המציאות שאנחנו חיים בה. איננו
 יכולים להתכחש לכך. לאדם ממוצע יש
 סביבו שלושים אנשים - קצת קרובים, קצת
 שכנים, קצת חברים מבית הכנסת,
 והתופעה חוזרת אצלו תמיד מול כולם.
 לפעמים אפילו הבטלן מצליח להוציא
 מתחת ידיו איזו תוצאה רצויה, כמו
 שאומרים: גם כסיל לפעמים אומר איזה
 דבר חכמה. אבל באופן כללי, נראה שברגע
 שהבטלן מניח את ידו במשהו - הוא רק
 גורם נזק והרס. ולכן - קשה לאדם לחשוב

הטובה'. בסדר, אוכל להתמודד עם החלק
 הזה. אבל כלפי פלוגי? אין לי ברירה, אני
 צריך להראות לו פנים זועפות. לפחות
 שיבין וירגיש כמה צער ועוגמת נפש הוא
 גרם לי עם כל הבטלנות שלו.

אבל רבינו המחבר מלמד אותנו אחרת:
 מעבר לכך ש**אתה מחויב להודות לה, אתה**
גם מחויב להודות לאדם שניסה לעזור לך.

לדעת רבינו המחבר, **כשאדם מודה למי**
שניסה להטיב עמו - עליו לעשות זאת
בלב שלם, בכל רגשי הלב. בלי קשר
לשאלה האם בסוף הצליח או לא.

הדבר פשוט **שצריך לעבוד הרבה כדי**
להגיע לדרגה זו, אבל מי הוא זה שבכלל
 נכנס אי פעם לפינה זו? אם לגבי חלקו של
 הקב"ה, שמענו פעמים רבות שהאדם צריך
 להודות - **ברוך השם, כך היה צריך להיות**
 - אבל כשמדובר בפלוגי - שניסה לעזור
 ולא הצליח, ואולי אפילו גרם נזק, ועכשיו
 ייקח שבועות לתקן את מה שעשה - שם
 כבר הרבה יותר קשה להפוך רגשות של
 אכזבה לרגשי הכרת הטוב.

אולי מזה מגיע הנוסח שאומרים ככעס
 גדול למי שמאוד ניסה לעזור ובבטלנותו
 גרם לנזק: תודה רבה על העזרה, 'שכויח'...

כי באמת, לפי דברי רבינו המחבר,
האדם הזה כן ראוי לתודה. אבל עם השנים
 - פשוט שינינו את הניגון...

כן צריך יהודי לחיות, וכשמבינים את
זה - אפשר באמת להתקדם.

רבינו המחבר מדבר על כל האנשים
 שסובבים את האדם ומנסים לעזור לו,
מִיִּדְעֵנוּ וְאוֹהֲבֵנוּ, וְמִי שְׁנוֹשָׂא וְנוֹתֵן עִמָּהֶם,
וְשִׁמְשֵׂיו וְשׁוֹתָפָיו, ואומר שעם כולם הוא
 צריך להתנהג באותו מהלך. **אם רצית**

מזדמן לו אדם לפי התוצאה

כל מי שיתבונן סביבו יבחין שלרוב יש לפחות אדם מוצלח אחד וכנגדו לא-יוצלח אחד. מדוע אם כן דווקא זה נתדבק בו וזה לא?

דוגמא לדבר: הקב"ה עזר לו לאדם והנה יש לו אח זריז ונמרץ שמבין בקריצת עין ומסדר מה שצריך. אך האדם אינו מעלה בדעתו שזה קשור להקב"ה... הוא אח שלי והוא עוזר לי. מה זה קשור להקב"ה?... הסתכל סביבך ותראה שככה זה. יש שם לפחות אחד מוצלח ואחד לא-יוצלח, ובדרך כלל יש כמה מכל סוג. כעת התבונן: מדוע אתה זכית ונתדבק בכ אחד מן המוצלחים? יש אנשים שהיו משלמים כל הון דעלמא רק כדי שיהיה לצידם אדם כזה, והם לא מצליחים למצוא. הם בוודאי צריכים להתפלל יותר - כי **הכל תלוי ברצון הקב"ה**, והקב"ה אוהב אותם גם-כן. אך **עליך להבין איזה נס יש לך, ואז יהיה לך הרבה יותר קל להבין שאין סתירה גדולה בין מה שאתה רואה לבין האמת.**

ברור שהתוצאות קשורות אך ורק להקב"ה, כשהקב"ה רוצה שתצליח, הוא מזמין לך אדם שראוי שיתגלגל זכות על ידו.

וכן להפך. הן אנו רואים כמה בני האדם מבקרים את הלא-יוצלחים המסובבים אותם - כמה פעמים אני צריך לבקש ממך? למה אתה שוכח כל פעם? - תחשוב לרגע בחכמה: בעשרים השנים האחרונות, האם הדיבורים האלה עזרו במשהו? יש לו בן אחד שצריך תמיכה כספית באופן תמידי או שמתמודד עם שלום ביתו. ומה מסקנתו? הוא כזה, נו... אי אפשר לשנות אותו... ובכן, תחשוב באופן של חכמת חיים: כבר נאנחת והתמרמרת על זה כל-כך הרבה, האם זה

היפך ממה שענינו רואות, ולכן גם כל כך קשה לעקור מתוכנו את התפיסה הזאת.

אבל רבינו המחבר נתן לנו תשובה. הוא אינו אומר שהעובדות שאתה רואה אינן נכונות. אדרבה - אתה צודק במה שאתה רואה בעיניך. אבל - גם יסודו של רבינו אמת הוא.

ואיך שתי האמיתיות הללו משתלבות?

כאן נכנס מושג יסודי:

"מגלגלין זכות על-ידי זכאי וחובה על-ידי חייב."

יש אנשים שמצד מעשיהם - מתאימים לכך שדברים יסתדרו על ידם. ויש כאלה - שמצד מעשיהם - לא מתאימים לכך. כלל הוא בתורה ונלמד מהפסוק (דברים כב, ח): 'כי יפול הנופל ממנו', ולמדו **חז"ל** (שבת לב, א): **'ראוי זה ליפול מששת ימי בראשית, שהרי לא נפל והכתוב קראו נופל, אלא שמגלגלין זכות על-ידי זכאי וחובה על-ידי חייב.'**

נמצא שבאמת נכון מה שאתה רואה. יש אנשים שפשוט לא כדאי לבקש מהם דברים, כי **נראה הם לא הכלי המתאים לכך**. זה מתאים עם יסודו של רבינו המחבר. אתה לא טועה. לפלוני אין מספיק סייעתא דשמיא. אבל גם אתה לא צריך להתרגז. פשוט - תדע את טבע הדברים, ותפנה לאדם אחר, מתאים יותר.

אבל תוך כדי - **תזכור חשבון פשוט:**

מי סיבב שמי שמתאים, ומי שלא מתאים, יימצאו דווקא בסביבתך?

על זה - אין ויכוח. זה לא הוא, וזה לא אתה. **זה מאת ה'!**

דוגמה מובהקת איך הקב"ה עוזר לאדם - מונע ממנו גאוון, מונע ממנו ליפול.

וזה מה שצריך להבין: **התוצאה - טובה. ולכן הקב"ה מזמין לך דווקא את האדם הזה.**

אם הקב"ה היה רוצה שתעשה השקעות ותצליח בעסקים, הוא היה מזמין לך אדם מתאים לזה גם לפי טבע. אבל אם זה לא טוב עבורך, הוא מזמין לך ארבעה יועצים - שכולם יאמרו לך את העצה הכי משונה בעולם.

מזדמן לו רב לפי העצה

הבה נשאל שאלה: כשאדם צריך לקבל החלטה בחיים, את מי הוא שואל? הוא שואל את רבו. נשאל את האדם: ביהדות החרדית הרי נמצאים מאות צדיקים ויראי שמים, מדוע אינך פונה אליהם, והם היו נותנים לך עצה הפוכה? אכן התשובה פשוטה שהקב"ה רוצה להוציא תוצאה מסוימת ולכן הוא מקיף את האדם באנשים מסוימים. על האדם לפעול על פיהם ולהמתין לתוצאה. הנה חז"ל אמרו (ב"ב קטז, א): מי שיש לו חולה בתוך ביתו - ילך אצל חכם. שואל האדם: איך אדע איזה חכם? ואומר: זהו זה. אינני הולך לאף אחד. עוד לא עשיתי בדיקה מדוקדקת לדעת למי יש רוח הקודש, ואני מקיים בעצמי שב ואל תעשה עדיף. והתשובה היא שהאדם צריך לפעול במה שיש לו לצדו, כי זה מה שהקב"ה מזמין לו.

כבר הבאנו בעבר מה שכתב מרן הגר"מ פיינשטיין זצ"ל (אג"מ יו"ד ח"ד סימן נא, ב) שאנשים באים אליו שיבקש עליהם רחמים, ולכאורה יש בזה קושי, כי אם הוא מתפלל על החולה - הלא הוא נכנס לגאווה, כי הוא כאילו אומר: אני הוא חכם הדור, תפילתיי

עזר לך במשהו? ברור שהביקורת רק מחמירה את המצב.

מאת ה' היתה זאת להצילו

רואים את זה בבירור לגבי חינוך הילדים. כשאומרים לילד: למה אינך יכול להרים את זה? דבר אחד ביקשתי ממך ואינך יכול לעשות אותו! אתה כזה לא-יוצלח!!! מה זה עושה לילד? זה עושה לו הרבה. זה גורם לו שלעולם לא ירצה לעשות מה שמבקשים ממנו. ברור שזה פועל הפוך. אבל גם בלי זה, הלא את זה אתה רואה בבירור שכל הקיטור שאתה מוציא - אינו עוזר לך כלום. זה לא כאילו שאם לא תלך עם אמונה והשגחה פרטית - יהיה לך מזה משהו. לא! אין לך שום כלום מזה. בגמרא בקידושין (מא, א) מובא: רגון לא עלתה בידו אלא רגזנותא. כשהאדם מתרגז, הוא מרוויח רק דבר אחד, שהוא אוכל את לבו. לא הרווחת כלום בשום צורה. אם כן, עצור בבקשה את התנהגותך ותבין שהקב"ה הוא זה שהעמיד אדם זה לצדך, ועכשיו הבחירה בידך. אתה יכול לבחור ללכת בדרך האמונה ולומר: התוצאות טובות בשבילי. אילו היו הדברים מתנהלים באופן אחר, הייתי נעשה בעל גאווה והייתי מפסיד גם את הגשמיות וגם את הרוחניות...

אפשר לראות דוגמאות רבות לכך. יש אדם שיש לו כסף רב, והקב"ה מזמין לו אשת חיל שלא נותנת לו לנסוע לשום מקום. כזו צדקנית היא שמובחרי הישיבות היו מתברכים בה. אבל הוא לא יכול לעשות מאומה. חבריו נוסעים, מבלים, והוא סגור במסגר. הוא אומר בלבו: רבונו של עולם! מי בכלל התפלל על הזיווג הזה? איך נפלתי עם כזאת צדקנית?

אבל האמת? זה טוב בשבילך. זו הצלחה. אל תחשוב שאתה מקופח. זו

שהתוצאה אינה תלויה באדם, אלא ברצון ה'. כי בלי יסוד זה – קשה מאוד להתחרר מהתחושה שזה תלוי באדם, בפרט כשמדובר במישהו שהדבר 'מתאים לו'.

אכן ברור שלא תמיד זה נכון. פעמים שהמוצלח הגדול – אינו מצליח, ודווקא חבריו ה'שלימול' המפורסם – מצליח בגדול. ואז באמת קל לראות שהתוצאות אינן אלא מאת ה'. האדם הזה יש לו את כל הכשרונות שבעולם, את כל הכסף שבעולם ואת כל הפרוטקציה שבעולם, ותראה שלא יצא ממנו כלום. כולם רואים אז שכיון שאין ההצלחה מוכנה לו לאדם מן השמים, הוא לא ישיג אותה בשום מחיר. הקושי הוא כשזה כן מתאים. המוצלח עשה עבודה נפלאה, והלא-יוצלח עשה עבודה שלא לעניין. אז צריך להוסיף את היסוד האמור. אין הכי נמי, מי אומר שלא? אבל הקב"ה זימן לי את האדם הזה, דווקא הוא, מפני שהתוצאה הזו נקבעה מראש. ואותו אדם – הוא הכלי המתאים שתוצאה זו תבוא דרכו.

פרשת הדרכים של מקבל הטובה

נתקדם בצעד נוסף: בשיעור הקודם היינו עסוקים בשאלה: למי להכיר טובה, להקב"ה או לזה שהטובה באה על ידו? יצאנו מנקודת הנחה שאם האדם מכיר טובה לחבירו, הוא עלול להתרחק מהקב"ה, כי הוא מייחס הטובה אל חבריו במקום לייחסו להקב"ה, והדין היה נותן שיאמר לחבירו: לא לך אני מכיר טובה, אלא להקב"ה. על זה כתב רבינו המחבר וביאר שהאדם יכול להכיר טובה גם להקב"ה וגם לחבירו, באופן שאין הכרת טובתו לחבירו גורמת לו להתרחק מהקב"ה.

כעת ניתן דוגמה מצויה: כשאדם קיבל טובה מזולתו, מישהו קנה לו מתנה, והודיע

מתקבלות. כותב שם הגר"מ: חשבתי על זה ובאתי למסקנא שאין בזה משום גאווה, כי פלוני צריך לעשות מה שמוטל עליו. אני מבין אותו (כך כותב הגר"מ), לאן אתה רוצה שיפנה? יש כאן יהודי שנקרא פוסק ואליו הוא צריך לפנות. אם פלוני עושה מה שהוא צריך לעשות – אתפלל עליו...

התוצאה נגזרה מראש

לענייננו, שאל נא שאל: מדוע מכל האנשים שבעולם, נבחרו דווקא אלו העומדים סביבך לשמשך? והתשובה היא, הקב"ה חפץ להביא לעולם תוצאה מסוימת, ולכן הוא מעמיד דווקא את אותם האנשים המתאימים לתוצאה ההיא. כך שכל אחד יוכל לומר: זה מתאים הפלא ופלא. הוא עשה לך את זה? אני מכיר אותו. זה מתאים לו. זה בדיוק בשביל אדם כזה לעשות עבודה כזו...

זוהי עבודת האדם לזכור תמיד, בין כאשר מי שביקש ממנו לעשות לו טובה, הצליח למלא את מבוקשו, בין כאשר לא הצליח למלא את מבוקשו, שהקב"ה הוא זה שזימן לו אדם זה יחד עם התוצאה, ולכן, עליו להודות תחילה להקב"ה ואחר כך לאדם. ואם נדרש לו לכך מילתא דבדיחותא, יאמר בלבו כך: תוצאה זו הלא נגזרה עלי, והנה אתה הלא יהודי כה יקר ותמים אתה, אפילו לפני המלחמה לא היו תמימים כאלה, ובכן, אתה משתמש עם ה'בטלן' שבך בשלימות. אני מודה לך. אני מודה לך באמת. התוצאה נפלאה...

צריך להרגיל את עצמו, שוב ושוב: התוצאה נגזרה מראש.

כל השאר – האנשים, הנסיבות, הקשרים – באים אחר כך, רק כדי להביא את התוצאה אל הפועל. זה מה שיעזור לו לאדם להבין באופן המתיישב על הלב,

גיסיך גייסו בשבילך חמשת אלפים דולר, מה יקרה בפעם הבאה אם לא יגייסו בשבילך כלום, או יצליחו להגיע רק לחצי מהסכום? מה תהיה אז מחשבתך? ברור שתתרגז, מדוע? כי לאט לאט אתה נתפס במחשבה שמגיע לך. פשוט מאוד. **אם אינך מבטא את התרגשותך והתפעלותך מתוך הכרה שהתרחש לך נס, מחלחלת בך ההכרה שאין מדובר בנס, אלא בדבר פשוט** - כן, בוודאי, אם אני מחתן, מגייסים בשבילי חמשת אלפים דולר. זה הדבר הנורמלי ביותר.

כל שכן שיהיה כך כאשר פלוני מאוד מצליח בעסקיו ונתן לך המחאה, מה תחשוב אז? הוא יכול היה לתת לי יותר. מאה אחוז. פלוני חי לו ברוך ה' חיים של עושר, ואני מחתן את בני וצריך לגרד כספים מן הגורן ומן היקב, אתה יכול לומר לי מה אעשה עם שלושת אלפים דולר? אפילו לתשלום לאולם זה לא מתקרב! יש לך מושג מה זה לחתן ילד?

אכן אם אין האדם עובד על הכרת הטוב, לאט לאט מחלחלת בו ההכרה שמה שאנשים עושים לו כדי לעזור לו, זה רק המינימום ההכרחי, והרי הוא מתרגז על מה שלדעתו היה צריך לעשות לו ולא עשו לו. הוא סבור שאלו שלא עוזרים לו מספיק, הם ממש מושחתים. **מהלך מחשבה זה הוא היפך הענוה, ויוצר בנפש תפיסה הפוכה מתפיסת הבטחון.**

כוונתנו להסביר בזה כדלהלן: בדרך כלל נדמה לו לאדם שהוא מוכן ומזומן להכיר טובה, אך הוא מסתפק למי, להקב"ה ולפלוני מטיבו. טעות גדולה! **אם יהיה לו לאדם הכרת הטוב לבני אדם, אשר פירושה שיבין וירגיש שלא הגיע לו - אני מכיר לך טובה על רצונך הטוב לעזור לי אע"פ שלא מגיע לי...** אני באמת מרגיש

לו שאינו צריך לשלם לו, וכל כיוצא בזה... יש לו אחת משתי מחשבות, או שהוא חושב: למה הוא עשה לי את זה ואינני ראוי לכך? הוא מתרגז ומתפעל מזה שקיבל מעבר למה שהיה צריך לקבל, כעין מה שאמרה לאה (ויצא כט, לה) הפעם אודה את ה' - עכשיו שנטלתי יותר מחלקי, מעתה יש לי להודות. או שהוא חושב להיפך (והוא יותר מצוי): כך צריך להיות, כן, בוודאי. השאלה היא רק: מדוע פלוני לא עשה לי את הטובה אשתקד? זה שסוברים לי ומביאים לי, כך בדיוק צריך להיות. כך הוא המנהג לדאוג לצרכי בעלי הבתים החשובים. שולחים לי משלוחי מנות מפוארים, כותבים לי מכתבים של חנופה. נורמלי ביותר...

כולם לא נבראו אלא לשרתני

אכן מי שאינו מרגיל עצמו להכיר טובה, יפול לאט יותר ויותר לצד שמאל. כך הוא טבע הנפש באופן ודאי. אנשים עושים לך טובות, אנשים חושבים עליך, כבר כמה פעמים שחיתנת ילד ושני גיסים ששמו לב שאתה דחוק מאוד, גייסו בשבילך בשקט סכום של חמשת אלפים דולר. הם באו אליך כל פעם ונתנו לך את הכסף ביד. אם אינך עושה עסק מהכרת הטוב, אלא אתה אומר 'תודה' פעם אחת, מכניס את הכסף לכיסך והולך לך... מישוהו אומר לך: נדמה לי שמן הראוי שתתקשר לפלוני להודות לו כי הוא עזר לך מאוד בשביל החתונה. ואתה משיב: אין לי עכשיו זמן, אני מחתן עכשיו... ואח"כ אתה אומר לעצמך: לא נראה לי שהוא צריך את ה'תודה' שלי... **כיון שאינך מודה לפלוני, אתה משחית את נפשך.** לך נדמה שההודאה היא בשביל פלוני, ובאמת אתה בעצמך נצרך לה. מדוע אתה בעצמך נצרך לה? כי הבה נחשוב אפילו באופן פשוט, לא כלפי שמיא: בשלוש החתונות האחרונות

הודאה על כל השתלשלות הדברים

ב'אהבת שלום' להרה"ק מקאסוב זיע"א (פרשת כי תבוא) כתב על לשון הפסוק (כו, ג) "הגדתי היום לה' אלוקיך", כמה התחדשות צריך שתהיה לו לאדם כשהוא נותן הודאה. הוא אומר שם בקצרה הבנה נפלאה, ואנו נרחיבה קצת: כשהאדם מביא ביכורים לשם הכרת הטוב, הוא אומר: ארמי אובד אבי וכו'. הוא אינו ניגש מיד להודות על הרימונים, אלא הוא חוזר אחורנית אל ההתחלה. כשהייתי במצרים, הייתי עני מרוד ועבדתי בפרך וכו'. מדוע הוא צריך לחזור לאחור? מדוע לא ייגש מיד להודות על הפירות הנאים שגדלו בפרדסו? התשובה היא: כי בשנה הראשונה היה לנו הרגש זה. תחשבו על השנה הראשונה שנכנסנו לארץ ישראל. היינו במצרים וסבלנו והתייסרנו הרבה, אח"כ הלכנו והסתובבנו ארבעים שנה במדבר, עד שהגענו לארץ ישראל וצריכים היינו להלחם עם "לא המלכים, ואז היה שבע שנים שכבשו ושבע שנים שחילקו, עד שסוף סוף התיישבנו, יש לנו ארץ ויש לנו שדות ופרדסים ואנו יכול לזרוע ולנטוע והארץ מגדלת את פירותיה... **בשנה הראשונה זכרנו את הכל.** אך מה? בדרך כלל, כשחולפות כמה שנים, נוטים בני אדם לשכוח את כל העבר. אך אין זה נכון.

הוא מבאר שזהו 'הגדתי היום' - בכל יום יהיו בעיניך כחדשים. האדם צריך שתהיה לו התחדשות עצומה בשעה שהוא אומר את הפסוקים המתארים את כל העבר. והרי זה כאותו רעיון של המגיד מדובנא זצ"ל לגבי ההגדה של פסח שמתחיל בגנות ומסיים בשבח. הן עבודת ליל הפסח היא כעבודת הבאת הביכורים ממש, ובשתייהן אומרים אותם פסוקים. הרעיון הוא שצריך לחזור אל ההתחלה.

כלפיך הכרת הטוב... - אם יעשה כן, יתקרב מזה הרבה אל הקב"ה, כי זה ממלא את האדם בענוה ומכריחו להודות להקב"ה. ואם לא יעשה כך, זה יעורר בלבו גאווה ואת כל חלקי הכעס והיפך האמונה בהשגחה פרטית, וממילא יתרחק עד מאוד מהקב"ה.

הכרת הטוב מקרבת אל ה'

נסביר מצד אחר: נדבר כעת על מי שמודה למטיבו. הוא מתקשר אליו ולא סתם אומר לו, אלא מרגיש באמת שהוא רוצה שפלוגי יידע איזה דבר גדול הוא עשה לו. נניח ששכח את דברי רבינו המחבר שהתוצאה הגיעה מאת האלוקים, והוא מדבר עם פלוגי במלוא ההתרגשות - פשוט הוצאת אותי מאפילה לאורה. אין לי את המילים להסביר לך מה עשית בשבילי... אין הוא זוכר כלל שהקב"ה הוא זה שהביא לו את התוצאה, אבל יש לו את הרגש הטוהר של הכרת הטוב. אך מה יקרה אם עושה כך? - הוא יגיע בעצמו להכרה שהקב"ה הוא זה שעשה לו את הטובה.

הסיבה לכך, כי כשהאדם יתבונן בטוב שהוא מקבל, תמיד יבחין בו בחותמו של הקב"ה. הוא יתחיל לשים לב לדברים קטנים שבתוך הטוב שקיבל אשר רק הקב"ה יודע מהם. אך אחד לא היה יכול להטיב לו באופן כה מושלם חוץ מהקב"ה שיודע תעלומות. הוא יגיע לזה, כי הוא צועד במהלך הנכון, מאחר שהוא מרגיש שאינו ראוי לדברים שהוא מקבל והוא מלא ענוה. כיון שהוא צועד בדרך הנכונה, הוא יוסיף להתקדם אל המקום הנכון, עד שיבין שזה הקב"ה שמטיב עמו, כי בדרך שאדם רוצה לילך - בה מוליכין אותו.

יפה, אבל אדם נברא? הלא זה נס בלתי יאומן! ובכן, מה סיבת החילוק? הסיבה היא כי ההתרגשות אינה דומה. מדוע אינה דומה? כי הלידה היא רק תחילתו של סיפור. האדם אמנם חיכה כמה שנים, ובשעת ההריון עצמו, בפרט בחודש התשיעי, כמה הרפתקאות עברו עליו, אבל עדיין אין זה כמו חתונה. **בעת החתונה לוקחים בחשבון את כל המסעות והתחנות מאז הלידה ועד עכשיו, ורואים כמה הקב"ה עזר על כל צעד ושעל עד שהגיעו עד הלום, וממילא מתעוררת התרגשות עצומה.**

כשאנו מבינים זאת, אנו מבינים שזה מה שהקב"ה אומר במצות הביכורים: אינני צריך שתודה לי על הרימונים. לא זה מה שנקרא הכרת הטוב. אל תודה לי על הרימונים. כשאתה מודה לי על הרימונים, אתה מדבר כל-כך לא לעניין. מה אתה רוצה שאענה לך? הן איננו מבינים זה את זה. המשנה **במסכת ביכורים** מונה אותם שמביאים ואינם קוראים. אם אינך יכול לומר "כי באתי אל הארץ אשר נשבע ה' לאבותינו לתת לנו", לא קלטת את הענין. הרימונים! זה הסיפור! **הרימונים הם החלק האחרון של תהליך שלם** של גלות וגאולה. היה אחד שנקרא אברהם, שהיה לו אתי קשר עמוק, והודעתי לו שבניו יירדו למצרים ושם יזדככו ויוכלו לקבל את התורה ואח"כ להכנס לארץ ישראל ולזכות למצוות התלויות בארץ, והנה קיימתי לו את הבטחתי אחרי שנות המתנה רבות כל-כך, אשר כל אחת מהן הוסיפה עוד נקודה אל ההצלחה ועוד קומה אל הבנין ההולך ונבנה. מה אתה מדבר אתי על הקומה העליונה בלבד? אם אתה רוצה לדבר רק עליה, אל תביא לי ביכורים. לביכורים יש מהלך...

אי אפשר להתחיל סיפור מהאמצע

אחת מהסיבות לכך היא משום שצריך לראות את התמונה הכללית. **אם אין האדם חוזר אל ההתחלה - אף מה שאירע עכשיו אינו רואה.** המשך של סיפור הוא, ואם אין האדם מתחיל מראשיתו, הרי זה כמתחיל סיפור בפרק כ"ח. אין שום משמעות לפרק זה אם אין מספרים תחילה את הפרקים מא' עד כ"ז. סיבה נוספת, כי רק כך **האדם רואה את הקב"ה שנמצא בתוך הסיפור, רק כך הוא קולט את המסלול שהקב"ה מוביל אותו.**

כך איתא כבר מהראשונים שהאדם מחויב תמיד לחזור אל הימים הראשונים ולהודות על הטבותיו של הקב"ה באותם ימים, ולומדים זאת **מכמה פסוקים** שנאמר בהם: 'זוכרת כי עבד היית בארץ מצרים'. אחת מהסיבות היא, כי יש המשך לכל הסיפורים האלה. אתה מתפלל עכשיו על איזה דבר כגון על הוצאות נישואי הבנים, אך האם אתה זוכר את ההתחלה? ביקשת אז על זרע של קיימא. תעבור על כל המסלול ותבין שמדובר בסיפור אחד בהמשכים. יש לך מושג **כמה תתרגש כשתעבור על כל המסלול!** אז תקלוט את התמונה ותראה שהקב"ה **אף פעם לא נטש אותך - עד הנה עזרנו רחמיך ולא עזבונו חסדיך...**

בחתונה מתרגשים מכל המסלול

זו אחת מהסיבות שהאדם עורך שמחה יותר גדולה כשהוא מחתן מכאשר נולדה לו בת. מה קרה? - נולד לי ילד. מה? - בת. אה, מזל טוב. היכן אתה עושה את הקידוש? - כבר עשיתי. לכאורה אינו מובן. איזה נס יותר גדול? נולד לך ילד חי? ילד שלם? ילד בריא? מדוע לא הזמנת אולם ענק? כשמתחתנים, זה אמנם התקדמות

התמונה הולכת וגדלה עם הזמן

זה מה שמבאר ה'אהבת שלום', שהאדם צריך לחדש את ההרגשים שלו כל פעם מחדש. כל שנה בליל הסדר, הוא צריך להתחיל שוב מההתחלה, כי בכל שנה נוסף עוד חלק לסיפור. יש כעין אריג של ניסים ובכל עת שנה נוספות עליו עוד ועוד שורות והתמונה הולכת ומשתלמת. אני רואה כבר חלק יותר גדול מהתמונה. אתם מכירים את הפאזלים של חמש מאות או אלף החלקים? הילדים מרכיבים את הפאזל ומתרגשים עם כל גילוי חדש - אני חושב שאני רואה כבר את החלק הזה של התמונה ואת החלק הזה... כל הזמן נוסף עוד על התמונה, וככל שהאדם רואה יותר, הוא רואה יותר אלוקות.

זה הלא היסוד של מגילת אסתר. היסוד של מגילת אסתר הוא שצריך לקרוא את כולה בבת אחת. אי אפשר להפסיק באמצע. ויהי בימי אחשוורוש הוא חלק אחד, אח"כ הגיע מעשה ב'ושתי' ואחשוורוש, אח"כ גידל המלך אחשוורוש את המן, עוד מעשה ועוד מעשה, ובסוף הכל מתקשר בצורה מפליאה. וכשבני ישראל רואים איך הכל מתקשר, הם כל-כך מתפעלים, ובכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר, שמחה וששון ליהודים, משתה ויום טוב, וקיימו וקבלו עליהם היהודים את התורה באהבה. מה קורה עכשיו? מה שקורה הוא שאין מספרים עכשיו את החלק האחרון בלבד - בסופו של דבר היהודים לא נהרגו - אלא מספרים את כל הסיפור מראשיתו. כשבני ישראל חטאו ועדיין לא ידעו כלום, הקב"ה כבר הכין להם רפואה למכה, וסיבב להרוג את ושת'. ושוב הכין רפואה למכה על-ידי שסיבב שבגתן ותרש ירצו להרעיל את אחשוורוש וישמע מרדכי וישלח לספר ולהציל את אחשוורוש...

רק כך מספרים את הסיפור - כי רק כך אפשר להבחין באלוקות שבו. הרי כל מה שקרה התרחש בדרך הטבע בלבד - אז איך אפשר לראות בזה את יד ה'?

הדרך היחידה לראות את האלוקות שבסיפור, היא לחזור לאחור, להתבונן בו מחדש, ולראות את התמונה השלמה.

כשעושים זאת, אפשר להבחין איך הקב"ה היה נוכח בכל פרט ופרט.

נתתי לפניך הברכה והקללה

לענייננו, אדם שאינו חי עם הכרת הטוב - לא רק שאינו מתבונן בנעשה סביבו, אלא הוא כמי שנוסע בכיוון ההפוך. הוא מרגיש שהכל מגיע לו. והראיה? הוא לא אומר תודה. כיון שהוא מרגיש כן, התמונה שהולכת ומצטיירת לו במוחו היא תמונה הפוכה מן האמת. הרגשת 'כוחי' ועוצם ידי' מתחזקת אצלו, הציפייה שלו לקבל מאחרים גוברת. למה לא הכנסת שתי כפיות סוכר? אתה יכול להסביר לי? כמה פעמים אני צריך לומר לך? אני צריך שתי כפיות סוכר... מרידותו הולכת וגוברת.

לעומת זאת, מי שחי עם הכרת הטוב - מתחיל ממקום אחר לגמרי. הוא אומר: לא מגיע לי, אני מלא הכרת הטוב למי שעשה בשבילי, הגם שלא מגיע לי...

כיון שהוא חי כך, הוא יתקשר להודות למטיבו גם אם קשה לו, ולא ישכח מלהשתתף בשמחתו מתוך הרגשה פנימית של הכרת הטוב.

שורש ההכרה הזו נעוץ בענווה: ההבנה שלא מגיע לי דבר.

זה לא משנה מי עשה לי את הטובה. אני חי בהכרה זו שלא מגיע לי כלום, אשר היא משורשי הענווה.

היה באחיו או בחבירו הקרוב אליו או באשתו, שם קצת יותר קשה לזכור זאת. אך באמת זה ממש אותו דבר. **הקב"ה זימן לך מישוהו שיעזור לך בדיוק כשהיית צריך.**

הכרת הטוב מובילה אל היעד

כל זה בא להסביר שאפילו מי ששכח את דברי רבינו המחבר, ומייחס את הטובה לפלוני מטיבו ורוצה להודות לו מקרב לב, כי הוא באמת מרגיש שהוא חייב לו הכרת הטוב, אף הוא יגיע בסוף אל המקום שיזכור שהתוצאה היתה מאת ה' ואותו בלבד הוא צריך להודות עליה. כל זה, כמובן, בתנאי שאינו מנסה להתחנף, כפי שכבר הסברנו בשיעור הקודם שחנופה היא מדה אחרת לגמרי. חנופה נובעת מכך שהאדם מנסה ליצור קשרים עם פלוני כדי שפלוני ימשיך להזרים לו כסף. אך אנו מדברים כאן על מי שאינו מנסה להתחנף, אלא הוא רוצה להודות על העבר - חסד של אמת. דוגמא לדבר: מטיבו כבר הלך למנוחת עולמים והוא עולה כל שנה ביום היארצייט על קברו מבלי שאף אחד יודע מכך. אתה יודע למה? כי הוא מאוד עזר לי, וכל מה שאני יכול לעשות לעילוי נשמתו - אני עושה. אני מרגיש שאני רוצה לעזור לו...

כך ראינו אצל כל יראי ה' הצדיקים שמאוד מאוד הקפידו על הכרת הטוב, וראו מי שמזלזל בה כאדם מופרך. ואחת מהסיבות פשוטה מאוד, כי זה נוגע בענוה וגאווה. אם אין האדם מכיר טובה, זה נובע מכך שהוא אומר לעצמו: מגיע לי שזה יהיה כך. אני רק מבקש עוד. אתה יכול לתת לי עוד בבקשה? וכיון שכן, מדובר בוודאי ביסודות הדת.

אין בטחון בלי ענוה

בספר 'מרפא לשון'^א (עמוד הענוה) מביא כמה לשונות מדברי רבינו המחבר בשער הכניעה, כגון מה שכתב בפרק ז': "כשיפגעוהו פגע בממונו או יקרהו מקרה בקרוביו, אם ירצה בגזרת הבורא ויצדיק את דינו, יורה על כניעתו הטובה ושפלותו לאלוקים", וכן דוד המלך אמר: לא גבה לבי ולא רמו עיני, ואח"כ אמר: אם לא שויתי ודוממתי נפשי כגמול עלי אמו כגמול עלי נפשי. הא לך שזה קשור בזה. כשהאדם מכיר בכך שאין מגיע לו כלום, הוא מודה להקב"ה על כל מה שהוא עושה לו, כי הוא מבין שהכל לטובתו. וכותב שם: "ומזה יבין האדם כי שתי המדות הללו, ענוה ובטחון, אחת הן, כי אי אפשר לו לאדם שתהיה לו מדת הבטחון זולת מדת הענוה".

כשהאדם מבין זאת, הוא מבין שכאשר הוא מכיר טובה, הוא מחזק בלבו את ההבנה שזה לא מגיע לו... אני רוצה להודות על כך שהקב"ה העמיד אדם פלוני שיחשוב עלי וירצה לעזור לי הגם שזה לא מגיע לי, הקב"ה עוזר, הוא עוזר גם לי, כי הוא חנון ורחום... הוא נכנס לעולם זה של ענוה, וכיון שכן, יגיע בוודאי אל המקום הנכון, היינו שיראה את הקב"ה בכל דבר, וזה מה שיגרום לו להבין שהתוצאה בין כה וכה צריכה היתה לבוא, ופלוני שזה נעשה על ידו, אינו אלא ביטוי של הטבתו של הקב"ה.

יש שהאדם מספר בהתפעלות: בדיוק מצאתי את פלוני עומד שם באמצע הדרך, ובדיוק הושיט לי עזרה... אכן שם יותר קל לזכור שזה הקב"ה שעומד מאחורי זה. אבל כשלא קרה איזה דבר מיוחד, אלא מדובר

א. ספר מוסר להגה"ק רבי רפאל כ"ץ זצ"ל - אב"ד שלש קהילות אה"ו. מחבר הספרים שו"ת 'ושב הכהן' ו'תורת יקותיאל' ועוד. תלמידו של דודו ה'שאגת אריה'. היה מתלמידי הגר"א מווילנא והמגיד הק' ממעזריטש זי"ע"א.

עצמו להודות לבני האדם שמנסים לעשות לו טובות, כדברי רבינו המחבר, ויעזור בלבו הרגשים של הכרת הטוב כלפיהם, למרות שלא עלה הדבר בידיהם.

אין סיבה לנקום ולנטור

נסיים בתשובה לשאלה שרבים שאלו על השיעור הקודם: רבינו המחבר אמר שכאשר פלוני עשה לך טובה, עליך לדעת שהתוצאה היא של הקב"ה, ועם כל זה אתה חייב להודות לפלוני הן מפני שרצה לעזור לך והן מפני שעשה עצמו זכאי כדי שהזכות תוכל להתגלגל על ידו. נשאלת השאלה: אם כן מדוע אסרה תורה לנקום ולנטור? אמת נכון הדבר שהרעה שבאה עלי היתה מאת ה', אך מדוע לא אוכל להתרעם על פלוני על עצם זה שבחר להרע לי. אינני כועס על התוצאה, כי אני יודע שהיא מאת ה', אבל כפי שאתה אומר שכאשר פלוני פעל להטיב לי, אני צריך להודות לו על עצם רצונו להטיב לי, כך תאמר שכאשר פלוני נבחר מן השמים להתגלגל חובה על ידו, מותר לי לשנאותו על רצונו הרע להזיק לי.

אולם התשובה פשוטה, והיא שתמיד מתחילים בתוצאה, ואז מסתכלים על כל מה שמסביב לה. למשל, כאשר התוצאה מטיבה עם האדם, האדם נותן הודאה לה, ותוך כדי שהוא מודה לה, הוא מודה גם על הדברים שהקב"ה השתמש בהם להוציא על ידם תוצאה זו, כי בכלום ניכרת הטבתו של הקב"ה. הוא כאילו מרחיב את הכרת הטובה שיש לו כלפי הקב"ה גם כלפי אלו שעל ידם באה אליו הטובה.

ובכן, כאשר האדם מאמין באמת שהתוצאה שהגיעה אליו, היתה מהקב"ה - ה' אמר לו קלל - הרי הוא מאמין כמו כן שזה היה לטובה, והראיה, שהוא

והנה הגם שאמרנו שמי שיכיר טובה, הגם שייחס את התוצאה לבשר ודם, בסוף יגיע אל המקום הנכון ויבין שהתוצאה אינה אלא של הקב"ה, מכל מקום הדבר הנכון הוא כפי שדיברנו לעיל, שהאדם יחנך את עצמו להודות להקב"ה לפני שהוא מודה לפלוני.

שיא ההתרגשות מוקדש לשמים

והאמת שמחמת חשבון נוסף ראוי להקדים את ההודאה לה' להודאה לחבירו, כי את ההתרגשות החזקה ביותר יש לו לאדם בביטוי הראשון של הודאה שהוא נותן, וכעבור כמה רגעים, ההתרגשות מתקררת כבר, ומן הראוי שיקדיש האדם את שיא התרגשותו לשמים. הן כך ביארו הצדיקים זה שיעקב אבינו קרא ק"ש בשעה שפגש את יוסף. לכאורה אינו מובן, הן חיכה לראותו עשרים ושתים שנה, בדיוק עכשיו הוא צריך לקרות ק"ש?! ביארו הצדיקים שדווקא מפני שהרגיש אז את שיא התרגשות האהבה, אמר בלבו: לא אבזבז את זה לבשר ודם. אקח את האהבה הזאת ואומר אתה שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד, ואהבת את ה' אלוהיך וגו'.

לכל אחד יש דברים כאלה. האדם חיכה לישועה. לפעמים מדובר בסיפור של שנים רבות. הוא כבר נתן שוחד והפעיל פרוטקציה ועשה סגולות ונסע על קברי צדיקים, ושום דבר לא הועיל. בסוף נודע לו על איזה עסקן שמתמחה בזה, והדבר הפיח בו תקווה כאומר: ממנו תבוא ישועתי. הוא פנה אליו, וכעבור כמה ימים, העסקן התקשר אליו להודיע לו: הענין סודר...

הנה הוא צריך להיזהר שההתרגשות תופנה תחילה אל הקב"ה, וכן עליו להיזהר שלא לשכוח את העבר כולו.

ובודאי צריך האדם כמו"כ להרגיל

מדוע אנו אומרים שנתקיים בו בפלוני מגלגלין חובה על-ידי חייב, ולכאורה נתקיים בו מגלגלין זכות על-ידי זכאי. אך גם זו אינה שאלה גדולה, כמו שכתב **ה'אור החיים' הק' בפרשת שופטים** לגבי רוח נבות, שאם האדם עשה עבירה, מן הסתם התקיים בו מגלגלין חובה על-ידי חייב. אם פלוני הזיק אותי או ביישני, הגם שאין לי סיבה לשנאותו, כי לא ניזוקתי ממנו, ובוודאי היה זה לטובה, כגון לכפרת עוונותיי, מכל מקום כיון שהוא מצדו עשה מעשה עבירה, כפי הנראה התקיים בו מגלגלין חובה על-ידי חייב.

דברי ה'אור החיים' הק' שם הם על הכתוב **בספר מלכים** שהקב"ה שאל: מי ילך ויפתה את אחאב שייצא למלחמה ויפול שם, ובאה רוחו של נבות הזיורעאלי ואמרה שהיא תלך. הקב"ה צריך היה שזה יקרה, כי אחאב צריך היה ליפול באותה מלחמה, ואעפ"כ נאמר שם שכיון שהיא הציעה את עצמה לשקר לו - הקב"ה הוציאה מחוץ למחיצה. הוי אומר: מה שצריך לקרות - יקרה, אך מי שהדבר נעשה על-ידו והוא עבירה מצדו, הדבר נחשב לו לעוון, ובוודאי שמתקיים בו מגלגלין חובה על-ידי חייב.

אך זהו רק לענין הדרוש, ומה שנוגע לנו, הוא מה שדובר עד כה, **שנחנך את עצמנו להסתכל על כל הנעשה לנו על-ידי אחרים בהסתכלות אמיתית, ואז יתקיים בנו באופן הפשוט 'הבוטח בה' חסד יסובבנו'.**

צריך להודות עליה, ואם כן, למה לו להתרגז על פלוני? הלא היתה לו כאן הצלחה נפלאה בזה שלא השיג את מבוקשו. הוא רצה לקבל הלוואה מהשוק השחור בריבית מרקיעה שחקים, הכל מפני ששרוי היה בלחץ גדול. הגיע חבירו והוציא עליו שם רע שאין בידו לפרוע את חובותיו, ובגלל כן הלוואתו לא אושרה. מה האמת? האמת היא שהקב"ה הציל אותו. הוא הציל לו את חייו. אם כן מה הוא רוצה עכשיו? הוא רוצה במקביל להודאה לה', גם להיות ברוגז על פלוני? על מה? הלא פשוט וברור שאם אתה מבין שהתוצאה היתה לטובה, אין לך שום סיבה לנקום בו או לנטור לו שנאה. זה שפלוני רצה להזיקך, אינו נוגע ברגשותיך, כי אתה רואה כיצד ניצלת.

הסיבה האמיתית שהאדם מתמלא ברגשי נקימה ונטירה ורוגז על פלוני היא שהוא כועס על התוצאה. הוא טועה בנקודה העיקרית, ואז הוא הולך ועושה טועה על גבי טעות, ומייחס את התוצאה לפלוני. אבל **כאשר אתה זוכר שזה מאת ה' - אתה זוכר שזה טוב, וכשאתה זוכר שזה טוב - אין לך סיבה לחשוב שפלוני עשה לך רעה.** פלוני לא הזיק לך. הוא הועיל לך. אם אתה רוצה, אתה יכול להכיר לו טובה. אכן כן, את זה אתה רשאי לעשות, כי סוף כל סוף על ידו הגיע אליך טוב נסתר.

מגלגלין חובה על-ידי חייב

מה שאפשר לשאול הוא, שאם אנו מאמינים שהתוצאה היתה לטובה, אם כן

יום רביעי פרשת בה"ב כ"ג אייר תשפ"ה

חיינו המאושרים של המקבל עליו עול תורה

לכל אחד יש דרך ארץ

חז"ל אומרים (אבות ג, ה): כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ. לא שנו כל הלומד תורה מעבירין ממנו דרך ארץ, אלא כל המקבל עליו **'עול' תורה** מעבירין ממנו **'עול' דרך ארץ**. עול הוא **הרגש המכביד**. הרבה אנשים צריכים כסף, אך יש אנשים שכאשר חסר להם כסף, זה מאוד מכביד עליהם, והרי הם מתהלכים בלי ראש על כתפיהם. יש להם עול דרך ארץ. **יש אנשים שחסר להם הרבה יותר כסף, אבל אין להם עול דרך ארץ, כי אין להם הרגשת הכובד**, זו שגורמת לו לאדם שלא ללמוד ולא להתפלל ולא לדבר עם אנשים כאחד מן הישוב. אין להם הרגשה זו. הם מדברים עם אנשים, הם מדברים עם הקב"ה, הם לומדים ומתפללים. **העניין הכספי הוא אצלם נושא ככל שאר נושא, הוא לא תופס מקום מיוחד יותר מכל שאר העניינים שדורשים טיפול**. כאשר חז"ל דיברו על **'עול דרך ארץ'**, לא התכוונו דווקא לכסף, אלא לכל טרדות החיים - כל אותם עניינים גשמיים שאדם נאלץ לעסוק בהם כדי לנהל את חייו. אמנם נכון שדווקא הכסף הוא הדוגמה הברורה והנפוצה ביותר ל'**עול**', הזה, אבל **'עול דרך ארץ'** כולל הרבה יותר מזה. **'דרך ארץ'** - פירושה כל הסדר הקיים בעולם.

למדנו בעבר **מספר הישר**^א (שער ו) שיש מהלך שהאדם צריך להשתמש בו כדי שלא להשבר ברוחו. **עליו להבין ולקבל שכך הוא סדר העולם**, אנשים מתים, אנשים נחלים, יש פרשיות, יש פרשיות של חושן משפט, פרשיות של אבן העזר, וכן הלאה. **דע מראש שכל הדברים האלה הם חלק מהחיים, כדי שלא יטרידו אותך כשתבוא לידי כך**. הרבה דברים כלולים בדרך ארץ. דרך ארץ היא לא רק כסף. האם להשיא בן כולל רק את השאלה אם יש מספיק כסף או לא? יש עוד הרבה עניינים. כמו"כ דרך ארץ כוללת כל עניני הרפואה, לאו דווקא כשמדובר בחולי קשה. גם אמא לילדים קטנים שצריכה לרוץ עם אחד מהם לרופא מפני שיש לו איזה מיחוש, וכיון שהיא מגיעה אתו אל הרופא אחרי כל המאמצים שעשתה לצאת באמצע עבודתה, היא מגלה ששכחה בבית איזה מסמך. זה מה שנקרא **'עול דרך ארץ'**.

לא לכל אחד יש עול דרך ארץ

מה אומר בעל ספר הישר על חיים כאלה? הוא אומר: כן, זה נורמלי, בתוך עמי אנכי יושבת, גם שכתך מתמודדת עם זה. אולי לא באותה צורה, אבל מה החילוק? **לכל אחד יש פרשיות ועניינים, ועכשיו יש לו לאדם בחירה אם להטיל על צווארו 'עול' דרך ארץ**. עול דרך ארץ פירושו שבכל פרשייה שעוברת עליו, נשימות נעשות

א. הרב חיד"א זצ"ל בספרו 'שם הגדולים' כותב בשם רבי מנחם די לונזאנו זצ"ל שספר הישר הזה הוא לרבינו זרחיה היוני ז"ל, ובשם 'סדר הדורות' כתב שהוא לר"ת מאורליאנס ז"ל א' מרבתינו בעלי התוס'. דבריו הובאו ב'שומר אמונים' (מאמר הבטחון פ"ו), ועסקנו בדבריו בשיעור ק"כ משיעורי הבטחון - כ"ה חשון תשפ"ב.

התלוי בחדר החיצוני, ומוצאים על הצג שבע שיחות שלא נענו, אחד מהרופא, שלוש מהאשת חיל, ועוד שלוש מהגמ"ח. הם עסוקים עכשיו בעול תורה. **עול תורה** פירושו: **הרגשים לתורה ולהקב"ה.**

הקב"ה אומר כך: דרך ארץ תהיה דרך ארץ לכולם מתחילת הבריאה ועד סופה. זו התכנית. התרגל לזה, למד את זה, תבין את זה. תבין שזו התכנית עכ"פ לשבעים שמונים השנים הבאות. אם אתה רוצה 'עול' דרך ארץ - שב שם, שוט שם, דבר מזה, עשה חילוקים בזה... זה ממש כמו עול תורה. אנשים מתייגעים בזה כלמדינים מופלגים - האם עוולה פלונית נעשתה גם לפי התירוץ הראשון בתוספות או רק לפי התירוץ השני. זה אותו דבר, אלא שיש להם את זה בעולמם שלהם.

מעבירין ממנו עול דרך ארץ - תוצאה טבעית

הנה **השל"ה הק'** ביאר לגבי העונשים שקיבל האדם על חטאו, עונש מיתה, ובזיעת אפך תאכל לחם, וצער גידול בנים וצער הלידה, וכן לגבי כל העונשים המבוארים **בתורה ובחז"ל**, שאינם עונש במובנו הפשוט, אלא תוצאה טבעית. מי שהתנתק מהקב"ה - התנתק מחיי החיים, וממילא גופו מת לאחר שנשמתו יוצאת ממנו. זוהי התוצאה הטבעית של האכילה מעץ הדעת. זהו הכלל של שכר ועונש.

ואם כן גם ענין זה שאמרו חז"ל כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול תורה ועול דרך ארץ, הוא תוצאה טבעית. יש שחושבים שמדובר בהבטחה, ובדומה לכל הסגולות, פעמים רואים את זה, פעמים שצריך להאמין, ופעמים שקשה מאוד להאמין והנסיון גדול. וכך האדם מסתבך עם עצמו באמרו: קיבלתי על עצמי עול

קשות ועמוקות - אין לך מושג עם מה אני מתמודד עכשיו. אילו היית יודע... זה מה שנקרא 'עול' דרך ארץ. ככה זה נראה. הוא לא יכול לבוא עכשיו ללמוד, הוא אינו מסוגל להתעסק עכשיו בשום דבר, כי הוא מתמודד עכשיו עם פרשייה קשה. אם נבדוק באיזו פרשייה מדובר, נראה שלא ספק זה כלול במה שדיבר הספר הישר. הוא הרי הזכיר גם שאנשים מתים, ושאנשים מתים בצעירותם. פרשייתך בוודאי נכללת בכללו של הספר הישר, אם כן למה אינך חי? דע לך שכל ההולכים ברחוב מתמודדים. לא! אתה בטוח שבמה שאתה מתמודד, אף אחד אחר אינו מתמודד.

לפי האמת אתה צודק, כי הקב"ה נותן התמודדות מיוחדת לכל אחד ואחד, ואף אחד אינו מתמודד במה שחבירו מתמודד, אבל למעשה, אנשים אחרים מתמודדים בדברים אחרים, למה אתה מתהלך בבדידות כאילו את היחיד שמתמודד, ואילו היו בני אדם יודעים מה עובר עליך, כל-כך היו מרחמים עליך, והיו שולחים לך הוצאות שבת ויו"ט. יתכן שאתה צודק, אבל גם האחרים שאתה רואה בבית הכנסת וברחוב נמצאים במצב הזה, אם כן מדוע יש אנשים שמחייכים ועוסקים בתורה? מדוע עכשיו שעה שאנו מדברים, יש אלפי אנשים שנמצאים בגיל של השאת הצאצאים, וכל מעייניהם נתונים עכשיו בתלמודם.

בא נשוטט יחד בבתי המדרשות הפזורים ונראה במו עיניך. מאוד חשוב להם לדעת עכשיו האם חידושם עולה יפה גם עם התירוץ הראשון של תוספות או רק עם תירוצם השני, והם מתווכחים עם חבריהם ברוגע ונעימות. אכן כן, יש עולם כזה, ואף הם **יש להם דרך ארץ. החילוק היחיד הוא שאין להם 'עול' דרך ארץ.** תוכל לראות אותם יוצאים בבין הסדרים להוציא את מכשיר הפלאפון מכיס מעילם העליון

מה הפשט? הפשט הוא שהוא לומד עכשיו סוגיא ומתפעל ממנה. הוא שקוע בתוך הסוגיא, הוא נהנה ממנה, וגם כשהוא הולך להכין את הקפה, הוא ממשיך להרהר במה שאמר, וכשהוא חוזר, הוא מגיע עם חידוש שהתנוצץ במוחו תוך כדי הכנת הקפה - אני חושב שאפשר להסביר את זה יותר טוב... דרך אגב, הרבה פעמים זה קורה דווקא כשהולכים להכין את הקפה, מדוע? כי כשעוסקים בליבון הסוגיא בלי לעצור באמצע - המוח קצת מצומצם, וכיון שעוצרים משטף הדיבור, המחשבות ממשיכות להתרוצץ כמו מאליהן ומתחילים לפרות ולרבות. כך הוא סדר נפשו של האדם.

קנייטש חדש בסוגיית הצרות

אותו דבר ממש קורה למי שיש לו 'עול' דרך ארץ, אלא שבמקום לעשותו עם ישיבה חאלאט, הוא עושה אותו עם המעיל הספוג בצער ועגמת נפש. הוא לובש אותו והולך למנחה ותוך כדי תפילתו הוא חושב על הפרשייה שלו, ודן במחשבתו מי ומי האשם בדבר, וחוזר לביתו ואומר: לא-לא-לא! קלטתי את העניין. יש לו רעיון חדש. בדיוק אותו דבר.

אומר הקב"ה: זו תוצאה פשוטה. האם אתה קולט שאתה עושה אותו דבר? האם אתה קולט שהאחרים מתמודדים עם אותם דברים? מציעים להם שידוכים, והם מחכים לתשובתם של הצד השני, והדברים אינם ברורים. אותו דבר ממש. מדוע אתה חושב שלא? כמה אנשים שמשאיתם צאצאים יושבים ומתייגעים בתורה? איננו מדברים דווקא על אברכי כולל, אבל אפילו בין אברכי הכולל יש בלי שיעור, אותן משפחות ואותן בעיות. כולנו באים מאותן משפחות שנותרו אחרי המלחמה, וכולנו מתמודדים עם אותם דברים, ואם כן איך יש לו לאברך

תורה ולא ראיתי שהעבירו ממני עול דרך ארץ. אולי לא קיבלתי על עצמי מספיק.

והאמת היא, שזה הרבה יותר פשוט. מדוע אינך מבין **שלקבל עול תורה פירוש לקבל את ההרגשים של תורה, להיות שקוע בתוך הלימוד**, היינו שכל הבנה בתורה מעניינת אותו גם בלכתו ברחוב, והוא חי מזה. **כשאתה מקבל על עצמך עול תורה, באופן טבעי מוחך לא יהיה כל עסוק וטרוד ולהוט מהדרך ארץ שלך.**

חידושים בעת הכנסת כוס קפה

רגשי הלב של האדם מחוברים למחשבותיו ונשנה אצלו במוח, לדברים שתופסים אצלו מקום יותר חשוב, לדברים שעליהם אמר בנפשו: הם עיקר והשאר טפל. מי שמתמודד עם בעיה ובגלל כן הוא משותק... הוא לא יכול לעשות עכשיו כלום. יש לו בעיה עכשיו. והוא חוזר על הבעיה הזו במוחו שוב ושוב, מצד זה ומצד אחר, ואומר לעצמו בכל עת: אינך קולט כמה הבעיה עמוקה. הוא חוזר על זה לעצמו, אח"כ הוא חוזר על זה לבני ביתו, ואח"כ לחבריו, וחוזר חלילה... לא, המצב הרבה יותר גרוע משאתם חושבים... פירוש של דבר שהוא מתלהט בזה. **לא מוכרח להיות שיש לו כעס או שנאה, אבל הוא מתפעל.** הוא עושה אותו דבר בדיוק שאברך הכולל החשוב עושה. הוא לומד בישיבה, הוא מתלהט.

תחשבו על המחזה הזה: אברך כולל יוצא באמצע לימוד סוגיא להכין לעצמו כוס קפה. כעבור דקות אחדות, הוא חוזר עם כוס הקפה ביד ואומר ללומד אתו בחברותא תוך כדי שהוא נוקש באצבע צרדה: יש לי הסבר חדש לבאר את הענין. אתה חייב לשמוע. אני חושב שלא ירדנו לעומק הדבר. שמע, יש כאן עוד רעיון...

להתרכז, ואומר בלבו: תן לי לצאת לעשות משהו, כי עוד רגע אני מתפוצץ. אני יושב וחולם כאן ולא מצליח להתרכז. אין זה תלוי בכשרון. מה הבעיה בכשרון? היום יכול האדם ללמוד לאט ויכול ללמוד דברים אחרים. יש היום כל האפשרויות ללמוד וליהנות. אך מה? האדם אינו מצליח לרכז את מוחו. זוהי הסיבה מספר אחת שמונעת אנשים מללמוד.

ושוב, **אילו היה האדם לומד, היה מרוויח יותר** כסף. זה הלא הא"ב של אמונה, כך כתוב בתורה הקדושה, ועם זה אנו חיים. **אילו היה מצליח להתרכז והיה לומד ברציפות ונהנה, מזמן היה מגיע למסקנא שהקב"ה רוצה שיתפלל יותר, והכל היה מתנהל אחרת.** כעת הוא בטוח שהכל אבוד כי בין כה וכה הוא מבזבז את זמנו... ומדוע הוא באמת מבזבז את זמנו? - בגלל חוסר ריכוז. הוא אשר אמרנו שחוסר ריכוז הוא הבעיה הגדולה ביותר.

אין לך מוזיק כפיזור המחשבות

והנה כשנתבונן, נראה שהגורם הגדול ביותר לחוסר ריכוז היא ההרגשים. ואם כן אנו חוזרים לאותו מקום. הוא לא יכול להתרכז. מדוע הוא לא יכול להתרכז? לא דוקא משום שחבירו דופק כל הזמן בעט. יתכן שזה מכעיס וצריך באמת לעבוד על מדת הכעס, אבל גם כשחבירו אינו דופק, הוא יושב וחולם. על מה הוא חולם? על בעיותיו. בעיותיו אינן בהכרח צרות. די בכך שיש לו איזו תכנית להשקעה והתקשר לפלוני לברר...

כדאי לחזור על דברי ה'תפארת ישראל' על המשנה (אבות א, טו) "שמאי אומר עשה תורתך קבע", שם הוא מביא חמשה כללים להצלחת התלמוד והזכרון, ומבאר שקבע ועראי יכולים להתבטא במצבו של הגוף.

הכולל מקום פנוי בנפשו שיעניין אותו אם למעשה את זה אומר המהרש"א או את זה הוא אומר? אני סתם רוצה לדעת. אני לא שואל אם הוא בעל כשרון, אני רוצה לדעת איך נפשו יכולה להראות זאת? האם הוא משוגע? לא! אתה עושה אותו דבר. הקושיא היא עליך. שניכם עושים אותו דבר. **השאלה היא במה אתה משקיע את נפשך.**

איננו מדברים עכשיו על כך שכאשר האדם עוסק בתורה, הוא מקבל אח"כ תוספת שפע. זה ברור. יש להם שפע רב ומתקיים בו הבוטח בה' חסד יסובבנו. אך לא על זה אנו מדברים עכשיו, הגם שהוא לא פחות אמיתי. אנו מדברים סתם על העולם הזה שלך זה שקיבל על עצמו עול תורה - חי במהלך של 'עול תורה', במהלך של פרשת המן. זה מה שמעניין אותו, בזה הוא מדבר, וזה מה שמעורר בו התפעלות, וכיון שכן, מוחו פרה ורבה בזה. ומי שאינו עושה כן, עושה אותו דבר, אך בדרך ארץ. הוא יושב ולומד בכולל עיון של צרות. כפשוטו ממש. בחרו את האברכים המצוינים ביותר אשר יודעים לפלפל בצרות והוא נמנה עליהם. אגב, באותו כולל לא נתנו העלאה זה כבר עשרים שנה, אבל הוא כבר התרגל לאותו כולל, ולכן הוא יושב שם וסובל.

המעכב מספר אחת מלימוד התורה

נתקדם הלאה: מהו הדבר שמעכב בימינו אנשים מלשבת וללמוד יותר מכל? אנו מדברים על כל צורה של לימוד, לקבוע עתים, ללמוד באשמורת הבוקר, ללמוד בכולל, לימוד גמרא, לימוד שולחן ערוך, או אפילו לימוד חומש רש"י או אמירת תהלים. לא משנה מה. מהו הדבר שמונע יותר מכל דבר אחר? התשובה היא: חוסר ריכוז המוח. זוהי הסיבה שאנשים אינם לומדים ואינם נהנים ללמוד. האדם לא מצליח

קולט, איך אני יכול ללמוד עם הבחורים אם לא לומדים אתם שער הבטחון. אין לי עם מי לדבר. למה? כי הבחורים מודאגים. הם אינם נוכחים כאן, כי הם שבורים ולבם נמצא במקום אחר.

איננו מדבר על עבירות. אנו מדברים על מי ששבור כי אין לו חברים, או כי חבירו כבר התאבד והוא לא, או כי אינו מצליח ברוחניות והיתה לו נפילה. ההרגשים שלו מעורבים לגמרי. קצת דאגה, קצת יאוש, קצת יגון, קצת דכאון הרוח - אינני שווה כלום... שואל המג"ש: איך אני יכול ללמוד אתם? אין לי עם ללמוד. מוחם אינו נוכח. מדוע? כי הם מודאגים. בקיצור, יש להם לאותם בחורים בני שמונה עשרה 'עול' דרך ארץ. אין זו בדיחה. לכו ותראו שזו המציאות. כפי שאמרנו לעיל, עול דרך ארץ פירושו: הרגש שמוריד את האדם מהדרך ארץ.

עול דרך ארץ של בחורי ישיבה קטנה

המשגיח בישיבה קטנה נושא את דרשתו ואומר: בחורים יקרים! אלה הן השנים הטובות ביותר שלכם. אין לכם עול של פרנסה. אתם יכולים לשבת וללמוד בנחת ובלי שום דאגה... אני מבין מה הוא אומר, אבל באמת זה קצת טעות, כי **אין חילוק מהותי בין מי שיש לו עול מזה שהוא צריך לכסות את חשבון הבנק, לבין מי שיש לו עול מענייני הדרך ארץ הרובצים על הבחור בישיבה קטנה.**

אכן כן, אף הבחור בישיבה קטנה יש לו חבילה של דברים שאכפת לו מהם עד מאוד. ראשית אכפת לו מאוד שיהיה מקובל בחברה. אפשר לראות שזהו הגיל שהבחור צריך להרגיש שהוא מקובל מאוד וכולם מחזיקים ממנו. עוד יש לו ענין עם יצריו ותאוותיו. יש לו עול מזה. הוא כן מתמודד, לא מתמודד... ועוד יש לו מבחנים

האדם יכול לרכון מעל הגמרא, ויכול לשכב פרקדן. וכן הם יכולים להתבטא **במחשבות**, ושם הוא מבאר שעראי של המחשבות היינו כשהוא חושב בדברים אחרים בשעה שהוא לומד, וכותב על זה בלשונו: **"אין לך דבר שמרטט ומבלה ההשגה והשכל והזכרון כפיזור המחשבות"**. זה לוקח את הבנת האדם ועושה ממנה עפר ואפר. מוחו עובד אז על אחוזים בודדים בלבד. אין דבר שהורס את כח ההבנה של האדם כפיזור המחשבות.

עוד הוא מביא שם מה שאמרו **במסכת סנהדרין** (כו, ב) **"מחשבה מועלת לדברי תורה"**, ופירש רש"י בפירושו השני שהיא מועלת לשכח הלימוד, כי **הדאגה גורמת** לא להבין ולא לזכור את הלימוד. וכותב שם: **"לא די במחשבת יגון, אלא אף מחשבת שמחה יתירה ג"כ מזיקה לשכל ולזכרון במה שלומד אז"**. כשהאדם מופעל מאיזה ענין, הרגשיו נמצאים במקום אחר, וכיון שכן, אינם נמצאים כאן. הוא מרוגש כולו וכל הזמן מנסה להביא את עצמו לכאן ואינו מצליח.

הוא מביא כמה מקורות לכך, ומסיים **ההשמחה היחידה המועילה היא השמחה בדבר עצמו שלומד**, הוא הוא המחזק כח השכל והזכרון, כמו שכתוב 'בחוקותיך אשתעשע' (תהלים קיט, טז), כלומר, **כשיהיה לי למודי לשעשוע ונחת, אז לא אשכח דבריך.**

תלמידי שיעור ג' אינם מרוכזים

עכ"פ חוסר הריכוז נובע הרבה מאוד מההרגשים שיש לו לאדם מחמת היותו מופעל מדברים אחרים. לאחרונה סיפר לי אחד שעובד בישיבה גדולה, שהיתה שם אסיפת צוות, ופתאום התלהט המגיד שיעור בשיעור ג', שם יש כבר בחורים שנמצאים באמצע הארבעים יום (לסגולה), ואמר: אינני

ויתעוררו בו הרגשים שיביאוהו לידי התפעלות.

שאלת השאלות - איך עושים את זה?

הוא רוצה לדעת איך עושים את זה. הוא ניגש לאברך כולל ושואל אותו: לא אכפת לך שאשאל אותך שאלה אישית? מדוע אתה מתפעל כשאתה דן בדינא דגרמי אם הוא דינא או קנסא ומה הדין אם הזיק בגרמי בשוגג או באונס? אני רוצה לדעת מדוע אתה מתפעל ואני לא. אני עוקב אחריו, מקווה שאין לך טענות על זה, ואני רואה שאתה מאוד מתפעל מהנושא. מתי זה קרה? נולדת בצורה אחרת? יש לך נשמה יותר קדושה? מה הסיפור?

זו השאלה שהאדם צריך לשאול. אח"כ נראה את התשובות, אבל זה מה שהוא צריך לשאול. וזה לא מספיק. הוא צריך להמשיך: אני יכול לשאול אותך עוד שאלה אישית? יש לך ילדים? ואז אם הלה יענה לו שאין לו ילדים, ישאל אותו: אם כן איך אתה לא מתפעל מצרה זו? ואם יענה לו שיש לו ילדים, ישאל אותו: אם כן איך אתה לא מתפעל מהטרדות? אני רוצה לדעת במה אני שונה ממך. זה מה שאני רוצה לדעת. אני רואה עליך שאתה מתפעל כשאתה לומד. יש לך חברותא בבוקר, יש לך חברותא בערב. אני ראיני אותך יוצא להכין קפה, וכשחזרת, אמרת שבדרך עלה לך ברעיון ביאור חדש... לפי מה שלמדנו, אפשר להוסיף... מדוע כשאני מכין קפה, לא מעניין אותי הדבר הזה? זה מה שאני רוצה לדעת.

אכן כשנדע את הסוד, יוכל אפילו הבחור בישיבה קטנה להתגבר על כל הקשיים שיש לו ולהתפעל ממה שהוא לומד. לפי דרגתו. אין הוא צריך להיות הבחור החריף ביותר עד כדי כך שרק דברי הקצות יוציאו אותו מהכלים. אבל יהיה לו

שהוא צריך למלא ולא תמיד מצליח והוריו רוצים לראות. וכן יש לו פרשיות נוספות, פעמים ששמח אצלו בביתו, פעמים שהוא שרוי באיוז מחלוקת. זהו הדרך ארץ של אותו גיל, וכך יש לכל בחור עוד כמה דברים שנוגעים לו. הוא מתרגז על האוכל שנותנים להם לארוחת צהריים של יום רביעי. נושא שלם. הוא כבר צעק על אמו שתדבר עם הנהלת המוסד, אמו הכינה לו חבילה עם אוכל מהבית והוא שכח לקחת אותה... הנה אף בחור זה צריך לבחור בין עול דרך ארץ לעול תורה. הוא עומד באותה פרשת דרכים כמו המבוגר.

הפתרון הוא התפעלות מן הלימוד

ובכן, אם אין האדם מתרגל להחליף את חבילת ההרגשים שלו שלא יהיה שקוע בדרך ארץ אלא בתורה, היינו שיהיה מלא התפעלות מן התורה, הרי הוא מוטל באותה בעיה של הבחור בישיבה קטנה, ומה שיקרה הוא שכל פעם יחזור על אותו שקר מדוע אינו מצליח בתורה, וכל פעם בלבוש אחר. מתי שהוא יאמר שאינו מצליח בתורה משום שאין לו כסף, ושקר הוא, כי זה שאין לו כסף יכול להיות רק סיבה שלא לשבת בכולל, כי סימן הוא שהקב"ה רוצה שיקיים לעבדה ולשמרה, ואין זה חסרון, אלא עבודת ה', אך השאלה היא מדוע אינו לומד. השאלה איננה מדוע אינו יושב בכולל, אלא מדוע אינו לומד. והתשובה האמיתית היא שאינו לומד משום שעדיין לא למד את האומנות הזו לקבל על עצמו התפעלות מלימוד התורה. כל עוד האדם אינו יודע איך להתפעל מלימוד התורה, הוא בהכרח שקוע בראשו ורובו בתוך ההתפעלות מן העוה"ז. אחד לוקח התפעלות מתאוה, והשני לוקח התפעלות מן הטרדות, והשלישי לוקח התפעלות מחדשות. הצד השווה שבהם, שלא הצליחו להגיע לזה שלימוד התורה יהיה לו מעניין

הבה נחשוב מתי יש לו לאדם התפעלות, ואז נעתיק את זה אל התורה. אם יש למשל מי שמתפעל מהרבה דברים, רק לא מלימוד התורה, יש מי שיאמר לו: פתח מהר"ל בנתיב התורה ותתחיל ללמוד. הוא ינסה, אך לא ימצא שם משהו לפי דרגתו. ויש מי שיענה לו: איני יודע מה אתה יכול ללמוד, אך הבה נחשב ביחד, ממה יש לך התפעלות? אחרי שנראה ממה יש לך התפעלות, אולי נוכל למצוא דבר כעין זה בתורה. חשבון פשוט.

נו, ממה בני אדם מתפעלים? התשובה היא **שאנשים מתפעלים מדברים שנוגעים אליהם מאוד**, וכן הם **מתפעלים כשרצונותיהם מתקיימים וכשאינם מתקיימים**. תבדוק ותראה שהאדם מתפעל מפני שהוא עסוק ברצונותיו. הוא מנסה ומנסה ולא מצליח. קח כל אחד ותשאל אותו: מה צרתך העיקרית בחיים שלך? ותשמע ממנו **שצרתו העיקרית היא הרצון החזק ביותר שאינו מתקיים**. פעמים שזה יהיה אפילו דבר קטן ממש. תגיד לו אז: אתה זוכר את בנך השני שהתגרש והיית צריך לחפש זיווג שני בשבילו? מדוע אינך מזכיר את זה כלל? מדוע אתה מדבר עכשיו על דבר קטנוני? והתשובה היא, כי הוא לא עסוק עכשיו באותו רצון. הוא הניח אותו עכשיו. זה מונח בארון... אה, נכון, הוא גר עכשיו באנטוורפן... ככה זה. צרת האדם היא מה שיש לו רצון שמפעפע בו ואינו מצליח לממשו.

וכן להיפך, **הדבר שגורם לו לאדם להיות מלא שמחה, הוא הדבר שהוא כל-כך עסוק בו, כי החליט שזה מה שהוא רוצה** - זה הדבר... הוא רוצה את זה, פועל בעניינו עם כל הלהט, **וכשהקב"ה עוזר לו והוא רואה בזה התקדמות, אז הוא נעשה מלא שמחה**.

תענוג בלימודו ויתפעל מההבנות הפשוטות שיש לו לפי דרגתו. הוא יאמר אותן לחבריו ויתלהב מהן.

שבעים פנים לתורה

וכשמתבוננים, זה מה שמונח בק"ש. בק"ש כתוב: ואהבת את ה' אלוךך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך, אשר פירושו הפשוט: **חטיבה של הרגשים**. ואז: והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך. הקב"ה אומר כך: **אני דורש ממך שהתפעלותך תהיה מן התורה**. לפעמים התורה היא קצות נתיבות שאתה לומד, לפעמים התורה לומדת אתך סוגיות עמוקות בקבלת יסורים באהבה, לפעמים מדובר בהבנה בתפילה, לפעמים מדובר בבירור של חושן משפט - מה הקב"ה רוצה שאעשה במצב זה? כן לעשות? לא לעשות? הוא הולך לשאול את הדיינים... אני רוצה שהתפעלותך תהיה מכאן. פעמים שאפשר לראות אחד לומד סוגיא ופתאום קופץ ממקומו - פה היא הסוגיא!!! הוא נעשה כל-כך שמח. הוא מתחיל לבדוק במפרשים. שואלים אותו: מה הפירוש פה היא הסוגיא? והוא מסביר: לפני ארבע עשרה שנים היה לי סיפור עם שכן, ביררתי את ההלכה ויצא לי חידוש גדול, ועכשיו אני רואה שפה היא הסוגיא... אתה שומע מדיבורו שההרגש שיש לו כלפי אותו מקרה, זה החידוש שהבין אז, לא זה שהתקוטט עם השכן.

פירושו של דבר שהקב"ה אומר לאדם: **קח את חבילת ההרגשים שלך וקבל על עצמך עול תורה. תשקיע את התפעלותך בתורה**. כעת שואל האדם: כיצד עושים זאת?

מקור ההתפעלות ברצונות האדם

הנה כמה שלבים יש לתשובה ונלך לאט.

כל יום אותו דבר. מה החילוק מה הלבוש?

נמצא שכאשר הקב"ה יעזור והאדם יתבונן: **בשביל מה באתי לעולם? ולאט לאט יתקדם קצת בעניין הרצונות, הוא יתקדם ממילא גם בעניין הריכוז. ואם כן, זה ניתן לשינוי. אתה רק צריך להיות רציני ולהבין לאן אתה רוצה להתקדם.**

סדר עלייתו של המתחיל

אולם כאן צריך ללכת לאט. כלומר, אי אפשר ללכת לאדם שרצונו שקוע במאה אחוז בתוך טרדותיו וצרותיו ודמיונותיו ולומר לו: יש לי עצה נפלאה לריכוז המוח בעת הלימוד. דע לך שתכלית האדם היא דביקות, וממילא תקבל עכשיו דביקות... אולי אתה יכול לומר לו את זה, אבל זה לא יפעל עליו יותר מדי, כי זה מדי רחוק מהמצב שהוא עומד בו עכשיו, ואין לו את הכלים להשקיע בזה את רצונו... איני יודע דביקות מהי, איני יודע על מה אתה סח, אני יודע דבר אחד, שאני צריך כסף, ואם כן, לא עזרת לי כלום בזה...

לכן צריך לבוא אל המתחיל ולומר לו: דע לך שהתורה תעזור לך בבעיותיך... זה באמת יכול לעבוד... יש לך בעיה, נכון? מה הבעיה שלך? דבר פלוני, בסדר, זה הרצון החזק ביותר שיש לך. לא לוקח זמן רב למצוא אצל האדם מה דוחק אותו נכון לעכשיו יותר מכל... ובכן, אחרי שידעיים מה הוא אותו דבר, מוציאים לו שמונה מראי מקומות שכתוב שם במפורש שאם לומדים בקול רם, תראה בעזרת ה' שתוך חודש מגיע לך שפע... חומש, משניות, מאמרי חז"ל, ספרי חסידות... זהו כח התורה... אבל אתה צריך ללמוד בקול רם, בהסברה, וברציפות... כך תלמד, ובעז"ה אם תוסיף בלימוד התורה, יגיע לך יותר שפע... תחיה ותראה...

רצונות של בחורים

ובכן, **עבודת האדם היא שיתבונן מהו הדבר שהוא רוצה יותר מכל.** לעיל הבאנו דוגמא מבחור בישיבה גדולה. הוא רוצה להתארוס. מה כל-כך מורכב כאן? המג"ש רוצה עכשיו לספר לו שיש תלמיד הרשב"א שאומר אותו יסוד כמו הריטב"א עם הבדל של נקודה אחת. המג"ש מאוד מתפעל מזה... נפלא מאוד! המג"ש צריך כוס תה? אני יכול גם להכניס לך דבש... אתה מתפעל מזה. אין לי שום בעיה. אם זוהי דאגתך עכשיו, געוואלדיג! יש להקב"ה נחת רוח גדולה ממך... אבל אני רוצה להתארוס עכשיו...

וכן לגבי הדוגמא עם הבחור מישיבה קטנה. רצונו של הבחור בישיבה קטנה הוא מעמדו בחברה. הוא בודק בכל עת האם הוא בחור חשוב או לא ואיך מסתכלים עליו חבריו. זוהי הסוגיא של הרצונות החזקים שיש להם לבני אדם. זה רוצה להתעשר, כי בסביבתו, זה מה שנקרא הצלחה, ועל זה מסתכלים בהערצה. זהו רצונו עכשיו. מדוע אינו מרוכז כשהוא לומד? מה האמת? **השרף מקאצק** זיע"א אמר למי שהתלונן שיש לו מחשבות זרות: לא מחשבות זרות יש לך, אלא המחשבות שלך עצמך. **במשך זמן הלימוד אתה חושב במה שרצונך שקוע בו.**

אדם אומר: אינך קולט מה שיש לי על הראש. אני צריך לחתום על חוזה של השקעה שעובדים עליה זה כבר חצי שנה. אני לא יכול למוד עכשיו... למה כל פעם אתה נותן תירוץ אחר ואינך קולט כמה זה מצחיק. **הסיבה האמיתית היא שוב, כי רצונך נמצא שם, זה מה שמעניין אותך,** בזה אתה להוט, וזה מה שאתה מרגיש. ובכן, היום רצונך הוא החוזה הזה, מחר נשמע ממך על רצון חדש. **כל יום אתה תפוס במחשבתך באותו נושא.** שמת לב?

גדולה והניח לו רטייה על מכתו, ואמר לו: בני! כל זמן שהרטייה זו על מכתך, אכול מה שהנאתך ושתה מה שהנאתך, ורחוץ בין בחמין בין בצונן, ואין אתה מתיירא, ואם אתה מעבירה, הרי היא מעלה נומי (צמחים - דלקת). כך הקב"ה אמר להם לישראל: **בניי! בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תכלין, ואם אתם עוסקים בתורה - אין אתם נמסרים בידו, שנאמר: הלא אם תטיב שאת, ואם אין אתם עוסקין בתורה (כאן צריך להוסיף: גם אם אתם עוסקים בדברים אחרים חשובים, ואף שיש לכם תארים נחשקים, ואף שאתם באמצע צרה, ואף שיש לכם טראומות ממגידי השיעורים) - אתם נמסרים בידו, שנאמר: לפתח חטאת רובץ, ולא עוד, אלא שכל משאו ומתנו בכ (היצר הרע יעזוב את הכל ויתעסק רק בכ להכשילך), שנאמר: ואלך תשוקתך, ואם אתה רוצה - אתה מושל בו, שנאמר: ואתה תמשל בו.**

אתם שומעים מילים? - ואם אתה **רוצה!!!** אחרי כל מה ששמענו על היצר הרע, מה הוא יכול לעשות מן האדם, אם אתה רוצה - אתה מושל בו. פירש רש"י: **ואם אתה רוצה - עסוק בתורה ואתה מושל בו.** נגמר הסיפור. אין שום דרך אחרת. מה הפירוש עסוק בתורה? **עסוק בתורה פירושו שבזה יהיה רצונך.**

אכן כפי שדיברנו, הדרך להתחיל היא **על-ידי שיבין שעסק התורה יפטור אותו מבעיותיו.** אחרת, לא ייגש לזה בכלל, כי הוא עדיין נמצא ברצון אחר. אבל אם האדם מתקדם קצת הלאה, הרי הוא מבין שחיים של הבל הם, כי ממה נפשך יהיה עסוק, או יהיה עסוק בעול דרך ארץ או יהיה עסוק בעול תורה. הוא לא הולך להרוויח כלום מהדרך האחרת. הוא רק הולך להתייסר שם. וכך רצונו נעשה - הבה נחיה בעולם של תענוג.

אכן אם האדם מאמין כי הוא רואה את מראי המקומות בפנים, ואח"כ הוא גם שומע כמה וכמה סיפורים ועדויות מאנשים שזה בשבילם, **הרי זה משמש בשבילו כגשר שעליו יעברו רצונותיו אל לימוד התורה.** למה? כי יש לו את שניהם כאחת. הוא עדיין עסוק ברצונותיו הישנים, כי זו המציאות. אתה לא יכול לומר לו: מה זה מעניין אותך? איך אומרים העולם? - חי, מת, העיקר בריא... אומרים לאדם ככה: מה זה מעניין אותך? - מה פירוש מה זה מעניין אותי? זה מעניין אותי ועוד איך. רצוני נמצא שם. איך אתה יכול להעתיק אותי מרצוני? התירוץ הוא: לא! אני זורם אתך. אני מחזיק לך בידך. מה אתה צריך? תגיד בדיוק מה אתה רוצה? אתה צריך כך וכך כסף בחודש? אתה צריך דירה? בסדר. אתה צריך ילדים? נפלא. בא נראה מה כתוב באור החיים הק' על אם בחקותי תלכו. בחומש עצמו כבר כתוב, אך שם באור החיים הק' כתוב יותר בפרוטרוט שתקבל כל מה שאתה צריך. אם תהיה עמל בתורה, יהיו לך חיים טובים. אבל כתוב שם אם בחקותי תלכו. תלכו פירושו ללכת עם התורה, לחיות בתוך התורה, להתלהט בה. אם תעשה כן, תראה שתקבל כל מה שאתה צריך...

זהו השלב הראשון שהאדם יבוא לידי התפעלות מלימוד התורה. דבר ראשון להוסיף, **ללמוד עוד קצת עם החברותא, להוסיף עוד חצי שעה, להוסיף הן בכמות והן באיכות התורה.**

עסוק בתורה ואתה מושל בו

זהו הביאור בדברי הגמרא במסכת קידושין (ל, ב): ת"ר: ושמתם [את דברי אלה על לבבכם] - סם תם. נמשלה תורה כסם חיים. משל לאדם שהכה את בנו מכה

צרותיו הרוחניות. הן על זה הגמרא מדברת שם במסכת קידושין. היא מדברת במי שרצונותיו בתאוות ובדמיונות ובמכשולות שהיו לו. הוא עסוק כל כולו. זה מה שנקרא עול דרך ארץ. אכן כן, אף זה עול דרך ארץ. היאוש מוביל אותך לאן שהוא? העצבות מקדמת אותך?

תענוג של ישיבה קטנה בחור

אך אם האדם מבין שהוא מתקרב עכשיו אל עיקר התכלית של גשמיות ורוחניות. בזה גופא. בלשבת וללמוד בנעימות... אני רוצה ללמוד, אני רוצה לסכם את המשנה. כמה יסודות למדנו במשנה... תענוג של ישיבה קטנה בחור. מה התענוג של הישיבה קטנה בחור? הוא מרגיש שהוא נעשה עכשיו גדול הדור, כי כך אמר המשגיח בדרשתו בתחילת הזמן, שהוא זוכר בחור בישיבה קטנה שיעור ב'... כל הסיפור... יש לו לבחור גמרא חדשה מהדורת עוז והדר ושומר עליה מכל משמר שלא תתקמט חלילה, כשהוא לומד בחברותא ביום הראשון של הזמן, הוא מתפעל ומתרגש מהמחשבה שהוא הולך להיות גדול הדור... אין זו בדיחה. כשאתה כאברך קורע את עצמך ללמוד משנה עם חשק של ישיבה קטנה בחור... אז מה רש"י מוסיף... סתם, המשנה עם רש"י... אז כמה דברים ראינו במשנה... אתה אותו גדול הדור... כלומר: זוהי התכלית. אתה באמצע קיום התכלית. למה אתה מתפעל מזה פחות? עוד משנה, עוד כמה שורות גמרא... אדם עורך סיום מסכת, אין זה דבר של מה בכך. הפירוש הוא כזה: זוהי התכלית. כל שאר הדברים, הם הבלים.

אז מה שיקרה הוא שהרצון יתחזק, וממילא הריכוז יתחזק. ובוודאי זה הולך ביחד, כאמור לעיל. כשהוא נזכר בצרותיו, הוא אומר: אדרבא, עכשיו אני עוסק

ההתעסקות רק מסבכת יותר

אתה צריך להבין שכיון שרצונך יהיה בלימוד התורה, יהיה לך גם ריכוז, וכיון שיהיה לך ריכוז - תהנה מלימוד התורה. אילו היה האדם קולט את החשבון הזה... תתעניין בלימוד המשנה, תתחבר לזה שאתה מאוד מצליח כשאתה לומד את המשנה, יש לך הצלחה נצחית כשאתה לומד אותה... אם אני מוסיף עוד עשר דקות באמצע היום... אני מוצא איזה חור באמצע היום ולומד אז בחברותא... אני לומד אז בכזה תענוג, כי זה עסק גנוב, מים גנובים ימתקו... ואני לומד כי אני מבין שמשם באה כל חיות... אזי מה שקורה הוא שאתה רוצה לעשות את זה, ואתה רואה שהצלחתך תלויה בכך... הצלחתך תהיה בכך שתצליח לקחת את ההרגשים שלך, ולהעתיק אותם מן הצרות אל דברי תורה, כל זה חוץ מזה שצרותיך ייקלו מעליך. זו המציאות. כשאתה חושב על הצרות - הצרות רק מסתבכות יותר...

יש שהאדם מתמודד עם בנו הבחור ואינו יכול להסיח דעתו מזה מרוב הרגשים שיש לו על מה שבנו עושה עכשיו. ובכן, מה הוא עושה? הוא מדבר אתו כל יום: מה יהיה? מה יהיה? מה יהיה אתך? אתה יודע? השכינה בוכה בגללך... וכשהוא רואה שאין שום שינוי לטובה, הוא מוסיף לצעוק עליו: אני כבר מדבר אתך כל-כך הרבה ואתה לא משפר את מעשיך, מה יהיה? ערב ובוקר וצהריים הוא מטיף לו. אחר-כך הוא הולך למחנך מומחה, והלה אומר לו: אתה יכול בבקשה לעזוב אותו לנפשו? תפסיק לדבר אתו. שב ותלמד ותראה שלבו ייהפך לטובה. למד, התפלל, עשה מה שצריך...

זה הסיפור של האדם עם צרותיו. האדם מתיישב כל יום ואומר: מה יהיה? מה יהיה? הוא עושה את זה עם צרותיו הגשמיות ועם

שעות ג"כ. זהו הדבר שאני עושה רק מפני שאני חייב. מה ההנאה בזה? כיון שאדם מחליט שזה מה שמביא לו תכלית, הוא ירצה לעשותו, וכיון שירצה, יהיה מרוכז, וממילא יהנה, וכיון שיהנה, לא תהיה לו שום שאלה.

צריך הרבה להגדיר את הדבר, אך אחת מהעצות הצגנו פה, ועוד אחת אמרנו ברמז מדברי התפארת ישראל, שצריך באמת ללמוד בקול עם כל החושים, להכנס בתוך הסוגיא ולהרגיש את הסברות של חז"ל. לחיות את הדבר פירושו שמונחים בתוכו עם כל החושים. תענוג המחשבה גדול מכל התענוגים, כך אומר ה'ישמח משה' בפרשת בראשית. זו הנאה גדולה. אתה נותן מזון חדש למוח. לאט לאט... מעט מן האור דוחה הרבה מן החושך, וכל שכן הרבה מן האור...

בפתרון, כי אני יושב ולומד תורה. אני עושה את הדבר המועיל ביותר. וכי יש לי דבר יותר טוב שאני יכול לעשות?! ברור שהוא עושה גם את ההשתדלות המינימלית שהוא צריך לעשות, אבל הוא משקיע את עצמו בלימוד התורה, ואז הריכוז מתחזק, וכיון שהריכוז מתחזק, הוא מתחיל ליהנות - א מחיה! ואז תגיע אל היעד. שאלת את אברך הכולל: מדוע מעניין אותך דינא דגרמי? מה זה נוגע לך? אין לך ילדים? אכן יום אחד תגיע אל התשובה.

התשובה תהיה שכאשר מרוכזים והחושים נמצאים בתוך הלימוד וקולטים את הנפקא מינה ומרגישים את הקדושה שמאחורי המילים - נהנים. וכיון שנהנים - למה לא? התשובה אינה מובנת. מה אתה רוצה, שיעניין אותי אם תפסו את הרופא או לא?! את זה אני יכול לברר בעוד ארבע

מדור שבת קודש

שיעור ס"ח

נדבת

הר"ר יואל מרדכי אינדיג הי"ו

לרגל היכנס בנו הבחור יחזקאל מנחם

ני"ו

לעול תורה ומצוות

יום חמישי פרשת בה"ב כ"ד אייר תשפ"ה

יחודיותה של תפילת ערבית בליל שבת

שלוש השגות של דביקות

ובכן, הבה נדבר קצת באופן פשוט כדי לקבל איזה הרגש לתפילת ערבית דשבת. **במסכת פסחים** (פח, א) שנינו שיש שלושה שמות לבית המקדש. אברהם קראו הר, **שנאמר**: אשר יאמר היום בהר ה' יראה, יצחק קראו שדה, **שנאמר**: ויצא יצחק לשוח בשדה; ויעקב קראו בית, **שנאמר**: ויקרא את שם המקום ההוא בית א-ל. ואיתא שם **במהרש"א** שהאבות הם סימן לבנים. אברהם קראו הר, ורמז בזה למקדש הראשון, **שנאמר** בו: על הר ציון ששם. יצחק קראו שדה רמז לבית שני שעליו **נאמר**: ציון שדה תחרש. יעקב קראו בית רמז לבית האחרון שיבנה במהרה בימינו.

על זה איתא **מהרה"ק מסאטמאר** זיע"א (ויצא תשי"א נדפס **בקדושת יואל** ויצא אות זו) שאמר כך: אברהם יצחק ויעקב הרי תיקנו תפילות שחרית מנחה וערבית, ואם כן יש

תפילת ערבית של שבת חובה

הגה"צ **רבי חיים פלאגי** זצ"ל כתב בספרו **כף החיים** (סי' כ"ח אות כ"ח): "מצוה להודיע לכל המאמר **דרבי שמעון בן יוחאי** ע"ה **בתיקוני הזוהר** (תיקון י"ח), דהא דאמרינן תפילת ערבית רשות, הוא לימי החול, אך **ערבית דשבת - חובה**. ומזה תדון כמה צריך ליהדר בתפילה זו ולתקן כל תפילות ערבית דחול שנאמרו שלא בכונה ובמרוצה וביחיד".

האמת שאפשר לראות שתפילת ערבית זו חלוקה לשבח מכל תפילת ערבית, גם מזה שיש לה ברכת מעין שבע אשר היא כעין חזרת הש"ץ, מה שאין לתפילת ערבית דחול. וכן רואים כבר משינוי הנוסח קודם שמו"ע שאומרים הפורס סוכת שלום, ומבואר **בפרי עץ חיים** (שער השבת יב) שצריך לכוון שם לקבל את הנשמה היתירה.

מאותה השנה. הוא נתן כח לכל יהודי בכל מצב להתפלל שחרית. אם האדם יכין את עצמו ויחזור בתשובה, יוכל להחזיק בסידור, **לעמוד ולדבר עם הקב"ה ולנגוע במצב זה של הבית הראשון.**

תפילה באמצע החיים ההומים

'ויצא יצחק לשוח בשדה'. יצחק אבינו השיג דביקות של בית שני, שייכות של בית שני עם הקב"ה. לבית שני לא היו המעלות של הבית הראשון, אך מצד שני, **היתה בו היכולת שהיהודי יוכל להתעורר מגלותו אחרי שחטא,** אחרי שגירשוהו, והוא חוזר ואומר: אני רוצה לעבוד את ה'. הוא חוזר בתשובה... היו להם נשים נכריות ועזרא הסופר צריך היה להפרישם מהן... הם לא היו במצב היפה ביותר... בסדר, אם אין ארון - יש אבן שתיה; אם אין עשרה ניסים - לא מחמת כן אין לי דביקות בה'. **אני מדבר אתו תחת הנסיבות האלה...** ויש שם כפרה, ויש שם קטורת, ועדיין יש שם יראה יראה.

מעניין לראות שלתפילת המנחה יש ענין זה. האדם טרוד... כמו שהביא **המגיד מטריסק** בפרשת בלק בשם **הבעש"ט הק' זיע"א**. האדם עומד באמצע עבודת כפיו, וריכוז מוחו אינו במיטבו, והוא עוזב הכל ונכנס לבית הכנסת להתפלל מנחה... יש בחינה כזו... יצחק אבינו תיקן דביקות כזו. הוא השיג שדה... מעניין שהאדם בא אז מן השדה... הוא מתהלך בשדה באמצע היום... אפשר לעבוד את ה' בדרגה זו... אין לי את הריכוז המלא... אם כן תתפלל כך... תראה מה שהבעש"ט הק' אמר בענין האנחה... בזה אתה יותר גדול מהמלאך. למלאך אין את האנחה הזו. כלום משא ומתן יש ביניכם?! אתה יודע מה זה אומר שהאדם מנסה ומנסה...

ה'נועם מגדים' מביא בפרשת משפטים

לומר על פי דברי מהרש"א שהתפילות **שתיקנו היה על פי כוחו של כל אחד מהם בדביקות בה'.** אברהם אבינו השיג מקדש הראשון, כלומר, דביקותו של אברהם בה' שעל ידה תיקן תפילת שחרית, דומה היתה לדביקותם של ישראל בבית הראשון; דביקותו של יצחק שעל ידה תיקן תפילת מנחה, דומה היתה לדביקותם של ישראל בבית השני, ויעקב אבינו שהיה מדת התפארת ומיטתו שלמה והשיג בנין הבית האחרון אשר אין אחריו גלות, תיקן כנגדו תפילת ערבית.

מקום מפגש עם הקב"ה

הנה כשנתבונן בזה, נבין דבר נפלא, כי הנה מהו בית המקדש? **בית המקדש הוא מקום שבו האדם נפגש עם הקב"ה.** פשוט מאוד. ביתי בית תפילה, יראה יראה... שם היהודי נפגש עם הקב"ה. 'ויפגע במקום'. התבונן מעתה: **אם הם השיגו בחינת היהודי הנפגש עם הקב"ה, אם כן זהו הפירוש שראה את בית המקדש וקראו הר, ראה בית המקדש וקראו שדה, ראה בית המקדש וקראו בית.** בגלל שהשיגו את כל התורה כולה... **להשיג פירוש לא רק במוח, אלא גם ובעיקר שנמצאים שם ויודעים מה זה. ממששים אותה.** ובכן, אברהם אבינו שהיה הראשון שהשיג שיש מנהיג לבירה והביא בעולם לראשונה אור בתוך העולם החשוך, זהו בית ראשון. זוהי השגתו של אברהם אבינו.

מבאר הרה"ק מסאטמאר: כשאברהם אבינו מתפלל, כשאברהם אבינו מתקן תפילה... תפילה הלא אותו דבר כמו בית המקדש. התפילה נועדה לדבר עם הקב"ה בלשון נוכח. וכך רואים בספרי **הקדמונים** שכאשר האדם מתפלל, הוא נכנס משער לשער, עד שבשמו"ע הוא כבר עומד בקודש הקדשים... **תיקן אברהם אבינו שכל יהודי כשמתפלל שחרית, יוכל להשיג**

עדיין איני מרגיש את הטוב, אבל אני מאמין באמונה שלימה שזה ודאי לטוב.... שומעים איך אם מספידה את בנה הצעיר שנקטף... זוהי יהדות... אבל עדיין אומרים דיין האמת. רק לעתיד לבוא נשיג עד הסוף שזה טוב.

ה' מלכותיה קאם ולעלמי עלמאי

זהו גם מה שכתב המגיד מקאזניץ זיע"א בענין שאומרים בשירה: ה' ימלוך לעולם ועד, ותרגמו: ה' מלכותיה קאם ולעלמי עלמאי. ואמר האר"י ז"ל שצריך להוסיפו לשירה, כי הפסוק נכתב בלשון עתיד, והתרגום הוא בלשון הווה. מבאר המגיד מקאזניץ: התרגום הוא ההסתר, כי אינו כתוב בספר. פירושו של דבר שבהסתר כבר עכשיו ה' מלכותיה קאם ולעלמי עלמאי. הפסוק מדבר רק על העתיד שאז ה' ימלוך לעולם ועד, ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד... אנו כל-כך מבקשים בראש השנה שכבר נזכה לימות המשיח אז יראו ויכירו כל יושבי תבל, אבל עכשיו? עכשיו אין רואים. אבל זה קיים, אלא שזה נסתר. ה' מלכותיה קאם לעלם ולעלמי עלמאי. באופן נסתר, באופן של תרגום מלכותיה כבר קאם לעלם.

בחינה יש בתורה שאפשר להשיגה. יעקב אבינו השיג כל התורה כולה, וזו היתה בחינתו, לכן ראה בית, דהיינו בית המקדש השלישי, ובבית זה תיקן שמו"ע. דרגה גבוהה. ושמו"ע זו היא כנגד לעתיד לבוא.

אוהבי ה' המחכים בבנין אריאל

הרה"ק מסאטמאר מוסיף דבר פשוט, ונרחיבו: בעניין השייך לעתיד לבוא, **בימות החול, לא כל אחד נמצא בדרגה זו.** תלמיד חכם הוא כל השבוע בבחינת שבת. זה תלוי באדם. תפילת ערבית רשות. הוי אומר: האידנא שוויה חובה. מתפללים ערבית.

על הפסוק 'מלאתך ודמעך לא תאחר בכור בניך תתן לי'. הוא אומר שם שזה עולה על מי שמתפלל ומוחו אינו נוכח. מוחו מתרוצץ לכל עבר והוא חושב על דברים אחרים. הוא מבאר שדמעך הוא מלשון דימוע - מעורב. האדם מתפלל ומוחו מלא בדברים אחרים שנכנסים ויוצאים, נכנסים ויוצאים. אומרת התורה: לא תאחר. אל תשליך את זה. לפעמים זה דוקא המובחר. בכור בניך תתן לי. זוהי מנחה. מי אומר שזוהי מנחה? הבעש"ט הק' אומר את זה. הוא אומר שבתפילת המנחה קיימת נקודה זו. אליהו הנביא לא נענה אלא בתפילת המנחה.

תפילת דלעתיד לבוא

ואז יש תפילת ערבית. תפילה זו היא תפילה דלעתיד לבוא אשר רק יעקב אבינו שמיטתו שלימה - השיגה. מה הפשט הפשוט? - לעתיד לבוא יהיה האור והחושך אותו דבר. הא"ב של לעתיד לבוא הוא שהדברים שהיום אנו מאמינים שהם לטובה, והאדם נלחם עם עצמו מלמת חרמה שלא להישבר בגינם... הקב"ה מנהל את העולם, וכל מה שהוא עושה אינו אלא לטובה, אין דבר רע יורד מלמעלה... הוא מודה על זה, וחוזר חלילה... אמונתך בלילות... לעתיד לבוא נכיר בהם בחוש. זהו המבואר במסכת ברכות, פשוטו כמשמעו, שהיום כשיש בשורה רעה - מברכים דיין האמת, אך לעתיד לבוא, נוכל לברך עליה הטוב והמטיב. היום, אע"פ שיש לו לאדם אמונה, אינו יכול לברך הטוב והמטיב, כי אין זו הברכה הנכונה לברך עכשיו. עכשיו הלבוש הוא כפי שהוא, ואף שאתה אומר ברוך אתה ה' ואתה מודה לו, עכשיו זה מלוש בלבוש כזה, וקשה לך להשיג לגמרי שזה טוב...

שומעים איך אנשים בעלי אמונה מדברים. כמה חיזוק זה צריך לתת לנו...

התרומם! אה, אם שבת קודש היום, הרי שתפילת ערבית חובה. כך אומר רשב"י, ואם הוא אומר זאת, הוא אומר זאת לדידן, והרי זה אומר שאנו צריכים להחזיר זאת בעצמותינו, כי אנו יכולים להחזיר זאת בעצמותינו. לכן צריך ללמוד לפני שבת. צריך להתכונן קצת. קצת ללמוד, קצת לשיר, קצת להתלהב. משהו אתה צריך לעשות, כי חבל, בשבת תפילת ערבית חובה ואפשר להשיג השגה של לעתיד לבוא.

בשמו"ע מתחולל שינוי פנימי

והנה מה קורה כשהאדם מתפלל שמו"ע? **אחד מהיסודות שהאדם צריך להחזיר בעצמותיו הוא שכאשר הוא מתפלל שמו"ע - קורה משהו.** זה לא רק שאני מבקש עכשיו, אלא **אם אני אומר את הברכות עם פירוש המילות, אני מכניס בלב איזה אור של אמונה.** כשאני מוציא מפי שהקב"ה מחיה מתים, ונאמן אתה להחיות מתים, ברוך אתה ה' מחיה המתים... נאמר במשל כדי להבין... תארו לכם שהאדם נמצא עכשיו בנסיון זה. נלקח ממנו אחד מן הקרובים אליו ביותר ויש לו געגועים חזקים, והוא מסתכל בספרים כדי להתחזק, והנה הוא נפגש עם ברכה זו. הוא מוציא מפיו את המילים: ונאמן אתה להחיות מתים... זה דבר זמני, לא קטסטרופה... האדם חושב שאם קרובו מת - זה נגמר. לא! ונאמן אתה להחיות מתים. הקב"ה מחיה מתים, ואני מאמין בזה, ואני אומר שזה מונח במקור הברכה של שם הוי"ה. ברוך אתה ה'. הקב"ה מכניס חיות בהכל ואף במתים... הנה אם האדם אמר את זה והתבונן בזה, האם הוא מרגיש אחרת לאחר מכן? - בוודאי... אבל חמש דקות לאחר מכן אני חוזר לקדמותי - טוען האדם... מה החילוק? נעבוד יותר והקב"ה יעזור שזה יחזיק מעמד לשש דקות. אבל דבר ראשון, האם שמת לב שבשעת אמירת

אבל **להשיג תפילת ערבית פירושה שמגיע עכשיו חושך, ועכשיו מתקיים 'הטוב שמך ולך נאה להודות' רק באופן של תרגום.** אמת שאתה מאמין, אבל האם אתה מרגיש זאת עד הסוף? האם יש לך את הדביקות בתפילתך כשאתה מוכה וחבול באותה דרגה שיש לך כשמתקיים להגיד בבוקר חסדך? לא, אבל מה החילוק? ואמונתך בלילות. אע"פ שאיני מרגיש, אני מאמין. האם כשאין האדם מרגיש את ההטבה, אינו אומר דיין האמת? אני מאמין בזה. אני מאמין בזה ואומר את זה בפי עד שארגיש - האמנתי כי אדבר. אבל הדרגה של שמו"ע היא דרגה של דביקות בה' קצת יותר גבוהה מזו, עד שהאדם יכול להרגיש ולמששה. ובכן, זה תלוי. כל אחד אומר שמו"ע של ערבית, אבל זה בבחינת תפילת ערבית רשות.

אומר התנא האלוקי רשב"י: **בשבת קודש תפילת ערבית חובה.** שבת קודש היא בחינה דלעתיד לבוא. מעין עולם הבא יום שבת מנוחה. יש בחינה של בית המקדש. אוהבי ה' המחכים בבנין אריאל. **הרה"ק מסקולען** זיע"א שאל: לפי דקדוק צריך היה לכתוב 'לבנין אריאל'. למה כתב 'לבנין אריאל'? כי אנו יושבים בבית המקדש ומחכים לבית המקדש. למה? כי **בשבת קודש אנו בבית המקדש. בשבת לילה כיום יאיר. אז יכול האדם להרגיש איזה טעם...**

הנה מהיכן בא האדם לערבית? האם הוא נופל לערבית מן השוק? הגעת לתפילת ערבית מאמירת מזמור שיר ליום השבת. במזמור שיר ליום השבת, דיברת בלהט על צדיק ורע לו רשע וטוב לו. מה אמרת שם? מה היה הטוב להודות לה'? להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות. **אמונתך היא בלילה כביום.** רבונו של עולם! **בשבת הכל אחד...** אבל **הנשמה היתירה נותנת לך את הכח להרגיש את זה...** שבת קודש היום!

רבונו של עולם! אני מאמין בך ואני יודע שלא תעזוב אותי, ואתה מרגיש את זה ומשתנה אז. זה מה שנקרא שנעשה יחוד. התרחש משהו אצל האדם.

אכן לכל שמו"ע יש אור מיוחד, כאן אתה מחדיר בנשמתך אור זה, כאן אתה מחדיר אור אחר. והנה התפילות של שבת, הן תפילות אחרות. כך הוא אפילו במציאות. יש שם רק שבע ברכות ואומרים שם דברים אחרים, ולכן קורה משהו אחר לאדם. **בתפילת ערבית של ליל שבת, היהודי מקבל בנשמתו, הארה של לעתיד לבוא.**

דבר זה שיעקב תיקן תפילת ערבית והיא כנגד בית המקדש השלישי וזה נקרא בית... אפשר לומר במאמר המוסגר, אולי באופן של בדיחותא: בבית יש ללילה ויום אותה דרגה של שימוש, ואולי בלילה אף יותר. הוי אומר: כשאתה נמצא בשדה, בלילה אין לך מה לעשות שם, מדוע? כי השדה עשויה לעבודת היום. לעומת כן, הבית משמש לאדם עשרים וארבע שעות. כך יש בפרק חזקת הבית שהשכנים יכולים להעיד על חזקת הבית יותר מכל אחד אחר, כי הם יודעים מה קורה שם בין ביום ובין בלילה. עם האחים הוא נפגש רק בחתונות, עם שכניו הוא נפגש ביום ובלילה. למה? כי הבית משמש כל הזמן. לעתיד לבוא תהיה לו לאדם הבנה בטובו של הקב"ה ביום ובלילה, באור ובחושך.

כי אשב בחושך ה' אור לי

תפילת ערבית בכללה מיוסדת באופן זה. כל תפילת ערבית. השאלה היא רק אם האדם נמצא בדרגה זו. גולל אור מפני חושך וחושך מפני אור, ומעביר יום ומביא לילה, ומבדיל בין יום ובין לילה. **חז"ל** אומרים **במסכת ברכות שצריך להשוות אור וחושך.** אתה צריך להזכיר יום ולילה. אינך יכול

הדיבורים זה הקל מעליך לכמה דקות? אתה קולט שמשוהו קרה?

כשאחד הלך ושתה כוס מים. הוא היה כל-כך צמא. הוא הרגיש שהוא גווע מצמא. הוא נהיה עכשיו אדם חדש. הוא שתה כוס מים. נפלא. הוא חזר לעצמו. הנה משהו קרה. לא רק ביקשתי ממשהו טובה. **אלא עכשיו נשרש ונחקק בי משהו. הגיעה אלי חיות עכשיו...** כשהאדם לומד תורה, הוא מכניס תורה במוחו, וכיון שכן, משהו קורה למוחו...

מתעורבות צבעים יוצא גוון חדש

ובכן, בכל שמו"ע נעשה יחוד. כך הוא בשפה של קבלה. ואם רוצים, אפשר לומר בשפה פשוטה. כשמוזגים שני דברים, נעשה דבר יפה. מה קורה כשמערבבים שני צבעים? מערבבים ומערבבים ויוצא גוון חדש... אתה לוקח את נשמתך, אתה מכניס בה אור חדש של תורה, ואתה מערבב עד שמתקבל גוון חדש. **אתה נעשה אדם חדש בכל שמו"ע. האדם משתנה בכל שמו"ע.** השינוי יותר גדול מכפי שהיה משתנה אם היו מורידים או מוסיפים לו אצבע, כי שם זה שינוי חיצוני, וכאן **כשנוספה הבנה חדשה במוחו - נעשה בו שינוי בחלק העמוק ביותר.** לקחת את האדם, חדרת אל עצם עצמיותו, הנחת שם משהו וברחת. ומה קרה עכשיו? האדם הוא אדם אחר עכשיו.

במאמר המוסגר, כך הוא גם לאידך גיסא. כשמכניסים דבר בלתי טהור במוח ובנפש, האדם נהפך לאדם אחר. אמנם כן, אפשר לחזור בתשובה. אך הבה נדבר על מדה טובה מרובה. בכל שמו"ע האדם נפגש עם הקב"ה. זה לא רק שאתה מכניס עכשיו ידיעות הכתובות בספר, אלא כיון שאתה עומד מול הקב"ה, נוכח פתח הבית, עוד לפני שדיברת, אתה עומד מאוד קרוב, ואם כן אתה מתפעל מהמפגש, ואתה אומר:

לשמך, תכלית מעשה שמים וארץ. מפרשים את עצם המציאות של בריאת העולם, ואומרים אח"כ: ויכולו השמים והארץ וכל צבאם. מה פשרו של דבר? פשרו של דבר הוא שהאדם לא רק אומר שהקב"ה ברא את העולם. זה הרי הפשטות. הוא מכין עצמו לויכולו של קידוש על הכוס. אך **כיון שהוא אומר שהקב"ה ברא את העולם, הרי לעולם ה' דברך נצב בשמים, ואם כן הקב"ה מנהל את העולם. הקב"ה נתן לנו את השבת כדי שנוכל להרגיש שהקב"ה מנהל את העולם.**

חבל להתעקש על תפילת רשות

אדם עומד בערב שבת וממתין לתשובה. הוא מעוניין לדעת אם פלוני יענה הן או לאו. שידוך שכבר עומד בבירור האחרון. פלוני אמר שבלי נדר אחרי שבת יתן תשובה. עכשיו השבת נכנסת ואומרים לו: **עליך להיכנס למצב שכאילו כל מלאכתך עשויה.** מה אעשה שלבי עדיין אינו שם? אשתדל לא לדבר בענין זה, אבל לבי עדיין אינו שם... נראה לך שיענה הן? מקווה שיענה הן. מותר להתפלל בשבת על זה? זה נקרא דבר רוחני? הוא רוצה לדעת. הוא אומר ככה: אילו היה לי שמו"ע ברכות בליל שבת, כמה זה היה לי טוב עכשיו. אני רוצה שתהיה לי עכשיו ברכת שומע תפילה, שם אוכל לבקש ברחמים. אני רוצה לדבר אתו בשפתי שפלוני יסכים אל ההצעה. אל תדאגו! אח"כ אוסיף ואומר 'הטוב בעיניך עשה', אבל תן לי להביע את רצוני...

הקב"ה שומע אל מאוויי ואומר לו: אני אתך, אני יודע בצרת נפשך, אני יודע מה שעבר עליך, אני מרגיש אותך, אבל יש לי בשבילך תפילה יותר טובה. **במקום שתאמר את בקשתך בצורה של בקשה, תאמר אותה בצורה של זכירת האמת.** נדמה לך שזה תלוי בהחלטתו של פלוני? מדוע אתה חושש ממה שפלוני הולך לענות? אתה יודע

להזכיר לילה בלבד. **אתה צריך להראות שהקב"ה אוהב את עמו ישראל בכל המצבים.** זהו גם מה שאומרים באמונה כל זאת, כפי שכתב רש"י **במסכת ברכות** (יא, ב). **כל תפילת ערבית מיוסדת** באופן זה, **שאע"פ שחשון, יש לי אמונה בה'.** רש"י שם מבאר החילוק בין ברכות ק"ש של שחרית לברכות ק"ש של ערבית. בברכות ק"ש של שחרית מדברים על טובותיו של הקב"ה. נפלא. ויציב ונכון וקיים וכו' עזרת אבותינו וכו'. ובברכות ק"ש של ערבית אומרים: **יש לי אמונה בה'.** אינני רואה עכשיו, אבל אני יודע שהקב"ה יעזור לי. כן אומרים אמת ואמונה, כאן אומרים אמת ויציב. רש"י מציין שם את החילוק, ומסביר, כי בלילה שורר חושך. **לגבי כמה אתה מרגיש שזה באמת כך - תלוי בדרגתך,** אבל **בשבת קודש, הרי קיבלת עכשיו נשמה יתירה.** אמרת עכשיו מזמור שיר ליום השבת, ולכן **כשאתה מתפלל תפילת ערבית, האור יכול לחדור בך וחולל בך שינוי אדיר.**

אתה קדשת כנגד שבת בראשית

הטור כתב (סי' רצ"ב): "מה שתיקנו בשבת שלושה ענייני תפלות, אתה קדשת, ישמח משה, אתה אחד, וביו"ט לא תיקנו אלא אחת, אתה בחרתנו, מפני שאלו שלוש תפלות תיקנום כנגד שלוש שבתות, אתה קדשת כנגד שבת בראשית, כמו שמוכיח מתוכו, ישמח משה כנגד שבת של מתן תורה דלכולי עלמא בשבת ניתנה תורה, ואתה אחד כנגד שבת של עתיד".

אמור מעתה: **מה אני מכניס אצלי בערבית של ליל שבת?** מה אני משריש עכשיו בתוכי? **אני משריש את הא"ב של אמונה.** האדם נכנס אל השבת ואומר: הקב"ה ברא את העולם. מיד אחרי שלוש הברכות הראשונות, אומרים: הקב"ה ברא את העולם. אתה קדשת את יום השביעי

אל הקב"ה ומכניע את עצמו ואומר: רבונו של עולם! רק אתה יכול להושיע. אני יודע שזה רק אתה... **אבל האדם עצמו אינו במקום הטוב ביותר.**

לעומת כן יש בחינה של תהילה - תהילה לדוד, והיא שהאדם **יודע ששום דבר אינו נעשה בלי הקב"ה**, אך **דוקא מפני כך** הוא אומר: **אם זה הקב"ה, מה אני צריך לחשוש?** מה תשתוחחי נפשי ומה תהמי עלי, הוחילי לאלוקים כי עוד אודנו. בוודאי! הקב"ה רופא חולים, הקב"ה מנהל את העולם וינהל לטובה. שבת קודש. היחוד הזה, היחוד של תהילה, הוא יחוד של שבת קודש, יחוד של לעתיד לבוא.

עיקר החילוק הוא בלב

וצריך להדגיש שהגם **ההחילוק העיקרי** בין תפילה לתהילה **הוא בלב** ולא בנוסח שהאדם מוציא מפיו, **מכל מקום הדיבור משפיע על הלב**, לפי הכלל של 'האמנתי כי אדבר'... מה תשתוחחי נפשי? מדוע אתה מדבר ככה? למה אתה כל-כך בטוח שזה אבוד ואתה נאנח ברפיון הגוף והנפש? ראית פעם אדם עייף אומר אשרי של מנחה? זה מבייש את תשעה באב. הוא אומר את המילים מלכותך מלכות כל עולמים כאילו מתוך שינה. הוא מסביר את ה'נופלים' יותר מאת ה'סומך'. הלב צריך להיות במצב של תהילה. היכנס אל השבת...

לכן מתכווננים לתפילת ערבית של ליל שבת עם מזמור שיר ליום השבת. האדם אומר ככה: מחר בבוקר בישמח משה במתנת חלקו, הולכים לדבר על הנושא הזה. הקב"ה נתן לנו תורה. בשבת בבוקר מגיעים חידושי תורה לעולם הזה. באסדר לסעודתא אומרים: חדו חצדי חקלא דיבור ובקלא, וממלו מילא במתיקא כדובשא. תלמיד החכמים שמחים עם החידושים.

למה? כי אתה עדיין חי בימות החול. דע לך שאם תהיה לך תפילת ערבית כפי שאתה רוצה, היא תהיה תפילת ערבית רשות. חבל. **בא ואלך אתך בדרך של שבת. הלחם עם עצמך, לא עם המצב. אמור לעצמך: הקב"ה מנהל את העולם.** ויכולו השמים והארץ וכל צבאם. הקב"ה מנהל לבו של פלוני, הקב"ה מנהל את פיו. אם הקב"ה מנהל את פי, אינו מנהל את פיו של פלוני? מה! מענה לשון. **הקב"ה מנהל מוחו של פלוני... וככל שתאמין בזה, ככל שתדע בבהירות שאין זה תלוי בפלוני, כך תרגיש כאילו כל מלאכתך עשויה.** אתה רוצה להירגע? תירגע עם האמת...

תפילת שבת היא בסגנון של תהילה

בעבר ראינו מאחד מהספרים שכתב: כשיש לו חולה בתוך ביתו, מה יש נאה מזה שיתפלל עליו בברכת רפאנו עם שמו ושם אמו בתוך שאר חולי ישראל. ומה עם מי שיש לו חולה בשבת קודש? האם נשללה ממנו היכולת להתפלל עליו בברכת רפאנו? אכן שבת היא מלועוק ורפואה קרובה לבוא. קרובה פירוש כבר בברכה השניה. הוי אומר: **אף בשבת מתפללים לרפואה, אך בסגנון של שבת. מצהירים שהקב"ה רופא חולים. הקב"ה עושה את זה...**

כבר הבאנו כמה פעמים מה'בני יששכר' שיש **תפילה ויש תהילה**, שתיהן הן יחוד שיש לך עם הקב"ה. תפילה היא בחינת מלכות, תהילה היא בחינת בינה. שתיהן מקבלות, אך בינה היא בעולם יותר עליון. אומר ה'בני יששכר': **כשהאדם מתפלל בלשון של בקשה, הוא בעולם נמוך יותר, כי הוא בעצם שרוי בפחד ודאגה.** בלבו הוא כאילו אומר להקב"ה: לא יודע אם אתה יודע, אבל צריך כאן ניסים. לבו דופק באופן זה. רבונו של עולם! המצב נורא ואיום... אף זה יחוד, כי **אף כאן האדם מגיע**

נוכח שם כל כולו, הדבר עובר בלי שום התנגדות...

להיות בטוח עם הישועה

לענייננו, אתה יכול לקום בשבת קודש ולבקש בקשות מהקב"ה: אני מבקש ממך רבוננו של עולם, זה הרי יהיה כל-כך טוב, אני הלא מתייסר כל-כך, רחם עלי, אני מבקש ברחמים... אפשר ללכת במהלך זה. אך יש עוד מהלך. הקב"ה הוא טוב ומטיב. נשורר עכשיו: חסדי ה' כי לא תמנו כי לא כלו רחמיו. נאמר: מודה אני לפניך על אשר אתה עתיד לעשות עמי. אתה בטוח שהוא עתיד לעשות עמך? כן, אני בטוח, אשר אתה עתיד לעשות עמי ועם כל בני ביתי. וצויתי את ברכתי. מה שצריך להיות - יהיה. הקב"ה רוצה שיהיה טוב הנגלה בעולם. אני הולך כבר עכשיו לשיר ולהודות, עד שארגיש זאת בלבי. סומך נופלים, ורופא חולים, ומתיר אסורים, ומקיים אמונתו לשיני עפר, אתה קדשת ביום השביעי... אין שום בקשה. יש רק דבר אחד, למד את התורה ותבין שהקב"ה ברא את העולם כדי להטיב, ואם כן, תודה לה' על זה שהוא הולך להטיב. אני מודה לו. ישמחו במלכותך שומרי שבת וקוראי עונג עם מקדשי שביעי...

האדם צריך לעבוד על זה, כי הוא מגיע מימות החול, אבל מה? זוהי הדרך.

סמיכת גאולה לתפילה

לסיום נאמר כך: לכל בכל שמו"ע צריך להסמיך גאולה לתפילה, מדוע? כי כל שמו"ע צריך להצליח להתפלל עם הרגשים כאלה. אע"פ שאתה אומר אתה חונן, עדיין, יש אנחה ויש תשעה באב. אנחתך לא צריכה להיות בדרגה הנמוכה ביותר. אי אפשר להתפלל שמו"ע בלי עזרת אבותינו

כולי עלמא מודי שבשבת ניתנה תורה. בכל שבת. חידושים מאירים וקדושים יורדים בשבת קודש בבוקר. בכל תפילה בשבת, אתה אומר מה מהותה.

כח המשמעת של המלמד

ראית פעם אדם שיש לו משמעת? מלמד בכיתה. משמעת אין פירושה לצעוק. מלמד שצעק - איבד את זה. היה מלמד ותיק בירושלים שבאו לשאול אותו איך צריך למד להגיב אם כשהוא נכנס בכיתה, אחד מהילדים זורק עליו עגבנייה? השיב ואמר: הוא צריך לקחת את מגבעתו ולשוב לביתו. הוא לא מלמד. אם דבר כזה יכול היה לקרות - סימן הוא שאינו מתאים למלאכה זו.

הענין עם מלמד כזה חסר משמעת הוא כזה: הוא מאוד פוחד ממה שהוא הולך לומר לילדים, ולכן הוא מחליט בעצמו: אחד מהשנים, או שאתחנן בפניהם ברחמים שיתנהגו כשורה, או שאצעק עליהם: מי, שידבר, ולו מילה אחת, יעוף מכן יחד עם כל הספרים שלו. שני אופנים הם של נתינת ביטוי לפחד. הבעיה לא היתה במה שאמרת, אלא במה שהרגשת.

המציאות היא שכאשר האדם כל-כך ברור ובטוח עם האמת (דוקא עם האמת, כי אי אפשר להיות בטוח עם השקר, שהרי אין לו רגליים), ולפעמים האדם זקוק לטיפול בשביל זה, כדי שלבו יהיה בטוח, אזי הדיבורים יוצאים בעדינות, בבהירות, ברהיטות ובאהבה. ענין שבלב הוא. האדם צריך לעבוד על זה בלי סוף, ואז תהיה לו משמעת בריאה. כשיש לו לאדם משמעת בריאה, אין הוא אומר לילדים 'אולי' או 'נחשוב', ואינו אומר להם 'אם' - אם לא תציית... הוא נעמד ואומר: אנו הולכים עכשיו וזורקים החוצה את... כשהאדם בטוח לגמרי במה שהוא עושה והוא עצמו

זיע"א שבקידוש של ליל שבת יאמר 'כי בנו בחרת' כנוסח חב"ד, והשיב לו: אני מסכים לך, אך אני אבקש מזקני שיאמרו ושמרו בתפילת ערבית. אמר לו בעל התניא: זקנתי מדי בשביל לשנות ממנהגי, אבל בסידור שאני עורך - אכניס אותו. לכן אפשר לראות שבסידור הוא מופיע.

עכ"פ שתי בחינות הן כיצד להסמיך גאולה לתפילה, ובאמת תלוי היכן האדם עומד, אבל **לגבי הרגש הלב אין שום שאלה. בכדי שהאדם יוכל להתפלל כדבעי, הוא זקוק ללב...** אפשר קצת להסביר את זה לפי מה שדיברנו ביום שני שעבר. התבונן בבעיה שלך. אדרבא, אם זה דבר של הבל - זרוק אותו עכשיו. אם אין זה דבר של הבל, אלא דבר אמיתי ונכון - הקב"ה הלא רוצה שמצבך יהיה כך. הבאנו את לשונו של **רבי יהודה לייב איגר** זיע"א על וְכִי תֹאמְרוּ מִה נֹאכַל, שזה עולה על כל קושי שיש לו לאדם, כשמוחו אומר לו: מי אומר שזה יצליח? מי אומר שזה יקרה? לא!!! אל תאמר כך, אלא תאמר זאת כבן המתגעגע אצל אביו ואומר: אני יודע שאתה הולך לעזור לי, כי אף אתה חפץ בכך. ובכן, אני נלחם עם עצמי שאוכל לומר זכר למעשה בראשית, שאוכל לומר ישמחו במלכותך. לשמחה צריך לב, לעונג צריך לב...

האדם מחדיר זאת בתוכו ב'ופורש' עלינו סוכת שלומך', הוא מחדיר זאת בתוכו ב'הפורש סוכת שלום', הוא מחדיר זאת בתוכו ב'ושמרו', וכך הוא נעמד ומתפלל, ואז יש לו הארה של לעתיד לבוא, ואז יש לו תפילת ערבית של ליל שבת שהיא חובה. זהו הסוד שגילה לנו רשב"י, שבלי ליל שבת אפשר להגיע למדרגה זו, להרגיש את התפילה של יעקב אבינו.

אתה הוא מעולם מגן ומושיע להם. אי אפשר. אתה נפגש עם הקב"ה. אתה חייב לומר תחילה: אתה הוא ראשון ואתה הוא אחרון ומבלעדיך אין לנו מלך גואל ומושיע. אתה יכול להוציא מהמקומות הנמוכים ביותר. זה מה שנקרא להסמיך גאולה לתפילה, וכשהאדם עושה כן, לא פסק חוכא מפומיה כל היום. הוא מחייך כל היום, כי עשה יחוד של סמיכת גאולה לתפילה.

נו, מה עם תפילת ערבית? בתפילת ערבית הלא מפסיקים בין ברכת גאל ישראל לשמו"ע בברכת השכיבו ובקדיש. אכן מדינא אין זה מעכב כל-כך לסמיכת גאולה לתפילה, כי הגאולה היתה ביום. ובאמת זה תלוי קצת במדרגת האדם, כי תפילת ערבית רשות. אבל בליל שבת, שם יש נידון בענין ושמרו אם מותר לאמרו או לא. אנו נוהגים לומר ושמרו. וכשמתבוננים, אין לך סמיכת גאולה לתפילה יותר מאמירת ושמרו קודם התפילה. כשאני אומר לעשות את השבת לדורותם ברית עולם ביני ובין ישראל, שמה? - כי ששת ימים עשה את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש, **אני משריש בלבי אמת זו, ואז אני יכול להתפלל תפילת ערבית באופן של תהילה.**

ידוע שבעל התניא הנהיג שלא לומר ושמרו כדי שלא להפסיק בין גאולה לתפילה, ויש בקצות השולחן שה'קדושת לוי' זיע"א שאל ממחותנו בעל התניא: הלא כשישראל אומרים ושמרו בליל שבת, נעשה יריד בשמים, מדוע אם כן ביטלת את אמירתו? השיב לו בעל התניא: גם בסמיכת גאולה לתפילה נעשה יריד בשמים, ואי אפשר להיות על כל הירידים.

אכן **בשושנת העמקים** כתב שבעל התניא ביקש מנכדו **הרה"ק מטשערקאס**

יום ראשון פרשת במדבר כ"ז אייר תשפ"ה

הכנה לקבלת התורה על-ידי זכירת השעשועים

ויבוא משה ויספר לעם

בסוף פרשת משפטים כתוב: "ויבוא משה ויספר לעם את כל דברי ה' ואת כל המשפטים ויען כל העם קול אחד ויאמרו כל הדברים אשר דיבר ה' נעשה". ופירש רש"י שהדברים שאמר להם, הם דברים השייכים לקודם מתן תורה, ואף שהפסוק נכתב בפרשת משפטים, אין מוקדם ומאוחר בתורה, וזה לשון רש"י: "את כל דברי ה' - מצות פרישה והגבלה, ואת כל המשפטים - שבע מצוות שנצטוו בני נח, ושבת וכיבוד אב ואם ופרה אדומה ודינין שניתנו להם במרה".

ותמה הרמב"ן היתכן שעכשיו כשעומדים ימים ספורים קודם מתן תורה, משה רבינו חוזר עמהם על שבע מצוות בני נח ועל המצוות שקיבלו כבר במרה?! ובקדושת לוי כתב ליישב דעת רש"י על פי יסוד גדול שיש בו כדי להועיל להכנה לקבלת התורה.

סיפר להם על גודל השעשועים

וזה לשונו: "ולי נראה דברי רש"י כהוגן, שכפי משמעות הש"ס (שבת פח, א) היה [זה] קודם מתן תורה, כמבואר באור החיים, דלכאורה יש להבין על לשון 'ויבא משה ויספר לעם', דכפי דעת רש"י ז"ל שאמר להם ז' מצוות של בני נח ופרה ודינין ושבת, איננו שייך לשון 'ויספר לעם', כי אם ויצו את בני ישראל או וידבר אל בני ישראל, ולשון 'ויספר' איננו מובן.

"לכן נראה, כי באמת אלו נצטוו במרה, וכן ז' מצוות שנצטוו כבר, רק שמשה רבינו

עליו השלום היה מספר לעם גודל הפעולה שפעלו ישראל בקיום ה' מצוות ובמצוות שנצטוו במרה, והיאך שהקב"ה משתעשע בקיום המצוות, ושכל העולמות והנשמות תלויין בהן, וסיפר משה גודל מעלות המצוות שקיימו ישראל, דהיינו ז' מצוות ומה שנצטוו במרה. ונמצא 'ויספר לעם' לא קאי אציווי מצות, שהרי כבר נצטוו, רק מלת 'ויספר לעם' הוא שמספר להם גודל המעלות והשעשועים שפעלו ישראל בקיום המצוות ההם, אז כיון ששמעו ישראל גודל השעשועים שמשתעשע הקב"ה בקיום המצוות, והשפע והששון והשמחה שמשפיעין ישראל בכל העולמות על-ידי קיום מצות הבורא ברוך הוא, אז ענו ואמרו 'כל אשר דיבר ה' נעשה', כלומר שאנחנו רוצים עוד במצוות, כדי שישתעשע בביכול הקב"ה, ושישפיע הקב"ה עוד שפע רב וברכה וחיים בקיום המצוות. וזהו 'כל אשר דיבר ה' נעשה', כלומר שאנחנו רוצים עוד במצוות הבורא ברוך הוא".

שיטת שכנוע מועילה

יסוד נורא הוא עד מאוד, כי כל אחד כשבאים לומר לו: כדאי לך לקבל את עצמך להיות יותר ירא שמים, כדאי לך לעשות כך וכך, כדאי לך לקרב עצמך אל ה' - צריך לתת לו להבין במה הוא עצמו כבר הצליח וכמה גדולים הם הדברים שהוא כבר עושה, ואז נוכל לומר לו: הבה נמשיך את ההצלחה, הבה נרחיב את מה שאתה כבר עושה...

לדוגמא: אתה יכול לגשת לאדם ולבקש ממנו שיאיר פנים לאחרים... אתה הולך

גדול מההכנה לקבלת התורה, ואף אז כשדיבר משה רבינו אל בני ישראל, דיבר עמם באופן זה, כמו שנאמר **בפרשת יתרו**: כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל, אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי. אני לא אומר לכם דבר חדש שלא שמעתם ולא ראיתם. להיפך, **אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים וגו', ועכשיו בואו נתקרב עוד. הן כל-כך קרובים אתם אל ה', יש לכם קשר כל-כך עמוק אתו...** ואתם אם שמוע תשמעו בקולי - אם שמעת בישן, אז אדרבא, אפשר לבוא ולשמוע בחדש... אפשר להתקדם הלאה, והייתם לי סגולה, ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש...

כל אחד יש לו דברים שכבר הרגיש, הרגשים ברוחניות שהיו לו, היכן שהוא הוא כן הצליח בתורה, בין בלימוד התורה, בין בזכרון של תורה, בין בהבנת התורה, בין בקיום התורה... **תחשוב קצת לאחור ותראה ש'אתם ראיתם', כבר הרגשת, כבר חווית, כבר היו לך מצבים של עליות... אם כן, בא ניקח את זה הלאה.** הקב"ה אומר לאדם: הבה נמצא מהלכים כיצד לבנות את הגדרים וסייגים שיחזיקו מעמד. כבר היתה לך תקופה ארוכה שהם החזיקו מעמד יפה. רק לאחרונה היה לך קצת רפיון. נו! למה תתן לך להמשיך באותו רפיון. אדרבא! חזור אל המצב הקודם שהיה כל-כך נפלא. **כשהאדם שומע כזאת, זה נותן לו כח עצום...**

התפעלותו של יתרו לשום מה?

בתחילת פרשת יתרו התורה מספרת על יתרו שהגיע ומשה רבינו קיבל את פניו, ואף שהפסוקים שם נראים כמספרים סיפור דברים בעלמא, בשונה מהפסוקים בהמשך הפרשה שהם פסוקים המלהיבים ומלהיטים את הלבבות לקראת קבלת התורה, הדבר

לבית הכנסת, אתה רואה בחור, אתה רואה אברך, אינך יכול לדעת... אתה נותן לו מילה טובה, אתה נותן לו חיוך... אין לך מושג מה שאתה פועל בזה... בסדר, זוהי דרך אחת לומר לו. יש דרך נוספת, יותר מועילה. אתה ניגש אליו ואומר לו: אתה זוכר במוצאי שבת האחרון, כשחזרת מבית הכנסת, פגשת את בחור פלוני ואמרת לו מילה טובה, הנחת לו את ידך על גבו ואמרת לו שאתה כל-כך נהנה ממנו? אתה זוכר את זה? אין לך מושג מה עשית עם זה. יש לי קשר עם אותו בחור. בשלושת הימים האחרונים הוא למד כל-כך טוב והוא לא הפסיק לדבר על מה שאמרת לו. הוא מרגיש שמישהו מכיר בכוחותיו... ואז אתה אומר לו: אתה יודע מה? אולי נכון היה שתקבל על עצמך קבלה, שכל מוצאי שבת בעת אמירת 'א גוט וואך', תיגש למישהו ותתן לו מילה טובה?

באופן זה האדם בוודאי מקבל את הדבר באופן אחר לגמרי. הוא אומר בלב: מה, באמת?! המילה שאמרתי לו כל-כך הועילה?! לא ידעתי. **אדרבא, אם כן אני רוצה להמשיך בזה...**

ה'קדושת לוי' אומר כך: **הקב"ה רצה שלפני שבני ישראל יקבלו את התורה, כבר יהיה להם קשר רגשי למה שעתידיים לקבל, כי כך יהיו יותר פתוחים לקבל.** לכן היה הדבר צריך להתפתח לאט. תחילה צריכים היו לקבל שבע מצוות בני נח, אח"כ לקבל כמה מצוות במרה, וכך התפתח בהם הקשר הרגשי ונולדה בהם **תשוקה לעוד,** כי אמרו: כל כך פעלנו עם המצוות שקיימנו עד כה, וענו ואמרו: כל אשר דיבר ה' נעשה.

אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים

כך אנו רואים שיום המיוחס הוא חלק

מוסיף ה'חתם סופר' שמה שמוכיח זאת יותר מכל, הוא מה שרואים שהקב"ה שולח שפע תיכף ומיד לתפילה. כדאיתא **במסכת תענית** (כד, א): רב איקלע להווא אתרא, גזר תעניתא ולא אתא מיטרא. נחית קמיה שליחא דצבורא, אמר משיב הרוח ונשיב זיקא, אומרים מוריד הגשם ואתי מיטרא. אומר ה'חתם סופר' כך: הרוח והגשם בין כה וכה צריכים היו לבוא בעולם, כי העולם זקוק להם, אך מה? הם ממתנים למעלה, כעין מה שפירש **רש"י בפרשת בראשית** לענין הדשאים, וכיון שמתפללים, הם יורדים.

השפע מוכן ומחכה לתפילה

מפרש ה'חתם סופר' פירוש קטן בכמות וגדול באיכות שכל אחד יכול לכוונו כל שחרית לפני שמו"ע כהכנה לשמו"ע. אומרים בעזרת אבותינו: משפיל גאים ומגביה שפלים ועוזר דלים ועונה לעמו ישראל בעת שוועם אליו. הקב"ה עושה את כל אלה מעצמו, כמו שאומרים קודם לכן רם ונישא גדול ונורא. הקב"ה הוא גדול ומעצמו הוא משפיל גאים וכו', אבל הוא **ממתין לעת שוועם אליו כדי להוציא אותם מן הכח אל הפועל**. הכל כבר מוכן, כי **כך צריך להיות על פי תכלית הבריאה** שהתגאים יישפלו והשפלים ייגבהו, אך **הכל עומד ומחכה ליהודי שיתפלל**. זה מה שאתה אומר לפני תפילת שמו"ע. אתה הולך להתפלל שמו"ע? דע לך שהקב"ה הכין לך דעת, והכין לך רפואה, בין רפואת הגוף בין רפואת הנפש, והכין לך פרנסה וגאולה. **הכל עומד מוכן ומחכה שתתפלל אליו**.

מביא ה'חתם סופר' ראייה ברורה לזה, כי הקב"ה הוציא את בני ישראל ממצרים, וכיון שהגיעו אל הים, נקלעו לסכנה גדולה, והוצרכו לזעוק ולהתפלל ולהיושע מחדש,

פשוט שגם הפסוקים האלה אחוזים ודבוקים בקבלת התורה. ובכן, שם נאמר: "ויספר משה לחותנו את כל אשר עשה ה' לפרעה ולמצרים על אודות ישראל את כל התלאה אשר מצאתם בדרך ויצילם ה'". שואל **ה'חתם סופר'**: בתחילת הפרשה הלא כתוב: "וישמע יתרו כהן מדין חותן משה את כל אשר עשה אלוקים למשה ולישראל עמו", הרי ששמע וידע הכל, למה הוצרך משה לספר לו עכשיו על יציאת מצרים ועל כל מה שנעשה עמהם עד הנה? יותר מזה, התורה מספרת שיתרו התפעל מזה, ויחד יתרו על כל הטובה אשר עשה ה' לישראל וגו' ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הציל אתכם מיד מצרים וגו' עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלוקים וגו'. ממה הוא הוא כל-כך התפעל? הרי הוא כבר שמע את הכל קודם לכן, ובגלל זה הוא בכלל הגיע.

באמצעות התפילה ניכרת הקרבה

מבאר ה'חתם סופר': **בפרשת ואתחנן** נאמר: "כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו כה' אלוקינו בכל קראנו אליו". **על-ידי הקשר שיש להם לבני ישראל באמצעות התפילה, ניכר הקרבה והאהבה של הקב"ה אליהם**. כשאתה רואה שהתפילה מועילה, אתה לא סתם רואה אתה מתפלל ונענה, אלא אתה רואה ומרגיש את הקרבה והאהבה שיש לו להקב"ה אלינו. כך כתוב שם בפרשת ואתחנן, שזה מה שמייחד את היהודי. היהודי יכול להתפלל בכל מקום ובכל מצב והקב"ה מאזין לתפילתו. כך איתא בירושלמי סוף מסכת ברכות. הוא מתאר שם שהיהודי יכול לעמוד מאחורי העמוד, הוא יכול להיות בכל מקום, והקב"ה מקבל את תפילתו. זהו בכל קראנו אליו. לא משנה כלל היכן אתה. לא רק המקום אינו משנה, אלא אף הדרגה אינו משנה. **היכן שאתה נמצא, כשאתה מתפלל, הקב"ה מקבל את תפילותיך**. זהו יהודי.

קרובים אלי - הכל מסודר על הצד היותר טוב... אז מגיע שפע, אז מגיעה חכמה, אז מגיעה הצלחה, אז מגיע תענוג. הכל מגיע אז. **וכשאת בני ישראל מתקרבים אלי - העולם אינו מתנהל כראוי. אז רואים כמה גדולים הם בני ישראל וכמה הם קרובים אל ה'.**

כששמע זאת יתרו - ויחד יתרו... פשפש... כל-כך קירב הקב"ה את בני ישראל! ויאמר יתרו ברוך ה'... עתה ידעתי כי גדול ה'... אני מאוד מתפעל. אני מתפעל מזה שאני רואה מה זה יהודי, איזו גדלות יש לו.

זהו גם הביאור בלשון הפסוק שהתחלנו בו 'ויבוא משה ויספר לעם את כל דברי ה' ואת כל המשפטים'. אף כאן ויספר פירושו **שלימד אותם את גדלות היהודי. תדע שכל העולם תלוי במעשיך.** כשאתה עושה דבר טוב, כשיש לך רגש טוב, כל העולם מקבל שפע. דבר פלא! בפסוק הנ"ל של פרשת משפטים - ה'קדושת לוי' נותן את ההסבר, בפסוק בתחילת פרשת יתרו - ה'חתם סופר' נותן ההסבר. מה הפירוש ויספר? לספר אין פירושו העברת ידע. לספר פירושו: אני רוצה שתבין מה שקורה פה. אתה קולט מה שקרה פה? אתה מתחיל לקלוט?

בני ישראל מתכוננים למתן תורה עם כזה 'ויספר'. כשיתרו מגיע ורוצה להתגייר, אומר לו משה רבינו: בא ואסביר לך מה זה יהודי. לא ניסים הוא מספר לו, אלא את ההבנה שמאחורי הניסים. הוא מספר לו כמה הקב"ה אוהב את בני ישראל...

הדרך להניע אדם לפעולה

הבה ונסביר: ה'חתם סופר' מבאר שם שהקב"ה רוצה שיהיה ניכר שכאשר בני ישראל מתפללים, מגיע שפע. והאמת שכך הוא באור החיים הק' פרשת וארא בפסוק

וכי סלקא דעתך שהיה בדעתו של הקב"ה לטובעם בים או למסרם ביד פרעה אם לא יתפללו?! וכן כשהגיעו למרה וזקוקים היו למים לשותות, מה היתה תכנית? בני ישראל צועקים ובוכים והקב"ה אומר: בסדר, השלך את העץ אל המים ויומתקו המים. מה היתה התכנית לפני שצעקו? וכי לחינם עשה להם את כל הניסים בצרים כדי להוציאם ואח"כ להמיתם ברעב ובצמא?! אלא ודאי שהכל היה מוכן לטובתם מעיקרא, אבל המתין לתפילתם, כי אז ניכר "כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים כה" אלוקינו בכל קראנו אליו". אז אפשר לראות את הדביקות שיש להם לבני ישראל ה', אז אפשר לראות מה מקומם של בני ישראל בבריאה. הקב"ה רוצה שכולם יראו שהשפע מגיע לעולם כשהאיש הישראלי מתדבק בו.

את כל התלאה אשר מצאתם בדרך

מבאר ה'חתם סופר': זה מה שמשה רבינו סיפר ליתרו. את הדברים שאירעו יתרו כבר ידע, אך כמו שכתוב במקרא, הוא סיפר לו שתחילה הקב"ה עשה אותות ומופתים לפרעה ולמצרים, ואח"כ היתה כל התלאה אשר מצאתם בדרך. נשאלת השאלה: מה הוצרכו לעוד תלאות? הקב"ה הלא הוציאם כבר ממצרים כדי להצילם! אך בדיוק את זה סיפר לו משה. הוא סיפר לו כי הקב"ה עונה לעמו ישראל בעת שוועם אליו. הוא אמר לו: בא ואראה לך. הקב"ה לוקח את האדם ומעביר אותו במצבים מורכבים אשר אינו יודע איך ייחלץ מן הסבך, אבל הישועה כבר מוכנה מקודם לכן. השפע עומד מוכן ומוזמן, אך הקב"ה עושה תלאות בכוונה תחילה, כדי שנראה שהשפע יוצא מן הכח אל הפועל וההצלחה מגיעה כשבני ישראל מתקרבים אל ה', כי הקב"ה רוצה להראות כמה הוא קרוב אליהם... כשאני קרוב אליהם והם

אחד, ובראותו שם גמרא על השולחן, פתחה והתחיל ללמוד בה. לאחר מכן הודיע לו היהודי בעל האכסניה, שגמרא זו ירושה היא מהרה"ק **רבי אלימלך מליזענסק** זיע"א. גברה תשוקת הגה"ק לקנותה כדי ללמוד בה בקביעות. שאל את בעל האכסניה אם יוכל לקנותה ממנו. אמר לו שיבוא בהזדמנות אחרת וישא ויתן עמו.

בא הגה"ק לאחר זמן שוב אל אותו יהודי לשאול כמה הוא רוצה עבור גמרא זו. השיב האיש: יראה הרבי שאינני זקוק למעות כי ב"ה יש לי כל, אך בזרע של קיימא טרם זכיתי, אם יבטיח לי הרבי בן קיימא, אעניק לו את הגמרא במתנה. אמר לו הגה"ק ברוגזה: למה רימייתי? אמרת שתשא ותתן עמדי על הגמרא והנה אתה מבקש ממני הבטחות?! אמר לו האיש: עם אנשים פשוטים - אני נושא ונותן במטבעות, ועם אנשים כמלאכים - אני נושא ונותן בישועות.

קרא הגה"ק ואמר: אבי (הדברי חיים מצאנא זיע"א) אמר עלי שאני ירא שמים (ערליכער יוד), ולכן אם תעניק לי את הגמרא, תדע ששימחת ירא שמים, וכשירא שמים שרוי בשמחה ומברך, ברכתו נושאת פירות. בתחילה לא יכול היה האיש להגיע להחלטה אם להסתפק בכך אם לאו, אך החסידים דחקו בו באמרם: אל תהי שוטה! ברכת הרבי בוודאי תועיל לך. העניק האיש את הגמרא של הרבי ר' אלימלך להרה"ק משינאווא, ה'דברי יחזקאל' בירכו ובירכתו נתקיימה.

לימים התנצל מדוע התפאר בעדות אביו עליו, מה שנראה לכאורה כגובל בגאווה, ואמר: עשיתי זאת בליט ברירה ומשום שכל-כך היה רצוני להשיג גמרא זו, ולא ראיתי אופן אחר לשדל את בעל האכסניה לתת לי. אחר הסביר מדוע חשק כל-כך

התפאר עלי. משה רבינו אמר לפרעה: תחליט למתי אתה רוצה שאעתיר עליך שיסורו הצפרדעים, וזה מה שאעשה. ה'אור החיים' הק' מבאר שמה רבינו מראה לפרעה את הקרבה שבין ישראל להקב"ה, וזה מה ששובר את הקליפה, זה מה שמוציא אותו מהכלים, וזה מה שמאבד ממנו את כוחו.

נבאר הדבר במשל (לא לפני שנאמר כמה פעמים 'כביכול', ובין שאין לנו השגה בקב"ה): יש שמפצירים באחד שיעשה איזה דבר, והלה מסרב מחמת פחד או מחמת שאר חשבונות. אנו יודעים שטוב לו לעשותו ושהוא עצמו יהנה מזה, ומתבוננים לראות מה מדבר אליו... נקנה לו מתנה? - לא! הוא לא צריך מתנות. ניתן לו את העמוד? - אה, שטויות. אולי נכניס את ילדיו למוסד הנחשק, אולי ניתן לו כסף... מנסים לחשב מה מדבר ללבו, כי יודעים שברגע שנגיע אל הדבר שלבו חושק ונביאו לידי התפעלות והתרגשות - יעשה מה שמבקשים ממנו...

יש עשרות אלפי אנשים כל יום ודנים בשאלה זו. רוצים להתרים נגיד כדי לבנות מוסד, רוצים לשכנע את הילד לעשות את הדבר נכון... בכל תחום זה כך. מנסים לחשוב: מה מדבר אליו, מה היה גורם לו להסכים...

עם שמחה ושעשועים אפשר לפעול

להבדיל אלף אלפי הבדלות - מה מביא שפע? התבונן. מה גורם לכך שיבוא שפע לעולם? והתשובה היא: שעשועים שיש לו להקב"ה. בעת שמחה, בעת רצון, אז יורד שפע לעולם. רואים היינו אצל הצדיקים מושג זה. כשהיתה עת שמחה, יכולים היו לפעול ישועה.

כבר סיפרנו כמה פעמים מעשה **בהגה"ק משינאווא** זיע"א שפעם התאכסן אצל יהודי

ויאוש. אכן כן, היהודי אינו מתפלל בגלל שהוא כל-כך שבור. חבל!!! אמנם לפעמים האדם נמצא במצב כזה, ואז בוודאי הוא צריך להתפלל ולא לעשות ח"ו דברים אחרים. אבל הקב"ה אומר: מה תצעק אלי? מה אתה כל-כך שבור? לא הבאתי את המצוקה בגלל שהמצב באמת כל-כך מתוח. רציתי רק שתאמר מתוך פשטות: **יש לי אלוקים, וכשאני מדבר אתו בביטול וההכנעה ובאותה שעה גם בשמחה ובכטחון - אין כזו מציאות שהשפע אינו מגיע.**

יש לנו מושג **איזה שעשועים יש לו להקב"ה כשהיהודי שר אל הקב"ה והוא אמיתי אתו ומצד אחד הוא כנוע ומצד שני הוא בשמחה - הקב"ה יעזור,** לא יודע איך, לא משנה לי, יגיעו דברים טובים. הקב"ה רוצה שכל הבריאה תכיר בדבר הזה. הוא רוצה שכל אפסי ארץ יראו את ישועת אלוקינו, וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך. זה מה שהיה במתן תורה. אומרים את הקולות העולים על מתן תורה - קול ה' על המים, קול ה' בכח, קול ה' בהדר. מה היה שם? כל אומות העולם שאלו: מה קורה עכשיו? מדוע העולם מתהפך? האם ה' למבול ישוב? והתשובה שניתנה להם, היתה: לא!!! ה' עוז לעמו יתן. עכשיו הקב"ה נותן לעמו את תורתו. הוא מתגלה להם עכשיו - אתה נגלית בענן כבודך. הוא מגלה את עצמו ומראה להם את אהבתו. כעת מתקיים אני לדודי ודודי לי. לכן כל הבריאה נהפכת עכשיו. **כשהדבר מתפרסם, כשהקרבה בין ישראל לאביהם שבשמים יוצאת מן הכח אל הפועל - הקליפה מאבדת את חיותה.**

הבנה שמחוללת שינוי בעולם

כשהקב"ה נתן לישראל את תורתו, הוא לא סתם נתן להם ציוויים מה לעשות, אלא

להשיגה, וכך אמר: הרבי ר' אלימלך כתב בחיבורו הקדוש 'נועם אלימלך', שבשעה שהאדם יושב והוגה בדברי התנאים והאמוראים, הם באים ויושבים כנגדו ממש, ואם כך כתב, סימן הוא שהיה במדרגה זו והיה רואה את התנאים והאמוראים יושבים כנגדו ממש בשעת לימודו, והלא אני לא הגעתי עדיין למדרגה זו, והיתה תקוותי שכאשר אלמד בגמרא זו שהתנאים והאמוראים היו באים אליה כשלמדו בה, אזכה אף אני שיבואו אלי בשעת לימודי.

הנה אנו רואים מסיפור זה, שיהודי ירא שמים, כשנמצא בעת שמחה, מתקיים בו 'טוב עין הוא יבורך' באופן מיוחד, ובמילה אחת שהוא מוציא מפיו, הוא מביא שפע רב. קל וחומר בן בנו של ק"ו אצל הקב"ה, והקב"ה רוצה שנדע את זה, ושניגש לקבלת התורה בידיעה זו. הקב"ה אומר: אני רוצה להביא שפע לעולם, אך הבה ואגלה לך מתי היא העת רצון, מתי מגיע השפע, איך השפע יוצא מן הכח אל הפועל - **כשעושים דבר שגורם להקב"ה להיות בשמחה הגדולה ביותר.** אנו משתמשים בשפה זו לתרגם את השעשועים של הקב"ה, הגם שאין לנו השגה בזה. **כשהקב"ה מקבל שעשוע, השפע מגיע לעולם.**

תפילת היהודי מתוך ביטול ושמחה

הקב"ה רוצה שנדע זאת - אומר ה'חתם סופר'. הקב"ה אומר: אני רוצה להסביר לך איזה ענין. הלא משפיל גאים ומגביה שפלים ועוזר דלים אנכי, וכי חילוק יש אצלי אם אעשהו ביום זה או ביום אחר?! אולם רצוני שיהא ניכר בבריאה מה מביא לי שעשועים אשר בעקבות כן יורד שפע לעולם. אתה יודע מה מביא לי שעשועים? - **שהיהודי מדבר אלי בהכנעה, ומאמין בי, ומבין שחיותו באה ממני, ומבין את הקשר שיש לו אתי. אז האדם מתפלל מתוך קרבה, לא מתוך עצבות**

היא באמת הסיבה שהוא מתאפק? - תוקפה של הנפש. מתי שהוא הוא קנה את העוז. מדובר בהרגש... שהאדם יוכל לדבר אל יצרו ואל אשתו ואל התינוק, ותהיה לו המדה הנכונה של שמאל דוחה וימין מקרבת, ויוכל לקיים את ה'ימין מקרבת' ממקום נכון בלבו ואת ה'שמאל דוחה' ממקום נכון בלבו, ממקום בריא, לא מתוך פחד ולא מתוך כעס... הוא אומר 'לא', כי הוא מבין שזה הדבר הנכון. בתוקף ובאהבה ובשלווה הנפש - 'לא'... עבודת הנפש היא. את הדבר הזה צריך לקנות. בלי זה, אי אפשר לקיים את התורה. הרי זה נוגע למצוות הפשוטות. בנו מבקש ממנו לאכול חלבי אחרי שאכל בשרי ועדיין לא עברו שש שעות. הוא בוכה ומיילל ורחמיו נכמרים עליו. הילד באמת רעב וכבר עברה שעה ולפי המחבר כבר מותר לאכול חלבי... אני שומע את כל התורות, אבל אתה אין ההרגשים מסודרים אצלך בלב... אסור לאכול חלבי אחרי בשרי... עם פשטות...

אכן דווקא בבשר וחלב ההרגשים די מסודרים אצל בני אדם. הם אומרים בבהירות מוחלטת ובפשטות נפלאה - לא! אי אפשר... אבל כך זה הולך בכל דבר, בפרט מול הילדים המתבגרים. **בכל דבר נצרך שהאדם יקנה את ההרגשים הנכונים.**

לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן

לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן, פירושו שהקב"ה מכין את בני ישראל שיוכלו לפתח את ההרגשים הנכונים כדי שיוכלו לקיים את התורה כראוי... אהבת ישראל ובד בבד לשנוא את הרע... אומנות היא זו. אומנות אמיתית היא... שהאדם לא יתפעל ממה שלא צריך להתפעל. מישוה מבייש אותו, מישוה פוגע בו, מישוה מאיים עליו... איך יכול האדם להיות יהודי שלם אם אינו לומד איך להרגיש?

נתן להם את היכולת לראות ולהרגיש את קרבתם אל הקב"ה, ולא רק הם הכירו בכך, אלא כל הברואים כולם. מעמד מתן תורה הצריך שכולם יבינו אז שהקב"ה מתקשר עם העם הנבחר ברוב אהבתו אותם. זה מה שמשנה את העולם. ההבנה הזו שהקב"ה ברא את העולם בשביל ישראל שנקראו ראשית, מחוללת שינוי בעולם.

בשעה שהאדם מכין עצמו למתן תורה, הוא צריך להבין את זה, והדרך היחידה להבינו, הוא על-ידי התבוננות בהיסטוריה שלו. אתה חייב לחזור אל ההיסטוריה שלך ולשים לב לכך. אתה זוכר שהקב"ה חלץ אותך מצרפת? מה הפשט? הפשט הוא שהקב"ה אוהב אותך. אתה זוכר שהרגשת אז אהבה ורוממות? זהו ויבוא משה ויספר להם. אני רוצה שתתבוננו... דבר עצום הוא שהקב"ה נתן לכם קודם לכן שבת וכיבוד או"א ופרה אדומה. **עכשיו אתם יודעים כמה דבר פשוט שאתה עושים מחולל גדולות ונצורות. כעת יהיו לכם ההרגשים הנצרכים לקבלת התורה.**

הכנת הנפש לקבלת התורה

כך אמרו חז"ל: לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן. הוי אומר: כדי להבין את התורה באמת וכדי להצליח לקיימה, זקוקים לחבילה של הרגשים נכונים, אשר שורשם של אותם הרגשים, הוא ההרגשים הנכונים כלפי הקב"ה.

אפשר לומר זאת באופן פרקטי: לקיים את התורה על נכונה, היא עבודה שלמה של הנפש... אסור לירא משום דבר כי אם מהקב"ה. מה לעשות שאני ירא?... הא לך שאתה צריך לקנות הרגשים חדשים כדי שתוכל לקיים את התורה... כשהאדם מתאפק, מדוע הוא מתאפק? כח ההתאפקות הוא מהכוחות החזקים שקיימים בבריאה. מה

זה מה שכתב ה'חתם סופר'. למה הקב"ה עשה לבני ישראל את כל הניסים? איננו מבינים עד כמה זה עמוק. ה'חתם סופר' אומר כך: אם הקב"ה עשה את הניסים א' ב' ג' ד' ה' ו' ועכשיו אתה עומד בז' ואינך רואה שום דרך חילוץ ונדמה לך שאתה אבוד, אבל אם זה באמת כך, מדוע אם כן עשה לך את ששת הניסים הראשונים? זה מה שמשה רבינו שאל את יתרו. הוא אמר לו כך: אתה שמעת את החלק הראשון של הסיפור. שמעת שהקב"ה הוציאנו ממצרים, שמעת שהיתה קריעת ים סוף. אני יכול לשאול אותך שאלה? - למה? האם כדי שבסוף יתהלכו במדבר ולא יהיה להם מה לאכול? התשובה היא: בוודאי יתן להם לאכול במדבר.

עד הנה עזרנו רחמיך

כמחזה הזה מתקיים אצל כל אחד. האדם עומד לפני נישואי בנו השלישי. אצל השנים הראשונים היה לו כסף שהניח בצד, אך כעת, אצל השלישי, אין לו כלום. יש לו רק חובות ופרשיות. ובכן, מה היתה התכנית? אותו א-ל בשמים ששלח לך כסף ושלח לך אנשים שיעזרו לך, האם הוא עשה את כל זה רק כדי שבסוף ינטוש אותך?!

את כל התלאה אשר מצאתם בדרך זקוק ל'ויספר', למשה רבינו שיספר לך ויסביר לך שהקב"ה נותן לך עכשיו כלים לפתח את ההרגשים הנצרכים לו לאדם בשביל להיות יהודי.

בשביל להתפלל זקוק האדם להרגשים הנכונים, הרגשים של חוסר אונים ושל שמחה במקביל, ויחד עם כן ענוה וביטול. הוא צריך לפתח הרגשים ולקחת אותם להמשך הדרך, למצבים החדשים שייקלע בהם, לנסיגות המחודשים שמעולם לא העלה בדעתו שיתכן כאלה.

והקב"ה באמת מסייע לנו להגיע לכך. הוא הולך אותנו במדבר, כמו שכתב רבינו בחיי תחילת פרשת בשלח שזה נועד לפתח בנפשותינו הרגשים נכונים לקבלת התורה... איך זה מורגש כשעומדים על הים? איך זה מורגש אחרי שנבקע הים ואומרים שירה? איך זה מורגש כשיש לו לאדם ילדים קטנים שתלויים בו ואין לו עדיין לחם למחר?

לא כדי להפילני הביאני הנה

כשיש לו לאדם הכל... יש לו כסף די והותר, יש לו כל מה שהוא צריך, כשצצה לו בעיה, מיד מוחו אומר: אני יודע מה לעשות. אעשה כך וכך. אתקשר לפלוני ולאמוני... אינו חושב כלל על הקב"ה. לעומת כן, כשאין לו לאדם... אין לו, אבל הוא צריך. אשתו אומרת לו: אנחנו צריכים בשביל הילדים, אנחנו צריכים בשבילם מינימום כדי שיגדלו עם נפשות בריאות... אבל אין לו... אין לי כסף... הוא יכול לבוא לידי כעס, הוא יכול לאבד עשתונות, והוא יכול גם לומר: רגע אחד! הקב"ה רצה שבני ישראל יוכלו להבין את התורה, לכן הולך אותם במדבר ארבעים שנה, והוריד להם מן פעם אחת ביום בלבד, ורק כמה שהיו צריכים לאותו יום. מעבר לזה לא היה להם כלום. הם היו במדבר שאין בו כלום חוץ ממה שהקב"ה מספק להם. מה נפשם הרגישה אז? נפשם אמרה: **אני תלויה בהקב"ה. הקב"ה לא יעזוב אותי... הרגש זה הוא ההרגש הנצרך כדי לקיים מצוה, כדי לקיים בטחון, אשר בטחון הוא היסוד של כל התורה כולה. כל פעם שהאדם מתמודד עם איזה מצב בחיים, הוא חייב לפתח את ההרגש הזה.** הוא חייב ללמוד לומר לעצמו: אני באמת לחוץ עכשיו, אך תן לי לומר בפי: עד הנה עזרנו רחמיך... הקב"ה הוציא אותי מבטן אמי ונתן לי את מזוני עד כה, והביאני עכשיו על שפת הים לא כדי להטביע אותי...

קנה לך לב מבין

כך האדם מתכוון לקבלת התורה. וכפי שלמדנו בקדושת לוי, זו היתה ההכנה הראשונה של בני ישראל לפני קבלת התורה. הקב"ה נתן להם שבע מצוות בני נח, הוא נתן להם מצוות שבת, כיבוד אב"א ופרה אדומה ודינים, ושלח את משה רבינו שידבר אתם ויסביר להם, לא רק שיבינו שלמעלה בשמים מתחוללים דברים גדולים, אלא שירגישו ויבינו שהרגישו.

כמה פעמים יש שהאדם התפלל והלך לו ולא קלט בכלל שהקב"ה עזר לו. אולי זה לא קרה באופן שבצאתו מבית הכנסת פגש אותו משהו והושיט לו מאה אלף דולר... כפי שסיפרתי בעבר שיהודי אחד סיפר לי בהאי לישנא: חיתנתי את בתי והיה חסר לי חמישים אלף דולר להוצאות הנישואין. עליתי על קברו של הרבי מריבניץ זע"א ושפכתי את צקון שיחי בפני בוראי שישלים לי את הוצאות הנישואין. והנה בטרם הספקתי לנגב את דמעותיי, הרגשתי דפיקה על כתפי. סובבתי את ראשי לאחור וראיתי אחד עומד מעלי ושואל לשלומי. סיפרתי לו על סכום הכסף הדרוש לי ועל אתר הוציא הלה המחאה מארנקו ורשם לי 50,000 דולר.

כשהלה סיים את סיפורו, עצר מעט והמשיך: עכשיו רצוני לתקן מעט את הסיפור. החלק הראשון באמת התרחש. עליתי להתפלל על קברו של הרבי מריבניץ זע"א. אבל החלק השני לא היה ולא נברא. אף אחד לא רשם לי המחאה של חמישים אלף דולר. אך דבר אחד אגלה לך: כבר עברו שנתיים ימים מאז חיתנתי את בתי ואין לי שום חוב. הא לך שתפילתי נענתה. קיבלתי חמישים אלף דולר ויותר, אך לא שמתי לב, כי זה הגיע אלי בהבלעה מפה ומשם באופן שאינו נראה לעין.

את הדבר הזה צריך האדם לקלוט כשהוא רוצה להכין את עצמו לקבלת התורה. ויבוא משה ויספר לעם את כל דברי ה'. מבאר ה'קדושת לוי: אני רוצה לספר לכם איזה שעשועים יש להקב"ה... אני רוצה שתקלוט. האם שמת לב שאחרי שקיימת את השבת כדבעי, קיבלת ביום שלישי חברותא? קישרת בין השנים? **אתה ידוע למה זה קרה? כי היה לך שעשועים עם הקב"ה, והיית קרוב, והיית במצב הטוב ביותר, וזה מה שהביא לך את החברותא** שבעצם חיכתה לך.

בין יהדות אמיתית ליהדות של סגולות

אגב, יסוד זה של ה'קדושת לוי', יכול להגדיר לנו את החילוק בין יהדות אמיתית, ליהדות של סגולה. כל סגולה הלא מבוססת על איזו מצוה או הבנה של תורה שמעניקה כח. אך אלו שהולכים בדרך הבלתי נכונה של הסגולות - טועים בכך. **הסיבה האמיתית שבאה שפע אל האדם, היא מפני שהיה קרוב אל ה'.** כפי שראינו כאן. קיימת מצוה? התפללת כדבעי? למדת תורה? זה מה שהביא את השפע. אבל איזה חלק הביא את השפע? לא החלק הטכני של המצוה, אלא **השעשועים שהיו בפגישתך עם הקב"ה. הקרבה הזו, הדביקות הזו, גורמת לתולדה.** ובכן, **יהדות נכונה** פירושה **שהוא מאמין בכוח התורה, הוא מאמין בכוח השבת,** וכדברי ה'קדושת לוי', כי הוא מבין שכאשר הוא שר י-ה אכסוף נועם שבת ויש לו הרגש עדין, כשהוא אומר ידיד נפש ומבקש בתחנונים א-ל נא רפא נא לה, **והוא מאמין בזה, אז מתקיימת התכלית של השעשועים, ואם כן בוודאי יבוא מה שצריך לבוא, כי הקב"ה רוצה שבאמצעות השפע נכיר בשעשועים שהיו בשעת מעשה.**

והשפע מוכן, מדוע אם אין מקבלים אותו? על זה ידוע פירושו של **הרבי ר' אלימלך זיע"א** על ויצאו העם ולקטו. הקב"ה ממסיר לחם מן השמים כל הזמן. השפע מגיע. אבל כשיוצאים מתחת הצינור, אין השפע מגיע. ובכן, כשהאדם נעמד להתפלל שמו"ע, הוא מבין כך: כשיש לי יותר מדי יראה - אני נוטה יותר מדי לשמאל; אם יש לי יותר מדי חסד, היינו שאני רגוע ומשוחרר מדי, או יש לי אהבה שלא באופן הנכון - אני נוטה יותר מדי לימין. אמנם הקב"ה גומל חסדים טובים, וקונה הכל, ופירושו שמצד המקבלים, כל מה שבעולם הזה, הם כלים לקבלת השפע. הקב"ה הלא מחייה את העוה"ז, וזהו סיבה לכך שהשפע יוכל להגיע לכל מקום, כי כל הנמצא בעולם הוא אלוקות, והקב"ה רוצה שהשפע האלוקי מלמעלה יגיע הנה ויהיה לכל אחד כל מה שהוא צריך כסף ומזון וחכמה. מה איפוא הבעיה? הבעיה היא שאתה יוצא כל הזמן מתחת הצינור. אתה נוטה יותר מדי לימין או נוטה יותר מדי לשמאל. כאן אתה כועס, כאן יש לך כוחי ועוצם ידי, כאן אתה יותר מדי בטל, כלומר, אתה נופל ליאוש. אתה אומר: זה לא יצליח. הקב"ה רוצה שאמשיך להתיישר... אתה צריך למצוא את עצמך באמצע. פירוש: **אתה צריך למצוא את הדרך להיות עם שברון לב ועם שמחה, ועם תשובה**, ויירא יעקב וייצר לו, אבל מיד הוא מחזק את עצמו - הקב"ה יקיים את הבטחתו. זה כל-כך מפחיד, כי אין יוכל האדם להיות בדיוק באמצע? - זהו והנורא. **מדובר באומנות נוראה. אבל האדם סומך על הקב"ה... אני איני יכול, אבל אני סומך עליך שתעזור לי...**

יהי חסדך ה' עלינו

באור לשמים להרה"ק **רבי מאיר מאפטא** זיע"א כתב: יהי חסדך ה' עלינו. כאשר יחלנו לך. כאשר הוא מלשון כאילו. אילו היה לנו את ה'נורא' המדויק, היינו

הדרך הבלתי נכונה של השימוש עם הסגולות היא זו שהאדם אומר: בא ונדלג על החלק של השעשועים. למה אני זקוק לקרבה באמצע? למה אני צריך לדעת שבאמצע היו שעשועים? אפשר לעשות את זה הרבה יותר קל. תן לי רק לעשות את הדבר ולקבל את הישועה. למה אני צריך את כל מה שבאמצע ושכפנים? והשאלה הכואבת היא: אבל **אין יהיה ניכר כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו כה' אלוהינו בכל קראנו אליו** אשר זה מה שהקב"ה רצה? לכן הקב"ה מתאווה לתפילתן של צדיקים. הוא רוצה שנשים לב - **אתה יודע מה מביא שפע? קרבת האלוקים. הדביקות**. כשיהודי מקיים 'עיני כל אליך ישברו'. 'לא בגבורת יחפץ ולא בשוקי האיש ירצה', 'רוצה ה' את יראיו את המיחלים לחסדו'. שום דבר אחר לא מעניין. היראים והמיחלים לחסדו, הם אלה שמביאים את הכל. **אף שהאדם נמצא בשפל המצב, כשהוא מייחל לה' ומדבר אליו ומאמין בו, זה מה שמביא את השפע.**

מה נורא המקום הזה

יתכן שזהו הפירוש בתיבת 'הנורא' שבברכה הראשונה בשמו"ע. אומרים שם: גומל חסדים טובים וקונה הכל. הקב"ה נותן כל-כך הרבה שפע לעולם, אבל זה הולך כך: נורא הוא מדת התפארת. גדול הוא חסד, גיבור הוא גבורה, ונורא שהוא תפארת הוא באמצע. אחת מהסיבות שתפארת נקראת נוראה היא משום שתפארת היא בדיוק באמצע וזוהי שלימות נפלא, והרי זה מעורר פחד, כי זה כאילו עומד על חוד החנית, לא נוטה לימין ולא נוטה לשמאל.

נאמר בשפתינו: האדם צריך להבין לפי מה שראינו זה עתה בדברי ה'חתם סופר'. **הקב"ה רוצה להביא שפע לבני ישראל,**

מתמודד אתם קודם מתן תורה, נסיונות וטרדות, אם הוא מפרש אותם נכונה ונותן להם במוחו את התשובות הנכונות, הם יכינו אותו לקבלת התורה, כי הוא יוצר הרגשים נכונים. לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן. אתה בונה עכשיו את הדבר הנכון, אתה מקיים 'ויספר'. עם פרשה זו שאתה עובר עכשיו, ואתה אומר מאין יבוא עזרי, ושוב אתה אומר: הקב"ה לא הביא אותי עד הנה כדי לעזוב אותי... את כל התלאה אשר מצאתם בדרך. קיים בעצמך 'ויספר'. אמור בפיו: הקב"ה הכין לי פתרון וכבר הקדים רפואה למכה, אך הוא רוצה שאזכור שהדרך שהשפע יגיע עלי, היא על-ידי שאקיים עיני כל אליך ישברו.

זוכים לכל השפע. מתחנן אני בפניך רבונו של עולם, יהי חסדך ה' עלינו כאילו היינו מייחלים לך לגמרי. והקב"ה בוודאי נענה לתפילה כזאת. ברור. כי אם תפסת את זה, אתה כבר במצב טוב. אתה כבר במצב של 'הנורא'.

כשהאדם מבין את הנקודה, הוא מכין את עצמו לקבלת התורה באופן זה. אנו מקיימים בעצמנו 'ויספר'. **אנו מבינים שהקב"ה מכין לנו את כל השפע שבעולם, והוא רק מחכה שנהיה כלים ראויים.** אנו אומרים לעצמנו: הן היה לך את מה שאתה רוצה לקבל. אתה רק צריך לרענן אותו מחדש. הקב"ה יעזור... **והמצבים שהאדם**

יום שני פרשת במדבר כ"ח אייר תשפ"ה

הבנת התורה על-ידי שמיעת שירת המלאכים

עליונים ששו ותחתונים עלזו

לשון **הפייטון** במוסף של שבועות: "עליונים ששו ותחתונים עלזו בקבלת תורה מסיני". ובמטה **לוי** שם מביא שכאשר המלאכים ראו שהקב"ה רוצה ליתן את תורתו לבניו אשר יקבלו בה שלימות, נתנו לו הודאה וגם ששו ושמחו.

עוד הביא **רבינו בחיי** פרשת יתרו בשם **רבינו חננאל**, שבני ישראל שמעו אז את שירת המלאכים, וזה לשונו: "ויהי קולות וברקים וענן כבד על ההר - **הקולות היו קולות המלאכים שמקלסים להקב"ה בכל בוקר ובוקר, שנאמר** (איוב לח, ז): **ברן יחד כוכבי בוקר ויריעו כל בני אלוקים, והברקים הם מלאכים ג"כ, שנאמר** (תהלים קד, ד): **עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לזהט, וכתיב** (יחזקאל א, ג): **ונוגה לאש ומן האש יוצא ברק**".

המלאכים הממונים על השירה

הנה אנו רואים מכאן **שכדי שיהיו להם כלים לקבל התורה, היה להם לשמוע את שירת המלאכים**. וראיתי מציינים לזה לדברי **הזוה"ק** (שמות ח"ב יח, ב) שהקב"ה ברא מלאכים שממונים לומר שירה ביום ומלאכים שממונים לומר שירה בלילה, **ומי שזוכה להבין באותו שיר, יכול להבין עניני התורה והחכמה, ויאיזן ויחקור ויוסיף כח וגבורה**. האדם יכול להבין דברים עמוקים מאוד כשיש לו שייכות לשירת המלאכים. ועוד יש שם **בזוה"ק** שדוד המלך ע"ה באמת הבין את שירת המלאכים ושר שירות ותשבחות הרבה וזכה להשגות בתורה שאף אחד אחר לא זכה, ושלמה בנו הבין עוד

יותר ולכן היה החכם מכל אדם, וזהו שיר השירים - שיר של אותם שירים של מעלה. שיר שכולל כל עניני התורה והחכמה, מה שהיה ושעתיד להיות.

פירוש הדבר: **בשביל להשיג תורה, צריך האדם לזכות להרגשים עמוקים ביותר והבנה עמוקה ביותר בקרבת אלוקים, בהשתוקקות לקדושה וליראה, אשר הם דברים שבלב ואי אפשר להסבירם באותיות**. כשאומרים מילים, לא מוכרח שהנפש תבין, והרי מדברים על יסודי הדת, על אהבת ה', יראת ה' ובטחון בה'. דברים הם שהאדם חייב להבינם בלבו כדי שיוכל להבין את התורה. אחרת, תהיה התורה רק חיצונית, ולא יבין מבפנים מה התורה רוצה ממנו, ויחסר לו ה'מה ה' אלוקיך שואל מעמך".

קולות של ברקים

אכן בשעת מתן תורה, נתן להם הקב"ה לבני ישראל כלים להבין מה שהם צריכים להבין. הנה בדרך כלל אנו מפרשים שהקולות וברקים שהיו במעמד קבלת התורה, היו כפשוטם, קולות של רעמים וברקים של אור אשר נועדו לעורר אימה ופחד. אך **רבינו חננאל** פירש שהמדובר היה בשירת המלאכים, והאמת שכפירוש מוכרח, כי הנה אנו מדמים שמדובר היה בקולות רעם המרעידים את הלב, אך הבה ונבין, כשהאדם נרעד ונפחד משום ששמע קול נפץ חזק, הלא בדרך כלל מוחו נעשה אז פחות פרה ורבה. הוא מאבד אז את ישוב דעתו, ונכנס לפחד ודאגה ואינו יכול להתרכז. ובכן, היתכן שהקב"ה רצה שכאשר

מצטרפים, כפי שאומרים בקדושת כתר: כתר יתנו לך ה' אלוקינו מלאכים המונים מעלה עמך ישראל קבוצי מטה...

הפעם ילוה אישי אלי

בליקוטי מוהר"ן (סי' רכו, רלו) כתב על הפסוק 'הפעם ילוה אישי אלי' שלאה אמרה: כאשר הבאתי את לוי לעולם, הבאתי לעולם את כח המשיכה לקדושה, ובגלל כן יעקב אבינו יותר יתחבר אלי. ניגונים טהורים! אין לנו השגה לגודל כוחם של ניגונים קדושים וטהורים. אבל כאן אנו רואים שזה חלק מקבלת התורה. **אינך יכול להשיג תורה, אם אין לך את ההרגשים העמוקים של תשוקה להקב"ה.**

לדוגמא: אחרי שהאדם חטא, אם אין לו את ההרגשים הנכונים, אינו יכול להבין מהי תשובה. הוא לא יכול להבין מה יש לו לעשות. הוא סתם נופל ליאוש, כי אין לו את הכלים לזה. לכן כל-כך נחוץ להבין את הנקודה שהקב"ה הביאנו למעמד הר סיני כדי שתהיה לנו שייכות לדברים העמוקים האלה.

בספר החיים לרבי חיים מפרידבורג אחי מהר"ל מפראג זצ"ל כתב: **"ידוע שהשיר והניגון מעורר את רוח השכל והעיון"**. זה פותח את המוח לפרות ולרבות, והרי הוא יכול להבין מה שלא יכול היה להבין קודם לכן. אף בדרשות חתם סופר כתב: אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה, אבל אין האדם יכול לשמח את עצמו בדברי תורה, שהרי הוא צריך לבוא אליהם מראש מתוך שמחה. אכן האדם יכול לנגן ניגון וכדומה, וזה מה שיתן לו השראה ויוכל להבין מה שלא היה יכול להבין קודם לכן.

לעורר כל חלקי הנפש

הבנת התורה דורשת שכל עניני החכמה

בני ישראל יבואו לקבל את התורה, ישמעו כאלה קולות וברקים שישכיחו מהם היכן הם נמצאים באופן שלא יוכלו להבין שום דבר?! אך לפירוש רבינו חננאל שמדובר היה בשירת המלאכים, הגם שהם בוודאי עוררו יראה גדולה, וניתנה התורה באימה ביראה וברתת ובזיע, **היראה לא הגיע ממקום חיצוני באופן שסותם את הבנת האדם, אלא היא הגיעה מפתחת חלקי הנפש אשר יכולים למשש את היראה**, וכך קיבל כל אחד כלים להתחבר ולקבל הבנה יותר עמוקה בא"ב, כלומר, איך יהודי צריך לקיים ק"ש, בין ואהבת, בין לא תתורו, בין למען תזכרו ועשיתם את כל מצוותי, והייתם קדושים. **הקב"ה נתן אז לעם הנבחר את כל הכלים הנצרכים להם שיוכלו להבין ולהכיל בתוכם מה שצריכים לקבל.**

משה שר שירת הלויים

במסכת ערכין (יא, א) מבואר שמשח רבינו קיבל אז ציווי מהקב"ה לשיר שירה. הגמרא מביאה שם מקורות לשירת הלויים, ואיתא שם: "חנניא בן אחי רבי יהושע אמר: מהכא, משה ידבר והאלוקים יענו בקול - על עסקי קול". **ופירש רש"י**: "שהיה מצוהו לשורר לפי שמשה לוי היה". וכן הביא באורחות חיים בשם **תרגום א"י**: "ביום שקיבלו ישראל את התורה, היו המלאכים שושבינים ומשה מנגן". **כשמדברים על שירה, הכוונה בוודאי לעורר בבני ישראל הרגשים עדינים של משיכה ותשוקה להקב"ה.**

עוד יש בזוה"ק שם, שמאז שהלויים קיבלו את כח השירה, יש להם כח למשורר בני אדם לקדושה, ולכן היו משוררים בעת הקרבת הקרבנות. הוי אומר: הכוח של המלאכים ירד לעולם ומשה רבינו קיבלו מהם, והיום כששרים כאן, המלאכים

יכול לעצור ברוחו מלספר סיפור ששמע מתלמיד הגר"א מה שראה בעיניו בהיותו משמש את הגר"א זצ"ל. הוא מספר שכאשר סיים לכתוב את פירושו על שיר השירים, היתה בדיחא דעתיה, מה עשה? סגר את החלונות, הדליק נרות והרים את עיניו לשמים בדביקות עצומה והודה לה' על שזיכהו להשיג את האור של כל התורה בפנימיותה - ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דודיך מיין. ואז אמר לו כך: כל החכמות נצרכות לתורתנו הקדושה, וכלולות בה, ויודע אני את כולן לתכליתן. והזכיר: חכמת האלגברה, ומשולשים, והנדסה, וחכמת המוזיקה וכו'.

הוא היה אז במצב של דביקות (אשר אין לנו השגה בה), וזה מה שדיבר אז. הוא אמר **שכל מיני החכמות נצרכות כדי להגיע לדביקות בה'.** הוא דיבר אז בחכמת המוזיקה, ואמר **שבבעדיה אי אפשר להבין את טעמי התורה וסודות שירת הלויים וסודות תיקוני הזוהר, ועל ידה יכולים בני אדם למות בכלות נפשם מנעימותה, ואפשר להחיות בה מתים עם הסודות הגנוזים בתורה.** כמה ניגונים וכמה מדות הביא משה רבינו מהר סיני.

כלים אחרים של הסברה

לדאבון לב, ידוע שחכמת הניגון שבויה הרבה בקליפה, כי זה לעומת זה היא, כמובא בכל הספרים שהיא יכולה גם לעורר את הגוף במקום לעורר את הנשמה. אבל הניגונים הטהורים של הצדיקים קדושי עליון נותנים לאדם כאילו היו נותנים לו קורס. לא את הכל אפשר ללמד באותיות. יש דברים שאפשר להבינם רק על-ידי ניגון. לניגון יש כלים אחרים של הסברה. ובהר סיני הקב"ה נתן זאת לבני ישראל בזה שנתן להם לשמוע את שירת המלאכים, ואמר למשה רבינו: תשיר אתם, כדי שיהיו להם

יהיו אצל האדם. חשוב מאוד להבין זאת. נבוא ממקום אחר ואח"כ נעבור אל ההרגשים. כולם יודעים שבני אדם מתחלקים לחלקי התורה לפי סגנון פעולת מוחם. יש אנשים שויכוחים בחושן משפט, זה טוען בכה וזה טוען בכה, סברות ולומדות, מדברים אליהם הרבה מאוד, ויש אנשים שאלה לא מדברים אליהם כל-כך. הם צריכים דברים יותר טכניים, כמו מסכת סוכה וכדומה. ועוד יש דברים שכדי ללמוד אותם, צריכים להתמצא במקצועות שונים, כגון העמוד האחרון במסכת ב"ק, שם הגמרא מדברת על הכובס שחותך את הבגד מצד זה ומצד אחר... שתי וערב... החוטים האלה יותר עבים, החוטים האלה יותר דקים... כל-כך קשה למי שאינו חי בעולם של תפירה להבין את הגמרא שם. מאידך, יש מי שדווקא שם נהנה מכל מילה ומרגיש מלא חיות. אולי במקומות אחרים, כגון במסכת יבמות - אינו מרגיש חיות. מדובר בחלקים שונים שבמוח ושבנפש.

והנה האדם צריך בוודאי להתחיל ממקום שלבו חפץ, אבל בסופו של דבר הוא צריך ללמוד את כל התורה. ואף שדברים של חשבון מכבידים עליו מאוד, וכיו"ב... רואים לפעמים אדם שאומר כשמגיע לאגדתא: כאן נדלג קצת או נאמר את המילים במהירות וחיפזון, הן מדובר בפסוקים ודיוקים, הבה נתקדם הלאה ונגיע ללומדות... פירושו של דבר הוא שנפשו עדיין אינה בשלה לשאוב חיות מלדרוש פסוק. דרשות מהפסוקים אינן מדברות אליו. להיפך, הוא מרגיש שנפל עם דף כזה... רציתי ללמוד דף חזק ונפילתי עם דף כזה... **על האדם להבין שהוא זקוק לחיבור של חלקי הנפש עם כל חלקי התורה השונים, כדי שבאמת תהיה לו דביקות בה'.**

ויהי כנגן המנגן ותהי עליו יד ה'

בפאת השולחן לרבי ישראל משקלאוו
זצ"ל תלמידו של הגר"א זצ"ל כתב שאינו

לעשות כך וכך, הוא עוסק בהסברה. הנשמה יכולה לשכנע את הגוף. אכן כן, אפשר לדבר עם הגוף. אם נסביר לו מספיק טוב לפי שפתו - הוא יבין ויפסיק לעשות מה שרצה לעשות. הוא לא יסתכל, הוא לא ידבר, הוא לא יישן, הוא יעבוד גם כשקשה לו. כך היא המציאות. הגוף מציית, אבל רק כשהוא מבין. ובכן, אתה יודע מדוע אין הגוף מבין מה שמדברים אתו? כי חסר בהסברה, ואתה יודע מדוע חסר בהסברה? כי חסר בהבנה. איננו מבינים את הדברים הפשוטים הנוגעים לנו בחיי היומיום... לומר ברכת השחר בבוקר, לא להתעסק בדברים אחרים קודם התפילה, וכן הלאה... איננו מצליחים להסביר לגוף. מדוע איננו מצליחים להסביר לגוף? כי לא כל דבר אפשר להסביר באותיות בלבד. **הגוף צריך לקבל את ההסבר מהנשמה, אבל תחילה צריכה הנשמה להבינה היטב.**

פתרונות התורה לבעיות האמיתיות

האלשיך הק' כתב (משלי לא, יא): **"אין לך כל נפש ונפש מִישראל שלא קיבלה בהר סיני חלק המתייחס אליה"**. החלק המתייחס אליה, כולל את כל הדברים שהאדם צריך לדעתם מפני שהוא מתמודד עמהם והם נוגעים לו עד מאוד. המושג ידוע לנו מכבר שיש שישים ריבוא אותיות לתורה, כי כל אחד מושרש בתורה, אבל האלשיך הק' אומר: **לתורה יש פתרונות לדברים שאתה מתמודד אתם, והסיבה שעוד לא מצאת אותם, משום שעוד לא הבנת אותם חלקים בתורה.**

האדם מתמודד בדרך משל במה שפלוני עושק לו את כספו, הוא יודע שהוא זקוק לאמונה, אבל לבו מושך אותו וקשה לו מאוד. או כעין זה מי שמתמודד בכך שאין לו כסף. בני ביתו מבקשים ממנו ואין לו. הנה מה הבעיה של האדם? הבעיה איננה

לבני ישראל כל הכלים להכניס בקרבם, **לא סתם ידיעה של 'אנכי', אלא הרגשה של 'אנכי'.**

תארו לכם שהאדם היה מבין 'לא תחמוד' עם ניגון. מה? - לא ביתו של פלוני, ולא כספו של פלוני, ולא ילדיו של פלוני, ולא כשרונו של פלוני, ולא מעמדו של פלוני. לא מעניין אותי. הוא היה מרגיש הרגשים כל-כך עמוקים לרבש"ע, שהיה אומר בלבד: מה עניניו של פלוני קשורים אלי בכלל? אכן יש לו לאדם יכולת להרגיש כך, אף גם כשהוא מתמודד עם מחסור.

אותו דבר לגבי כיבוד אב ואם. עשרת הדיברות ניתנו עם ניגונים. הוי אומר: הם ניתנו עם הרגשים כל-כך עמוקים, וההתמודדות שלנו נובעת מכך שאיננו מבינים אותם. הבה לא נרמה את עצמנו. איננו מבינים אותם. מי מבין כיבוד אב ואם? איננו מבינים אותו. אילו היינו מבינים אותו, היינו מתנהגים לגמרי אחרת. אנו פשוט לא מבינים... כזו פרשה, וכזו טיפשות, וכזה כאב... אתה לא מצליח להבין כיבוד אב ואם, כי חסר לך. **חסר לך רגש והבנה עמוקה, אשר הם כלים הנדרשים לך להבין את חלקי התורה האלה.**

הדבר נוגע לפשטותה של תורה. הוי אומר: **הניגון אינו נצרך כדי להבין ענינים של תורה שקשורים לסודות כמוסים. הוא נצרך כדי שנוכל להתמודד עם הדברים שאנו מתמודדים עמהם באופן יומיומי, כי אם אנו רואים שיש דברים שאנחנו מתקשים לקיימם, אין זה אלא משום שחסר לנו ברגש.**

חסר הסברה - חוסר הבנה

ידוע שכאשר חסר בהסברה - חסר בהבנה. כשאדם מלמד לגופו שאסור

נכונה, היה יכול להגיע להבנות עמוקות מה יש לו עכשיו לעשות ומה יש לו להבין, כי זה מונח בתורה.

צריך רק להסכים לשמוע

הנה כל זה נותן לנו להבין בענין מה שהספרים מביאים שהקב"ה משפיע כל שנה הארה של קבלת התורה, שהכוונה היא שהקב"ה רוצה ליתן לכל אחד ההבנה החסרה לו שיוכל להאיר לעצמו במקום החשוך לו. ועל זה אנו מכינים את עצמנו מעתה לקבלת התורה. הקב"ה מצדו חוזר ועושה מעמד קבלת התורה, ופירושו שהוא נותן שוב את היכולת לשמוע את שירת המלאכים, ומי שיסכים לקבל ויעשה לעצמו כלים לקבלה, יוכל להתחיל להבין דברים, ויוכל להתחיל לשים לב לטעויותיו, ויוכל להתחיל להשתוקק להשתפר.

אכן כאן נמצא עיקר חוסר ההבנה של בני האדם. עיקר חוסר ההבנה שלך אינו שאולי לא הבנת על נכונה את התשובה השניה של דברי תוספות פלוני במסכת כריתות. הבעיה העיקרית שלך היא ההלוך-יולך שלך בבית, ובין בני אדם בכלל, מלא בגאווה, ואינך מתחיל לקלוט את מצבך, ואם אתה מסכים להיכנע ולקבל, הקב"ה יעזור לך ותקלוט. אבל רק הקב"ה יכול לתת זאת, כפי שהיה אז בעת קבלת התורה. הקב"ה נותן למלאכים לומר שירה, ונותן לאדם לחדור לחלק יותר עמוק בנפשו באופן שיוכל להבין דבר שמעולם לא הבין, כי חכמתו של הקב"ה היא אין סופית, וחכמת התורה היא אין סופית.

איזהו חכם הלומד מכל אדם

הנה חז"ל אומרים: איזהו חכם הלומד מכל אדם, והבאנו הרבה פעמים מרבינו יונה ששאל: וכי מפני שהוא לומד מכולם, הוא נקרא חכם? הן אף שילמד מכולם אלף

מה שאין לו כסף. שם הוא רק מגלה את הבעיה. שואלים אותו: מה הבעיה שלך? והוא עונה: הבעיה שלי שאין לי כסף. מה הבעיה שאין לך כסף? אצל כל אחד הכוונה למשהו אחר. אצל האחד הכוונה שהוא מרגיש שיש לו בזיונות, אצל השני הכוונה שהנושים רודפים אותו, אצל השלישי הכוונה שזה פגע לו במעמדו בינו לבין עצמו והוא מרגיש נכשל. בעבר היתה הכוונה שהוא רעב ללחם פשוטו כמשמעו, אך בימינו הכוונה לדברים אחרים, כאמור.

ובכן, עליך להבין שהבעיה איננה זה שאין לך כסף. הבעיה היא שאינך יודע להתמודד עם ההרגשים שמתעוררים אצלך כתוצאה מזה שאין לך כסף. כיון שאין לך כסף, מתעוררת בך הבנה ומתעוררים בך הרגשים שאין בהם אמת, ואין לך את התשובה להם. אינך יודע אם זה בגלל שאתה רשע והקב"ה רוצה לייסר אותך, אם זה בגלל שאתה חסר מזל ובכל מה שאתה נוגע - אתה רק ממיט חורבן, אם זה בגלל שרודפים אותך. אינך יודע. התשובה אינה ברורה לך. אילו היתה התשובה ברורה לך עד כדי בינת הלב, לא היית מתמודד עכשיו עם שום בעיה. לרבי ר' זושא לא היה כסף, לסבא קדישא מראדשיץ לא היה כסף. לא סתם. הם רעבו ללחם. וכן עוד הרבה מהצדיקים, כולל תנאים ואמוראים. עכ"פ היה להם פחות כסף ממך, אבל לא היתה להם בעיה, כי הם ידעו את התשובה. הם הבינו מה שהיו צריכים להבין. אנחנו איננו יודעים, ואף כשאומרים לנו... מישוהו אומר לך מאמר חז"ל, מישוהו מספר לך סיפור, מישוהו מוסר לך הבנה... זה לא חודר עד הסוף...

וכן הוא לגבי עצות, כלומר, לגבי השאלה מה אני צריך לעשות עכשיו. אילו היה האדם נמצא במצב הנכון והיה חושב

כלום, ורק לאחר מכן ינסה להזהר שלא לפגוע באחרים. הוא אומר: אני צריך להיות שקוע בצרכי עצמי ובאותה שעה להיזהר שלא תתלבה האש יותר מדי... כל עוד המלחמה אינה גדולה מדי, הלהבות אינן גבוהות מדי - אני בסדר... לאחרונה, הכל טוב, ברוך השם. הוא לא מבין שכאשר הקב"ה אמר לא טוב היות האדם לבדו, וכאשר רמז בתורתו שאם זכה נעשית לו עזר, הוא גילה בזה שעל ידי שלום הבית, מקבל האדם שלימות הנפש להבנת התורה. זה שאין האדם חושב על עצמו, אלא חושב על זולתו, ומאמץ הרגשים עמוקים של ויתור, גורמת לו להתמלא חיות. נשמתו מתגלית והוא נעשה יותר דבוק בהקב"ה, וממילא יש לו עכשיו יותר יכולת להתחבר לענינים של כנסת ישראל וקב"ה, כי עזב את עצמו מתוך הבנה שזה מה שהקב"ה רוצה ושעכשיו עוסקים בפתיחת חלקי הנפש.

הלימוד משולחנו הטהור של רבי שלמה מזוועהיל

ידוע שאצל הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זיע"א היו מסתובבים אורחי פרחי מכל הסוגים, וכשהיו נכנסים אליו אל השולחן בשבת קודש, הדבר היה נראה ככשלון אחד גדול. לא היה שם לא תורה ולא כלום. במקום דברי תורה, היו שם אנשים תמהוניים שדיברו ועשו קולות משונים. ניגש פעם מישוהו אל הצדיק ושאל אותו: רבי! מה אפשר ללמוד כאן? השיב לו הצדיק: בשולחן שלי אפשר ללמוד מדת הסבלנות.

תשובה כל-כך עמוקה! אתה חושב שאתה צריך לדעת ליישב את המדרש? אמור לי מדוע הגעת הנה. ליישב את המדרש, זה תורה. חס ושלוש לזלזל בזה. אבל תבין משהו. יש לך מושג כמה חלקי

שנה, לא ישיג אפילו אחוז אחד מחכמת התורה! וביאר שאינו מקבל את התואר חכם משום שיש לו הרבה ידיעות, אלא משום שהוא מסכים לקבל מכל אחד. אז הוא מקבל את התואר חכם משום שהוא מדבק עצמו לחכמה מרוב אהבתו אותה.

והנה אנשים חושבים שזה קשור רק לענינים של ידיעה... הוא למד דבר חדש שמעולם לא ידע... אחד בחינוך, השני בשלום בית, השלישי בריכוז המוח... תחבולות... אך האמת שזה קשור גם להרגשים. מי שמסכים להודות שאפילו לא התחיל עדיין, ומדבר אל ה', ואומר תהלים באופן זה, ומתנהג עם אחרים באופן זה, הוא יכול אח"כ להתחיל להבין שהסיבה שלא התחבר, למשל, לתפילת השבת, ומעולם לא היה לו רגש לילכה דודי ול'מזמור שיר ליום השבת' ול'ושמרו בני ישראל את השבת'... פעם הוא היה משתתף קצת בשירה. היום הוא קורא אז גליונות ונוזהר שלא לדבר. בזה מסתכמת השייכות שלו לתפילה. האם הוא יצא אי פעם מהכלים בפסקי דומרה? לא. הוא אומר: מה הבעיה? אינני מבין מדוע צריך לצאת מהכלים... ממכון שבתו השגיה אל כל יושבי הארץ. הקב"ה מסתכל על כל יהודי ומחובר עם כל יהודי, אבל הוא אינו יוצא מהכלים. והנה הדבר האחרון שיאמר להסביר את זה שמעודו לא הרגיש טעם, הוא זה שאין לו שלום בית. הוא לא יבין בכלל מה שאתה אומר לו. הוא יסתכל עליך בעיניים תמהות ויאמר: ראשית, יש לי שלום בית; שנית, מה זה קשור למען השם?

וזה כל-כך כואב, כי יש חלקי נפש רבים שהוא דוחה לגמרי. הוא חושב על עצמו כל היום ואינו חושב כלל על אחרים, הוא יוצא מנקודת הנחה שדבר ראשון הוא צריך לדאוג לצרכי עצמו, אחרת, לא יהיה לו

משמשו בקודש של הצדיק מזוועהיל יכול היה לשבת בליל הסדר ולומר לתלמידו: אין לי ילדים, אין לי סדר ערוך... לחבריי יש משפחות עם בנים ובנות, חתנים וכלות, נכדים ונכדות, כלי כסף וכלי קריסטל, ולי אין כלום... יש לי חדרון קטן וטחוב ששולחנו אינו ערוך, אבל אני מרגיש חירות. אדרבא, אני מרגיש שזוהי חירות אמיתית. אם הוא יכול היה לדבר כך ופניו קורנות מאושר ושמחה, פירושו של דבר **שהיתה לו הבנה בתורה.**

פירושו של דבר שכאשר הקב"ה נתן לנו את התורה, חומש, משניות, גמרא, וכן הלאה, הוא הטמין בה את עצמו, וכשהאדם לומד אותה בכוונה להבין את שירת המלאכים... הוא לומד ברציפות, כי הוא רוצה להיות אדם כזה... אני רוצה שהתורה תביאני לידי תורה... הנה לנו אותיות חדשות להסביר מה זו תורה לשמה. תמיד אומרים שתורה לשמה פירושה ללמוד על מנת לקיים ולהביא לידי דביקות. אף כאן אנו אומרים כך, אך בתוספת נקודה. **יש חלקי תורה שאי אפשר להפוס אותם סתם כך.** צריכים להיווצר שבילים וחריצים בלב כדי שיקלטו. **לכן כשהאדם יושב ולומד תורה ויודע שתורה זו פותחת את לבו...** הוא מתפלל להקב"ה יהא רעווא קדמך דתפתח ליבאי באורייתך. **התורה פותחת את לבי ונותנת לי את הכח לקלוט איך האדם יכול לקבל יסורים באהבה ולהיות בשמחה...**

רואים יהודים שיש להם כזה רגש לתפילה, ואיך הבין אדם לחבירו שלהם כל-כך מאיר, גם כשקשה להם, אמונתם כל-כך אמיתית. **פירושו של דבר שהם מבינים תורה. אף אני רוצה להבין תורה. ועל זה התשובה היא שאנו מחפשים להכין את עצמנו לקבלת התורה באופן זה.**

התורה וכמה מדרשים אתה יכול ליישב מראיית מדת הסבלנות?! אינך קולט. אינך מתחיל לקלוט איך מבינים תורה.

איך מגיעים לדרגה כזו?

רואים יהודי שמביישים אותנו ברחוב ואינו עונה, הלוואי שהיינו יכולים לגשת אליו ולשאול אותו: איך זה הולך? מה הן השלבים שצריך לעשות כדי להגיע למדרגה כזו? אני רואה על פניו שיש לך מדת ההשתוות. מה הדרך להגיע לזה?

כשאנשים מבליגים, לא אצל כולם זה נובע מאותו מקום. יש שהאדם בולם פיו מחמת הסגולה; יש שהאדם אינו מגיב, כי לא מתאים לו להגיב; יש שהאדם שותק משום שמבין שלא ירוויח מזה כלום. הוא חושב מצד חכמת חיים: מה יהיה לי מזה שאענה לו? אך יש מי שאינו דומה לכל אלה. **הוא אינו מתרגש כלל ממה שמלוגי אומר לו. הוא לא צריך להגיב. כל-כך טוב לו שאינו רואה צורך להגיב.** הוא לא מבין. מדוע רצית שאגיב לו?

איך מגיעים לדרגה זו? דוד המלך בורח משאול שמבקש ליטול את נפשו, והנה הוא פוגש אותו לבדו במערה וקורע לו את כנף מעילו, ואח"כ הוא מראה לו כדי להוכיח לו שהוא חפץ בשלומו ואומר לו: יכול הייתי לפגוע בך ולא פגעתי בך. מה צריך לעשות כדי להתקרב לאט לאט לדרגה כזו?

אמנם אין לנו השגה בדוד המלך, אבל אנו יכולים להבין שכאשר אנו לומדים תורה, אנו רוצים לזכות לקנות הבנה והרגשים בתורה שמביאים לידי דביקות ואז מבינים כל מה שצריך להבין.

חירות אמיתית על-ידי הבנה של תורה

אם הצדיק רבי אליהו ראטה זצ"ל

מדובר בנקודה עמוקה. אילו היה מדובר בידיעה, היית צריך שפלוני ילמדך אותה... אתה מחכה ומחכה עד שפלוני בא ללמדך אותה... אבל היות שמה שאתה צריך להתלמד הוא הרגש - ההשתוקקות עצמה כבר מביאה לך את מבוקשך. אותה השתוקקות לעשות ככל הנדרש ממך... פעמים שצריך לשלם בשביל זה, כפי שאמרו הצדיקים על קנה לך חבר. אתה אומר בלבך: שום דבר לא יעצור אותי. אני מסכים לעשות ככל הנדרש, כי אני רוצה שיהיה לי הרגש נכון לדברים שבקדושה, אשר הרגש זה הוא התורה עצמה. זו הלא תכלית התורה, לא איזה דבר צדדי, כמו שנאמר: מה ה' אלוֹקֵיך שואל מעמך כי אם ליראה וכו'.

בימים שלפני שבועות היו יראי ה' מנגנים אהבה רבה עוד ועוד, אך באופנים עמוקים. ככל שיש לו לאדם יותר ביטול וענוה באלו הימים כלפי אחרים, בכל האופנים... כל צורה של נתינה וביטול והשתוקקות והבנה שעדיין לא התחלתי להבין - בונה כלים אצל האדם שיוכל לקנות חלקים אחרים ויותר עמוקים שבתורה.

חבל על דאבדין

והנה ככל שהאדם הולך ומתבגר, כך בזיונותיו יותר גדולים כאשר אינו מתחיל לקלוט דברים הרבה ביהדות. הוא ממש רחוק מהם. זה צריך להכאיב לו לאדם. היכולת לומר פרק תהלים ולחזור עליו שוב ושוב... האדם אומר כך: נכון שלא למדתי מסכת פלונית, ולא למדתי ספרי ספרא תוספתא וכו', אבל הדברים שאני בין כה וכה עושה, הדברים שנוגעים לי ביותר, מדוע הבנתם תהיה כה רחוקה ממני?

הבחור שאינו מתחיל להבין עמוד גמרא ופורץ בבכי מרוב תמימות וטוהר לב

והאמת היא שהאדם חייב ליתן לעצמו להיכנס ולהגיע לחלקים כה עמוקים שבנפש באמצעות השירים והניגונים, כי אין דרך לתפוס בתורה מה שהאדם צריך באמת לתפוס, אם אין לו נקודה זו.

להסכים להכנע ולהתבטל

אפשר להסביר זאת באופן פרקטי: אם אחד יאמר לך: אפשר להבין איזה ענין בתורה, אבל נדרש לזה קצת ביטול וענוה. לך למי שתמיד לגלגת עליו או לבר פלוגתא שלך, ותיכנע בפניו ותבקש ממנו ללמוד אצלו ולקבל ממני ענין זה שבתורה. מתי האדם קונה את הכלים שכאשר יקבל הצעה כזו - יסכים לה? מתי האדם בונה את הכח שכאשר הוא שומע שבמקום פלוני אפשר ללמוד או לראות איזה ענין שיכול להוסיף לו ביראת שמים ובדרך התנהגותו בינו לבין קונו או בין לבין אשתו או בחינוך הבנים, אבל הוא זקוק להכנעה גדולה לשם כך - יצליח לעשותו?

התשובה היא שהאדם קונה את הכלים לכך כאשר הוא נותן לעצמו שיתעורר בו התשוקה לכך, והניגון הוא אחד מהדברים שאפשר להוליד בו את התשוקה, ושהיא תהיה כה חזקה שכאשר יגיע למעשה - יסכים לכך.

אכן אחד מהדברים שהיו מדברים הרבה אצל תלמידי הבעש"ט הק' ועובדים עליו הרבה, הוא נקודה זו של ביטול לרב. שתהיה לך יכולת להיכנע למי שצעיר ממך בהרבה, למי שאתה יודע ללמוד יותר ממנו... כשהאדם מסכים לשמוע כי לא מעניין אותו שום דבר חוץ מחכמה (זהו איזהו חכם הלומד מכל אדם), ואומר לעצמו: אדרבא, אם אני מכניע את עצמי, אני בונה בזה כלים, לא רק לקבל ידיעות התורה, אלא אני פותח את נפשי כשיש לי ענוה זו. ההשתוקקות עצמה פועלת זאת.

ובכן, האדם צריך להסכים להיות בענוה גדולה כדי שיוכל לשמוע את שירת המלאכים, ושהוא עצמו ישיר שירה... פסוקים של תהלים, וענינים של תורה... כדאיתא סוף **מסכת מגילה**: כל הקורא בלא נעימה ושונה בלא זמרה, עליו הכתוב אומר וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים. מונח בזה שלא ללמוד בלי עומק. **על האדם להבין שהוא חייב להבין את העומק**, אבל לא עומק המרוחק ממנו - סודות של קבלה - אלא **שנפשו כולה תתחבר לזה**... הבא ליטהר מסייעין אותו. **כשהאדם מתכוון לזה באמת - הקב"ה עוזר לו.**

להקב"ה. אנחנו אותה נשמה. רחוקים אנו יותר ממנו. היוכל אדם לנחם את עצמו במה שהוא יכול לעשות איזו לומדות תוך כדי סיבובים מעגליים של אצבע האגודל, או שהוא יכול לומר פירושים נאים, או שהוא יכול לעשות סיומים?! הדברים האלה טובים בשביל ההתחלה, כי האדם באמת צריך לראות שהוא מצליח כדי שירצה להתקדם הלאה, אבל צריך שיתקיים בו אם שמוע תשמעו, שיראה כמה זה טוב וירצה להתחבר לזה יותר. הכלל הוא שחכמה ובינה מביאות לדעת. דעת היא חיבור. **כשהאדם מבין איזה דבר היטב, הוא יכול להתחבר להקב"ה.**

מדור אור החיים

ערש"ק פרשת במדבר כ"ח אייר תשע"ט

מועט המחזיק את המרובה

לומר שהוא נמצא במקום, כי מלא כל הארץ כבודו ולית אתר פנוי מיניה. אלא להיפך, הקב"ה הוא מקומו של כל העולם כולו, **ולערך זה** (נמצא שגם בעולם הזה, כשיש מקום שיש בו גילוי אלקות, יתגלה בו שורש המקום, ואם כן) **יהיה טפל כל המקום לגבי המקום אשר חונה שם האלוקים** (כלומר, על אף שיהיה מקום זה שבו חונה האלוקים, מקום קטן, יהיה זה גדול בהרבה מכל העולם כולו, כי המקום הרוחני אינו מוגבל לשום מדה ויכול להכיל בקרבו הרבה יותר מכל העולם כולו).

ומעתה מחברת הכללות הוא אהל מועד, והמדבר הוא פרט טפל לו (ונמצא שהתחיל הכתוב בפרט המקום - במדבר סיני ואח"כ הזכיר מחברת כללות המקום - אהל מועד), **ולהעיר הכתוב בכוונה זו** (כלומר, וכדי שנבין שזוהי האמת) **סידר סמוך לזה מאמר באחד לחודש וגו' בשנה השנית, אם כן מאמר באהל מועד הוא מחברת הכללות ולזה נסדר באחרונה כסדר שנה השנית שנסדר אחר מאמר באחד לחודש** (בשניהם התחיל הפסוק בפרט ועבר לכלל: במדבר סיני; היכן הוא מדבר סיני? - באהל מועד. באחד לחודש השני; איפה הוא החודש השני? - בשנה השנית).

ותדע כמה הוא מופלג (גדול בהפלגה) **מקום אשר ה' שם, ממה שמצינו שבשתי**

המקום אשר חונה שם האלוקים

וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחודש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמר. כתב האה"ח הק': רז"ל דרשו (במד"ר פ"א) **הבנות יקרות בפסוק זה** (ועיקר הדבר שהפסוק מבטא את חביבותם של ישראל בעיני ה', ובלשון המדרש: מי שבא לגדל את ישראל, מפרסם איזה יום איזה מקום איזה חודש איזו שנה לצאתם מארץ מצרים), **ונשאר להעיר למה לא הושה ה' מדותיו יתברך בשיעור הדברים** (מדוע לא הזכיר את הזמן והמקום באותו אופן), **כי כשהזכיר הודעת המקום, הקדים מחברת הכללות שהוא 'מדבר סיני' ואחר כך הזכיר פרט המקום ואמר 'באהל מועד', וכשהזכיר הודעת הזמן, הקדים זכרון פרט הזמן ואמר 'באחד לחודש השני' ואחר כך הזכיר מחברת כללות הזמן ואמר 'בשנה השנית'.**

ונראה כי הכתוב אדרבא השכיל לדבר בשיעור שוה, והוא על דרך אומרים (ב"ר פס"ח) **הנה מקום אתי** (פרשת כי תשא: ויאמר ה' הנה מקום אתי ונצבת על הצור, והיה בעבר כבדי ושמתיך בנקרת הצור ושמתי כפי עליך עד עברי) **שמקומו של הקב"ה הוא טפל לו** (וברש"י: שהקב"ה מקומו של עולם ואין עולמו מקומו. כלומר, בעוד האדם נמצא תמיד במקום מסוים, אצל הקב"ה אדון כל העולמות אין שייך

ששה מתכסים בטלית אחת

וכן שנינו במסכת סנהדרין (כ, א): "אמרו עליו על רבי יהודה ברבי אילעאי שהיו ששה תלמידים מתכסין בטלית אחת ועוסקין בתורה". והיינו שכאשר יש אהבה בין האנשים ופנימיות נפשם מתגלית, המקום מכיל יותר.

וכן יש להביא בענין זה הא דשנינו במסכת פסחים (סד, ב): פעם אחת ביקש אגריפס המלך ליתן עיניו באוכלוסי ישראל. אמר ליה לכהן גדול: תן עיניך בפסחים. נטל כוליא מכל אחד, ונמצאו שם שישים ריבוא זוגי כליות (1,200,000), כפליים כיוצאי מצרים וכו' ואין לך כל פסח ופסח שלא נמנו עליו יותר מעשרה בני אדם $(1,200,000 \times 10 = 12,000,000)$. כי הנה על-פי חשבון נמצא שבשביל להספיק לשחוט את כל הפסחים האלה עד השקיעה, היה צריך לשחוט כל שניה (סעקונדע) עשרות פסחים, מה שאינו שייך על-פי טבע. ובדרך כלל מה אומרים על זה? - אומרים שהתרחש ניסא. אבל האם זה נס פשוט של שינוי דרכי הטבע? - לא ולא! אלא כך פועל זמן רוחני. כמה שהזמן צריך להכיל - הוא מכיל.

דיבוק הזמן בשרשו

כך ראינו גם אצל הצדיקים. כי כשהאדם הופך את זמנו לרוחני, זאת על-ידי שהוא מנצל את כל הזמן שברשותו להתדבק בבוראו, זמנו מכיל פי כמה וכמה. כך הוא המציאות. והסיבה היא כאמור, כי רק הזמן שלנו מוגבל, אך הזמן הרוחני אינו מוגבל כלל וברגע אחד כלול כל ששת אלפי שנות העולם.

אמות שבין בדי הארון עמדו רווחים שישים ריבוא של ישראל (ב"ר פ"ה א'), **הרי שהגם שהוא לעין מועט, הוא מרובה לצד השוכן בו ברוך הוא** (וכל מה שצריך להכנס בו - נכנס).

עולם שנה נפש שאינם מוגבלים

הנה בדבריו יצק האוה"ח הק' יסוד יקר אשר על פיו אפשר להבין הרבה ענינים רוחניים. מקום, זמן ונפש (עולם, שנה נפש), הם שלושה צמצומים שהקב"ה ברא כדי שיוכלו להחזיק דברים גשמיים. אך שורש כולם ברוחני, כי גם בעולם הרוחני יש מקום, והרי הקב"ה נקרא מקומו של עולם, וכן אומרים בהגדה של פסח "ברוך המקום ברוך הוא", וכן יש שם זמן ונפש, אלא ששם אינם מוגבלים.

לולא דברי האוה"ח הק' היינו סבורים שאין בעולם הרוחני לא מקום ולא זמן ולא נפש, והוא חידש לנו שיש, אלא שאינם מוגבלים. יש שם זמן אלא שאין לו לזמן ההגבלה הגשמית כפי שהוא נתפס אצלנו, ולכן יש שם תמיד כל הזמנים. יש שם מקום המכיל בקרבו דברים כפי שקיים בעולם הגשמי, אלא שאין לו שום גבול ולכן הוא יכול להכיל כל מה שצריך.

ועל כך לימדנו האוה"ח הק' שאפילו בעולם הזה, אם ייווצר בו מקום רוחני על-ידי התגלות השכינה, יהיו לו כל התכונות של המקום הרוחני, והיינו שיוסרו כל מגבלותיו, וכפי שהיה אצל יהושע בן נון, וכפי שהיה ג"כ מאות בשנים בבית המקדש כאשר בני ישראל עמדו צפופים בעזרה והשתחוו רווחים.

א. לשון המדרש: ויאמר יהושע אל בני ישראל גשו הנה ושמעו את דברי ה' אלוקים (יהושע ג, ט) רבנן אמרין צמצמן בין שני בדי הארון, אמר להן יהושע: ממה שהחזיקו שני בדי הארון אתכם, אתם יודעים ששכינתו של הקב"ה ביניכם, הדא הוא דכתיב (שם י) ויאמר יהושע בזאת תדעון כי א-ל חי בקרבכם.

וחבילותיו. רואים צדיקים שמקבלים כל ערב כמה שעות, מאזינים לצרותיהם של בני ישראל, מעודדים אותם, מייעצים ומברכים, והשאלה נשאלת כמו מאליה - איך יכולה הנפש לשאת כל-כך הרבה?

והתשובה היא שלאדם הפשוט הדבר באמת קשה. כשהאדם הפשוט מקשיב לצרת הזולת ולוקח אותו ללבו, יש שבמשך שבוע שלם לא יוכל לחזור לעצמו. אך הצדיק אע"פ שהוא לוקח צרת זולתו ללבו יותר מהאדם הפשוט, הוא נשאר בשמחה ויש בנפשו מקום לעוד ועוד.

וכן כתב ב'שפת אמת' (פרשת חיי שרה תרל"ט) שכאשר האדם מנצל את זמנו בתורה ועבודה, הוא מדבק אותם בשרשם, וכיון שכן זמנו נעשה רוחני ומתחיל להכיל דברים לרוב עד שכולם תמהים - "היתכן שהוא מספיק ללמוד הרבה כל-כך כל יום ולתפוס הרבה כל-כך בשכלו?!" בדרך כלל יסתכלו עליו בהסתכלות גשמית ועל פי זה יתרצו את הפליאה - "בוודאי יש לו תפיסה מהירה מאוד וכפי הנראה הוא כבר אוזח בפעם העשרים שהוא לומד..." אך התשובה האמיתית היא **שזמנו נהפך לרוחני ולכן הוא מכיל עד בלי סוף.**

דיבוק הנפש בשרשה

וכן הוא בענין הנפש. כשהאדם מדבק את נפשו בשרשה, יש לה מקום להרבה נפשות. הרבה מתפלאים על הצדיקים איך הם יכולים לשאת משא העם, כל אחד

עכ"פ היסוד הוא שהמקום, הזמן והנפש אינם מוכרחים להיות מוגבלים, ואדרבא, **ככל שהאדם מוסיף להעמיסם בעבודת ה', כך הוא יותר מדבקם בשרשם והרי הם נעשים רוחניים, וכיון שנעשים רוחניים, הם נעשים בלתי מוגבלים.**

מדור שיעורי ליל שישי

ליל שישי פרשת במדבר כ"ז אייר תשפ"ד

המצוה להתחדש כל יום בעבודת ה'

ועל זה אמר **דוד המלך** ע"ה: לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאוד, ומה שהוזכר תרי"ג מצוות, אינן אלא שרשים, אבל הם מתפשטים לענפים הרבה".

בכל יום יהיו בעיניך כחדשים

אכן אחד מענפי המצוות הוא מה שכתוב כאן ברש"י, **שידמה האדם בנפשו כאילו בזה היום קיבל את התורה** ואין יום זה קשור אל העבר שלו ולפרשיות שיש לו, וכך יגש אל התורה והמצוות בהתחדשות ובעוז וחדוה. כשהאדם עושה כן, הוא מקיים מצות 'ביום הזה באו מדבר סיני', הבא להורות שבכל יום יהיה בעינינו כחדשים. אם נרצה לדון מאיזה שורש יוצא ענף זה, נוכל למצוא הרבה אפשרויות. אולי הוא נכלל במצות התשובה, אולי הוא נכלל במצות השמחה שיוצא מהפסוק הנאמר בפסוקי התוכחה: תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה, ועוד הרבה. בכל אופן, מדובר במצוה.

יוצא מהמקוה כבריה חדשה

והנה שמעתי מהרב מווייצן בשיקגו שליט"א שציין לזה לדברי החינוך פרשת מצורע (מצוה קע"ג) בעין טהרת המקוה, וזה לשון החינוך: "ובטעם המים שיטהרו כל

המצוות רבו ועצמו עד אין מספר

נאמר בפרשת יתרו: "בחודש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני". פירש רש"י: "ביום הזה - בראש חודש. לא היה צריך לכתוב אלא ביום ההוא, מהו ביום הזה? - שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאילו היום נתנו". הנה מדברי רש"י זה נראה כדיוק בעלמא. אולם בספר 'מעלות התורה' לרבי אברהם רגולר אחי הגר"א זצ"ל מביא מאחיו יסוד גדול המלמדנו איך לגשת אל התורה.

וזה לשונו: "שמעתי מאחי הגאון ז"ל שבוודאי ליכא למימר שלא ייכנסו תחת גדר המצוות רק תרי"ג ולא יותר, שאם כן, מבראשית עד בא אין בהן אלא שלוש מצוות, גם הרבה פרשיות בתורה שאין בהן שום מצוה, וזה הדבר אינו מתקבל, אלא באמת כל דיבור ודיבור בתורה שיצא מפי הגבורה, הוא מצוה בפני עצמה, והנה באמת המצוות רבו ועצמו עד אין מספר, עד מי שיש לו עין השכלי ולב מבין, יוכל להתנהג בכל פרטי הנהגותיו וענייניו מקטן ועד גדול על פי התורה והמצוות, ואז היה עושה מצותו בכל עת ובכל רגע עד אין חקר, כאשר הובא הרבה מעשים מהקדמונים ז"ל ובגמרא ומדרשים מאשר נהגו הנהגותם הכל על פי התורה והמצוות,

רוצה לקיים מצוה זו. הוא רוצה לקיים את המצוה של 'מערתה ועד עולם' - **מה שהיה היה ואני הולך לקחת את עצמי בידיים עם התחדשות...**

והנה הסיבה שכל-כך קשה לאדם לקיים מצוה זו... הלא בעצם כל-כך נעים לקיים אותה, כל שמתבוננים בה... מה אני צריך להיות עסוק עם חשבונות העבר. הכל חדש... כל אחד אוהב את העמוד הראשון של המסכת, גמרא טרייה וחדשה... מה כל-כך קשה לחשוב שהיום אני רוצה לקחת את עצמי עם התחדשות?

אכן סוג של יצר הוא, מין קליפה, מין הסתר, שהאדם משתמש עם הזכרון שלו באופן בלתי נכון. הוא נזכר מההרגלים שלו, הוא נזכר מכל הפעמים שניסה ולא הצליח. אבל **אמת זו שהקב"ה מחדש את הכל - יותר אמיתית, כי כך היא המציאות.** ההסתר אומר שהיום הוא המשך של יום האתמול, והאמת **אומרת שאינו המשך של יום האתמול, אלא יום חדש הוא,** ויש בו יחודים חדשים ודברי תורה חדשים ודעת חדשה שהקב"ה משפיע. הקב"ה נתן לנו את היכולת להתפלל שלוש פעמים ביום ולבקש אתה חונן לאדם דעת, כי יש לו לתת עוד ועוד.

מעניין שבספר הכוזרי כתב שהתפילה שהאדם מתפלל, כאילו נותנת לו חמצן שיסיפק לו עד לתפילה הבאה בלבד. פעם שמעתי מירא שמים שאמר: כפי הנראה בעל הכוזרי התפלל מנחה גדולה. והסביר: כשמתפללים מנחה גדולה, זה מאוד מסודר. בשחרית מקבל האדם חמצן עד לאמצע היום, אז זה נגמר והוא צריך להיטען שוב עד לתפילת ערבית. בכל אופן, כך איתא מהמקובלים שבכל חלק מהיום נותן הקב"ה חיות חדשה, ולכן מתפללים שלוש תפילות ביום. התפילה היא כלי להביא את השפע החדש שהגיע לעולם אל האדם, ואם כן אין

טמא, א חשוב על צד הפשט כי הענין הוא כדי **שיראה האדם את עצמו אחר הטבילה כאילו נברא באותה שעה,** כמו שהיה העולם כולו מים טרם היות בו אדם, וכמו שכתוב: ורוח אלוקים מרחפת על פני המים, ויתן אל לבו בדמיון, כי **כמו שנתחדש בגופו, יחדש גם כן פעולותיו לטוב, ויכשיר מעשיו, וידקדק בדרכי השם ברוך הוא.**

אמר הרב הנ"ל שלפי המבואר לעיל נמצא שכאשר האדם טובל במקוה, הוא מקיים מצות עשה זו של 'ביום הזה באו מדבר סיני', כי זה מה שהוא מכוון בטבילתו לפי החינוך: כפי שנתחדש גופי, כך אחדש את פעולותיי.

אף ה'בני יששכר' בספרו **מגיד תעלומה** (ברכות טו) כתב: "טבילה יותר חשובה מקרבן על המזבח, ויש להתבונן, דהנה קרבן הוא מקריב בהמה לה', ומורה בזה כאילו הקריב את עצמו, וטבילה הנה היא באמת ביטול במציאות נפשו בעצמה. דהנה המקוה וכו' ומניח את עצמו וכו' כעובר בדרך אמו, ונתבטל ממציאות העולם, ומתהווה אח"כ כבריה חדשה וכקטן שנולד".

חדשים לבקרים רבה אמונתך

אכן ראש חודש סיון הוא זמן נפלא שבו יכול האדם להתבונן במצוה זו. הקב"ה עשה מציאות מפליאה, הוא מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית. ניסים ונפלאות הוא עושה כאשר הוא מחיה את האדם ואת העולם בכל יום מחדש. **הרי יום זה אין לו שייכות ליום אתמול,** כי אילו היתה לו שייכות, לא היה האדם יכול לחיות מחמת חטאיו. אכן הקב"ה מפיח בו חיות חדשה בכל עת. חדשים לבקרים רבה אמונתך. **על האדם לייחד זמן ביום להתבונן בזה,** והאמת היא שעת הטבילה במקוה היא זמן מתאים ביותר שבו יוכל להתבונן שהוא

סח לי ר' אברהם שכאשר סיפר את המעשה לראש ישיבת סלבודקא הגאון רבי דוב לנדא שליט"א, הסביר לו את פשר הדבר: בתחילה סבר ה'חזון איש' שצריך לשמוע לדעת הרופאים שהרי מדובר בפיקוח נפש, אך כשהתפלל תפילת מנחה, התפלל אז על אמך שתתרפא והרגיש שתפילתו שגורה בפיו והיא מתקבלת לרצון, לכן אמר לאביך לאחר התפילה שאין צורך לנתח.

מוציאים ארגז חדש של שפע

הרעיון באופן פשוט הוא שאחרי התפילה מגיע שפע חדש. מה שהיה עד כה - היה עד כה. השפע שהיה עד כה, היה כאילו מהשיריים. הדבר דומה לאלו הבאים לקנות לולבים ורואים שהלולבים הפזורים על השולחן כבר נבדקו על-ידי ליקוטי בתר ליקוטי, ומחכים שהמוכר יוציא ארגז חדש... עכשיו מתפללים תפילה חדשה ומגיע שפע חדש...

בדרך כלל כשיש לו לאדם בעיה, כיון שהוא קם בבוקר, מיד הוא קם לבעייתו ושואל: מה יהיה? מה נעשה? ואז הוא אומר: טוב, צריך להתפלל. כן בעיה, לא בעיה, יהודי צריך להתפלל... ובשעת התפילה הוא חושב שוב: מה יהיה עם הבעיה? הוא מצמצם את היכולת לחשוב שאין הוא סוחב עמו את הבעיה.

כלל הברזל שהאדם צריך להחזיר בתוכו הוא כזה: **לא המצב הוא הבעיה שלך, אלא הדרך שאתה מטפל בו, זה הבעיה שלך.** כיון שיהיה לו לאדם גישה אחרת והסתכלות אחרת לזה, דבר ראשון ירגיש אחרת לגמרי, ושנית, **בזה הוא יאיר את הבעיה.** בזה שהאדם סוחב את הבעיה מיום ליום ומחודש לחודש, אינו נותן לתפילות להאיר בהן. הקב"ה אומר לו לאדם: האם אתה רוצה להטיב לעצמך ולעולם כולו? -

צורך בתפילה חדשה אלמלא הגיע שפע חדש. אכן הקב"ה נותן שפע חדש שלוש פעמים ביום. דעת חדשה, רעיונות חדשים... אך לא מנצלים את זה. לא מנצלים את הכלי שיכול להביא אלינו אותו שפע חדש...

דין חדש אחרי התפילה

סיפרתי בעבר מה ששמעתי מהרה"ח ר' **אברהם בקר** הי"ו שאמו לאחר לידת בנה הבכור, חלתה בחולי קשה ופסקו הרופאים לנתחה בשביל הצלת חייה באופן שלא תוכל יותר להוליד. בעלה, אבי ר' אברהם, כבר קבע תור אצל הרופא וכבר שילם על הוצאות הניתוח, ואז נזכר שצריך לשאול בעצת חכם. נסע לבני ברק ונכנס למעונו של מרן ה'חזון איש' זצ"ל.

כשהציע את שאלתו ל'חזון איש', השיב לו ה'חזון איש' שהיות שמדובר בפיקוח נפש, אין ברירה אחרת ומוזכרים לעשות כדברי הרופאים. לקח הרב בקר את ברכת הפרידה וביקש לחזור לירושלים, אך ה'חזון איש' עצר אותו וביקש ממנו שיישאר להתפלל אתם מנחה גדולה. הרב בקר הסכים לבקשתו. לאחר תפילת המנחה, קרא לו ה'חזון איש' ואמר לו: אין צורך לנתח, הקב"ה יעזור והיא תהיה בריאה ושלמה. כששאל את ה'חזון איש' אם יתבע את המעות ששילם לרופא על הוצאות הניתוח, השיב לו שאם יחזירו לו בנקל - מה טוב, ואם לאו - ירפה.

כשחזר לירושלים, הודיע לרופא שהוא חוזר בו ואינו מעוניין בניתוח. הרופא התחיל לצווח: הלא פיקוח נפש הוא! אך הוא בשלו: הרב אמר שאין צורך לנתח, ואין על מה לדבר. הרופא החתים אותו על דף שהוא לוקח אחריות על התוצאות, ואכן אשתו הבריאה והקימה משפחה ברוכה מאוד, כאשר המספר ר' אברהם הוא הצעיר מביניהם.

עליך לגשת אל המצב כאילו זה היום הראשון שאתה מתמודד אתו... מגיעה כאן התמודדות חדשה, הבה נראה איך מטפלים בה... **זו הפעם הראשונה שאתה שומע שעם שמחה אפשר לפעול ישועה, זו הפעם הראשונה שאתה שומע על האמונה בתפילה...** אילו היית ניגש לבעיה באופן זה, היית ניגש אליה בכזו טבעיות...

לתינוקות של בית רבן יש את התמימות הזאת. כל דבר שהם שומעים, זה אצלם הפעם הראשונה שהם שומעים אותו, והם מקבלים אותו בתמימות. הם מאמינים שתפילה מועילה, והם מציינים למה שאומרים להם. אנחנו נכנסים למהלך של מצות אנשים מלומדה, משום שאנו מפסיקים להאמין בדברים הפשוטים. מדוע אנו מפסיקים להאמין בהם? - כי זה לא עבד, וזה לא עבד... **והסיבה שהם לא פעלו את פעולתם, כי האדם עצמו היה ישונוני לא ניגש אליהם נכונה.**

מצוה היא שהאדם יגש אל הדברים כאילו הם חדשים ויחדש את עצמו. ומסתבר שזהו הפשטות במה שהביאו **הראשונים** שהאדם צריך להזכיר לעצמו כל יום מעמד הר סיני. חלק הוא מאותה מצוה של בכל יום יהיו כחדשים. הכל חדש ואפשר להתחיל הכל מבראשית.

הזדמנויות חדשות לרושם ראשוני

העולם אומרים שאין לו לאדם הזדמנות שניה לתת את הרושם הראשוני. יש לך רק את הפעם הראשונה. אח"כ פלוני כבר מסתכל עליך כפי שנתפסת אצלו ברושם הראשוני. כבר התבזבזת. אך כל זה נכון לפי חכמת אומות העולם, אבל **לפי האמת יש בכל יום הזדמנות חדשה לרושם ראשוני לכל מציאות שבעולם.** כל דבר מתחדש.

קום בבוקר ואמור: הכל חדש, הכל טרי, אפשר להתבונן שוב בנפלאות הבריאה, שוב פעם בשפלות עצמו ובגדלות הבורא. מתחילים הכל מחדש.

תתחדש כנשר נעוריכי

אפשר לראות אנשים שלומדים סוגיא ותקועים בענין אחד שאינו מובן להם, וכמה שהם מנסים, אינם מצליחים להתקדם, הכל מפני שהם תפוסים כבר במהלך אחד של חשיבה וגם מפני שהם שרויים כבר בלחץ. פעמים שזה קורה ברבים. מישוה שואל שאלה וכולם משתתקים ומוסר השיעור צריך לספק תשובה. אל תעצור! התקדם הלאה ותראה שהתשובה תתנוצץ לך כמו מאליה. אתה לא יכול להגיע אליה כשאתה שרוי בלחץ להשיב תשובה.

האדם צריך לחזור לזה למחרת, כשהוא מרגיש טרי ורענן. תלמידי חכמים כשהתחילו ללמוד מסכת, לא רצו להסתכל בכתביהם שכתבו בפעמים הקודמות... אה, הקושיא היא כזו, ומה עניתי אז?... באופן כזה אתה חוזר אל הצמצום שלך. מה אתה צריך לחזור לשם? תענוג הוא כשפותחים את הכל מחדש... שנים אוחזין בטלית... כאילו מעולם לא למדו את המסכת. אז מגיעים חידושים. דברי תורה כל זמן שאתה ממשמש בהם, אתה מוצא בהם טעם... **מצבו של האדם, עבודת ה' של האדם, החלקים שהוא תקוע בהם... כשאתה קם למחרת מחדש... הבה ניגש אל המצב כאילו מעולם לא היה...** יש לנו בית ברוך ה', יש לנו משפחה ברוך ה'... יש בעיה? - נתפלל עליה... לא, אבל כבר התפללתי... מה אתה מדבר עכשיו על מה שהיה? היום זה היום הראשון שהבעיה הזו קיימת!!! הוא כבר הפסיק להתפלל כי הוא שבור כי הוא כבר התפלל אתמול ושלשום... **טעות יסודית יש לך בכל ההסתכלות שלך.**

האדם מצווה שכאשר הוא חושב על ענייניו בצורה מסוימת, כגון על בנו, או על בעה"ב שלו, או על שכינו, יאמר לעצמו: מדוע אני חושב עליו כך? האם מפני שאתמול חשבתי עליו כך? תן לי לקבל עליו הסתכלות חדשה! תן לי להסתכל עליו בהסתכלות תורנית! **כך יוציא האדם את עצמו מכל גליוותיו, לא רק פרקטית, אלא גם מפני שיקבל את האור של מעמד הר סיני - אור ההתחדשות.**

אדם חדש, התנהגות חדשה, מהלכי מחשבה חדשים... ואפילו לגבי הרגלים אשר שם קשה לו לאדם ביותר להתחדש, כי הוא מרגיש שהוא מחובר אליהם ואינו יכול להתנתק, סוף כל סוף ההרגלים תלויים במחשבה, וכמה **שיוסיף האדם לעבוד על מחשבתו לחדש מהלכי מחשבה חדשים...** היום יש לי מהלך מחשבה חדש. אינני חושב כפי שחשבתי אתמול... **זה ישפיע עמוק מאוד עד להרגלים שלו...**

ליל שישי פרשת במדבר כ"ז אייר תשפ"ד

התורה היא פירוש לעולמו של האדם

(בפולין היה ידוע שכאשר רבי צדוק אומר שמעתי, הוא מתכוון ששמע מרבו **רבי מרדכי יוסף מאיזניצא** זיע"א) כי השם יתברך עשה ספר והוא העולם, ופירוש על אותו ספר והוא התורה, כי **התורה כמו מפרש קניני השם יתברך בנבראים**. ובמחשבות **חרוץ** הוסיף על זה: "כמו שאמר **הרבי ר' בונם** ז"ל על מלאה הארץ קנייניך, רצה לומר, **איך לקנות אותך ולהשיג אותו יתברך**".

למען תשכיל בכל אשר תלך

ובמה שנוגן לדידן, יש כאן יסוד גדול. האדם מסתובב בעולם ואינו מבין את המתרחש. הוא אומר לעצמו: מי יכול להבין דרכי הקב"ה? מדוע יש כל-כך הרבה אסונות? מדוע יש כל-כך הרבה דברים מתמיהים? לא יודע. אולם הסתכל בתורה, ותראה ששם מופיע הפירוש לכל מה שמתרחש. לכל דבר יש הסבר, הסבר יותר עמוק, הסבר יותר גבוה, אבל הקב"ה גילה אותו. הוא רשם אותו בתוך התורה. הרבה פעמים מגלים לאחר מעשה כל מיני ראשי תיבות וסופי תיבות שבהם הדבר היה מרומוז, וירא שמים ככל שהוא מוסיף ללמוד תורה, הוא מבין יותר את המתרחש.

והנה להבין מהלכי הבריאה, מדוע הקב"ה סיבב שיהיה כך וכך, זהו דבר שיותר שיין לצדיקים. אך **מה שבעיקר שיין לאדם, בבחינת ותן חלקנו בתורתך, הוא שיבין חובתו בעולמו** (כלשון המסילת ישרים). מה הם הדברים הנוגעים לי להבין? ובכן, **יש הרבה דברים שמתרחשים עם האדם וסביבו, וכיון שהוא רואה אותם, סימן הוא**

חידושי תורה בכל יום לשם מה?

הגה"ק **רבי צדוק הכהן מלובלין** זיע"א בספרו **צדקת הצדיק** (אות רטז) כתב: **"בכל יום יש חידושי תורה** שהשם יתברך מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית, ומעשה בראשית הוא על ידי התורה, כמו שאמרו בריש בראשית רבה (א, א) ומסתמא גם החידוש הוא על ידי חידושי תורה, ולכך אחר ברכת יוצר המאורות שהוא ההכרה בחידוש מעשה בראשית בכל יום, תיקנו ברכה שניה שהוא כמו ברכת התורה כמו שאמרו בברכות (יא, ב) שמבקש לידע החידושי תורה שהוא על ידי חידושי מעשה בראשית, ואשרי מי שזוכה להשיג זה אחר כך בקריאת שמע שהוא הלימוד תורה הקבוע בכל יום, וכמו שאמרו (מנחות צט, ב) דבקריאת שמע שחרית וערבית קיים 'לא ימוש', וקריאת שמע דברי תורה, תפילה אינו דברי תורה, כמו שאמרו בברכות (כא, א) כי רצון השם יתברך שישגי בקריאת שמע שהוא מצות לדבר בס' וגו' (דברים יא, יט) על ידי הדיבור בדברי תורה ישגי החידושי של כל יום".

"וכן רבי שמעון בר יוחאי וחביריו שתורתן אומנתן, אין מפסיקין לתפילה (שבת יא, א) כי היו יודעים בכל יום חידושי תורה שמתחדש בכל יום תמיד כפי החידושי שבמעשה בראשית, אבל חכמים שהם ידעו שלא כל אחד זוכה לכך, תיקנו התפילה לבקש מהשם יתברך שייחננו לזכות ולקבל השפע המחודש שבכל יום".

והנה בתוך דבריו רשם בסוגריים (וכן הוא במחשבות חרוץ אות יא): "וכמו ששמעתי

לשמוע אותו אומר על מי שמנגן בכינור: לא! הוא זייף כאן; הוא לא מחזיק את הכינור נכון... הוא יכול להבחין בזה, כי על-ידי הלימוד, התפתחה בו העדינות, והוא יכול להבחין בין תו לחצי תו ולרבע תו ויותר. אמנם יש אנשים שנולדו עם החוש, אבל אפילו אלו, אם הם לומדים את זה, כיון שהם שקועים בזה, הם יכולים לשמוע אפילו מרחוק. ברגע אחד הם יכולים לשמוע שמדובר היה בזיוף. וכך הוא בכל **תחום שהאדם שקוע בו. הוא קולט דברים עדינים מאוד** שעין רגילה אינה קולטת אותו.

כך הוא כשמדובר בתורה ומצוות. האדם מתהלך לו שמח וטוב לב. ברוך ה', כאן הוא אמר איזה דיבור טוב, איזו מילתא דבדיחותא, איזו ליצנות... אמנם חילוק יש בין זו לזו, אבל אצלו מעורבבים כל הדברים הקשורים להתעוררות שמחה בלב... מי שיש לו עדינות, רואה תיכף ומיד את החילוק בין שתי אלה. דרך אחת לעורר שמחה היא כפי שחסידים היו משמחים את עצמם עם מילתא דבדיחותא, ודרך אחרת היא לעשות שחוק מיהודי או ללגלג על דבר שבקדושה, ומי שיש לו העדינות, מרגיש תיכף ומיד כשעוברים מזו לזו. הוא מרגיש שהן כל-כך רחוקות זו מזו שאין להן שום שייכות.

הכח להבחין שהגאווה היא המקור

כך הוא לגבי הדרכים שהאדם חושב ומדבר. האדם מקבל גישה אחרת. הוא מתחיל להבחין ולשים לב לדברים. הנה לאחרונה הבאנו מה**ספרים** שגאווה חמורה מתאוה. אכן ככל שנפש האדם נעשית יותר עדינה, הוא קולט את זה ורואה כמה זה פשוט.

הצדיק **רבי אשר פריינד** זצ"ל היה אומר: האדם מצד עצמו הוא רק רע כל היום. הוא

שהם שייכים אליו ושהוא צריך ללמוד מהם לענייני חייו. וכשהאדם מתדבק בתורה, נעשה לו הרבה יותר קל כל מה שמתרחש סביבו. יש לו תפיסה אחרת בכל המציאות.

התורה מגלה את החסרונות

זה נשמע קצת רחוק לאנשים שאינם רגילים בשפה זו, אלא רגילים בסגנון האומר: מי יכול להבין חשבונות שמים? אין לנו השגה בדברים המפליאים שמתרחשים בעולם... אבל זה לא בדיוק כך. הקב"ה כן רוצה שהאדם יבין, ואם אינו מבין, שילמד יותר תורה.

יודע מה שכתוב בזה"ק (פרשת ויקרא) לגבי חטאת שהתורה מגלה לאדם את חסרונותיו. הדרך הברורה והמועילה ביותר שיש לו לאדם לדעת איך לחזור בתשובה, היא על-ידי לימוד התורה. נסביר: פעמים רבות האדם שואל: איך אני יכול לדעת מה יש לי לתקן? אני יודע שאני צריך לחזור בתשובה, אבל איך אדע על מה? הוא לא מתכוון לומר שהוא מושלם. להיפך, הוא אומר: יש לי כל-כך הרבה דברים לתקן, שאיני יודע במה לבחור. הנה את התשובה לשאלה זו, יקבל האדם על-ידי שידבק עצמו בתורה, על-ידי שילמד בעמל ויגיעה. זה מה שיעורר בו הרגשים מסוג עדין יותר להבחין בדברים.

התורה נותנת הרגשים עדינים

כפי שלהבדיל בחכמת הרפואה או בחכמת המוזיקה, ככל שהאדם שקוע בה יותר, כך הוא מפתח רגש עדין יותר להבחין בדברים קטנים שבקטנים... בתחילה, כששמע כינור מנגן, לא הבין בזה יותר מדי, ועכשיו שלמד והשקיע בלימודי כינור, הוא שומע כל תו היוצא ממייתרי הכינור ומבחין בקול העדין ביותר הבוקע ממנו. אפשר

יש שהמשגיח בישיבה קורא לאחד התלמידים להעיר לו על דבר שלא עשה כשורה, והלה קופץ ואומר לו: אני יודע על מה אתה רוצה להעיר לי - על כך וכך. אומר לו המשגיח: לא! לא קלעת למטרה. דבר פלוני? - לא נורא. אני רוצה לדבר אתך על בעיה גדולה בהרבה... אפשר לראות לפעמים שהתלמיד כל-כך נבהל. הוא אומר: מה, דבר פלוני?! לא הבנתי בכלל שזה בעיה!

כך היא המציאות, כשאין לו לאדם דעת, אין לו את הגישה הנכונה ואינו יודע להבחין בין בעיות גדולות לקטנות. וכיון שיש לו לאדם דעת, יש לו אחיזה הרבה יותר גדולה להבחין ביניהן. אבל התורה צריכה לתת לו את זה. התורה היא הפירוש לעולם. כשיש לו לאדם איזו חסרון בחייו, וחופץ מעצם החסרון שיש לו, הוא גם ברוגז על זה... הוא מרגיש שנעשה לו עוול. הוא מרגיש שזה לא מגיע לו... חסר לו בדעת. הסתכלותו הבריאה של מי שלומד תורה היא שזה מתאים להפליא. אין לו שום קושיא, זה דבר ראשון. הוא קולט בין רגע - תראה, היתה לי כאן הרגשה של 'כוחי ועוצם ידי', והנה הראה לי הקב"ה שאינני יכול לבד... הוא אמנם רוצה שהקב"ה ישלח לו ישועה, והוא מקווה שיואר לו, ומאמין שהקב"ה רוצה לעזור לו ויעזור לו, אבל אין לו שום קושיא מדוע הוא צריך להתמודד עם מה שהוא מתמודד. התורה היא זו שנותנת לו לאדם את ההרגש הנכון, אבל התורה הנכונה דווקא, היינו זו שהאדם לומד כדי להתדבק בה.

החופה שכמעט התפוצצה

הבעיה הגדולה ביותר של האדם היא זו שהוא תועה ואינו יודע כלל את הקורה אתו. סיפורי בעבר ששמעתי מיהודי שנטל חלק בחופה של חתן בעל תשובה, שבשעת

נברא מעפר והוא מורכב מבשר ודם. מצד עצמו הוא רק עושה עבירות. אם הוא נכשל בעבירה, זה מובן מאליו. ואם רואים אותו עושה דבר טוב או מעשה מצוה, אין זה אלא מפני שהקב"ה נתן לו מתנה. נמצא שהדבר היחיד שהאדם צריך לעשות הוא להכין את עצמו להיות כלי שהשכינה תסכים להיות אתו, ואז ייעשו בו ניסים ונפלאות. הוא יזכה אז לסייעתא דשמיא מופלגת ולהשגה בתורה, כי אם השכינה שורה אצלו, יש לו הכל בלי שום גבול.

אך בו ברגע שהשכינה מסתלקת ממנו משום שהוא מרגיש שהוא יכול לבד וטופח לעצמו על שכמו, חופץ מזה שהוא מאבד את הסייעתא דשמיא, הוא מתחיל גם להיכשל באיסורים דאורייתא ואף גם בעבירות שחייבים עליהן כרת ומיתות בי"ד. אלא מאי? הלא מצד עצמו הוא רק רע כל היום.

אכן אחרי עשר פעמים שהוא הולך הלוך ושוב, הוא מתחיל לקלוט שהבעיה היא גאווה. כשהוא נכשל באיזה ענין של תאוה, הוא מבין מיד מה הוא צריך לעשות כדי שזה לא יקרה לו שוב. הוא מבין שזה קרה לו בגלל שעזב את הקב"ה, כי מפני כך גופו התחזק על חשבון נשמתו, והוא מרגיש שהוא מקבל הכרה יותר ברורה במאמר חז"ל אלמלא הקב"ה בעזרו אינו יכול לו.

אם אין דעת - הבדלה מניין?

כשהאדם נעשה דבוק בתורה ובמצוות, הוא מתחיל להרגיש את הדברים האלה. הוא מתחיל להבין מה הם חסרונותיו הגדולים יותר, ומה הם חסרונותיו הקטנים יותר. הדבר תלוי בדעת האדם. הקב"ה הוא זה שצריך להאיר לו בדעתו להבין על מה הוא צריך להשקיע יותר עבודה. אבל זה חייב לבוא מן התורה. מי שאינו בר דעת, אינו מבחין בין הבעיות הגדולות שיש לו לבעיות הקטנות.

לאיפה הגענו כבר? מתי מגיעים? מהחלון הילד רואה רק הרים ועצים ואין לו מושג עוד כמה זמן תיארך הנסיעה. האב אין לו את השאלות האלה, כי האב ראה כל הזמן כמה הם הולכים ומתקרבים למחוז חפצם. האמת היא שאפילו אדם מבוגר, בפעם הראשונה שהוא נוסע למקום מסוים, הוא כל הזמן שואל כאותו ילד קטן. החל מהפעם השניה הוא כבר יושב ברוגע, כי הוא מזהה כל הזמן... הגענו כבר אל הסיבוב, עברנו כבר מושב פלוני... כשהאדם מבין מה קורה, אין לו את הצער הגדול.

העולם הוא ספר, התורה היא הפירוש לאותו ספר. ובכן, **על האדם להכריח את עצמו להתדבק בתורה**, דהיינו ללמוד תורה, לחשוב כמו שהתורה רוצה, לתת לתורה לשנותו... **לא שיישאר כבתחילה ובמקרה ילמד שעה ביום**, כי אז ימשיך לתעות ביער ובכל מה שיקרה לו, תהיה לו תוספת צער, אלא יאמר לעצמו בכל עת: **אני רוצה לחשוב כפי שהקב"ה רוצה שנחשוב**. מה צריך לחשוב כשקמים בבוקר? מה צריכות להיות המחשבות בעת אמירת ברכות השחר? ילמד את עצמו לחשוב כפי מה שהתורה מלמדת, וילמד עוד ועוד, כפי שה'חתם סופר' כתב בפרשת בחקותי, שאפילו ילמד האדם הסדרים נשים נזיקין, כל שילמד אותם ביגיעה ועמל כדי לעדן את גופו, זה יגרום לנשמתו להאיר, ואז יוכל לקבל את ההסתכלות הנכונה על כל דבר.

זה הכלל: **אם אתה לומד מתוך ביטול, הקב"ה מסכים לפרש לך את עולמו**. מתנה היא שהקב"ה נותן לך. אינך מחויב להמשיך לתעות. תמשיך לחיות את חייך עם כל מה שנגזר עליך, אבל תהיה לך הבנה לכל דבר - זה מה שקורה לי עכשיו, זה מה שאני צריך לומר עכשיו...

החופה ראו על אבי החתן אשר עדיין נשאר רחוק מן התורה, שהוא מתרגז והולך והיה נראה בכל רגע שהנה עוד מעט קט הוא מתפרץ בזעמו ומתחיל לעורר מהומה. כשמסדר החופה, יהודי חשוב מאוד, שם לב לכך, הוא עצר את הכל וביקש לדבר אתו. הוא נכנס עמו לחדר, ויצא עמו כעבור כמה דקות, ואז הוא המשיך את החופה כשהכל נעשה על הצד הטוב ביותר, אין פרץ ואין צווחה, אבל יש קול ששון וקול שמחה.

כולם התעניינו לדעת מה אמר לו באותן דקות ספורות, ושמה הבטיח לו סכום כסף. כששאלו על כך לאחר מכן את מסדר החופה, אמר: פשוט מאוד, שמתי לב שהאב אין לו מושג מה קורה כאן. שוברים כוס, וקוראים אגרת בארמית, וכן הלאה. זה היה נראה לו כל-כך מוזר ומשונה ולא לעניין. חשבתי לעצמי, שכפי הנראה האב חושב עכשיו שבנו השתגע לגמרי ונתפס באיזה כת. על כן נכנסתי אתו החדרה ונתתי לו הסבר על רגל אחת. הסברתי לו שהאגרת שקראו היא הסכם שבו מתחייבים הצדדים זה לזה, ועושים זאת כדי שהאחד לא יעשוק את השני והשלום והשלווה ישררו ביניהם. וכן הסברתי לו שלגודל השמחה, נזהרים שלא לשכוח מן החורבן ושוברים כוס זכוכית. ועוד הסברתי לו את תוכן הברכות שמברכים, ומיד הוא נרגע כפי שחזו עיניכם.

לחסוך את הצער של התעייה

ואל הנמשל: **כשהאדם קולט את הנעשה עמו בחייו**, עוד לפני שהוא מבין את כל המציאות, החיים נעשים לו הרבה יותר קלים ומאירים. הוא מבין את מהלך החיים וכל-כך הרבה צער נחסך ממנו. יש אדם נוסע עם בנו הקטן ובנו אינו מפסיק להטרידו. כל כמה רגעים הוא שואל אותו:

יוצר אור, ואח"כ יבקש: אבינו אב הרחמן וכו' ותן בלבנו בינה להבין ולהשכיל... מה שצריך לקרות - יקרה, השאלה היא רק אם אבין או לא. עזור לי להבין. ואז יקרא קריאת שמע, וכך תהיה לו הסתכלות אחרת על מאורעות היום. יהיה לו פירוש הגון על הספר. כל אחד הרי יודע מה זה ללמוד עם פירוש ומה זה ללמוד בלי פירוש, כאשר אין יודעים היכן להניח את הפסיק, ואין מבינים מה זה קושיא ומה זה תירוץ. עם פירוש הכל מאיר. אכן על זה צריך האדם להשקיע בתפילותיו שיזכה לחיות את יומו עם פירוש - פירושה של התורה.

חבל שלא להשתמש במדריך

אדם שנוסע לתייר את העולם, אם אינו לוקח עמו מדריך, אין לו כלום מזה, כי אינו מבין, אף לא רואה שום דבר. אף כאן, אם בעל כרחנו אנו נוסעים במסע החיים, מדוע לא ניקח אתנו מדריך? הקב"ה הלא נותן לנו את המדריך, מדוע לא ניצמד אליו?

זה מה שכתב רבי צדוק בקשר לחידושים שהקב"ה מביא כל יום לעולם. אומרים לו לאדם: היום יקרו לך הרבה דברים. זה סוד. בשעה שתים תראה, בלי נדר, מה מחכה לך... אך הקב"ה נותן לו הזדמנות על הבוקר לומר

ליל שישי פרשת במדבר כ"ז אייר תשפ"ד

הלל והודאה לצורך פרנסתו של הקב"ה - ממשנת הבעש"ט הק'

פעם הגיע לעיר אחת ושאל כמנהגו בשלום כולם, והיה שם באותה עיר יהודי תלמיד חכם שכבר עבר עליו יובל שנים שבהן ישב ולמד יומם ולילה כשהוא פרוש מכל ענייני העולם הזה. חדר מיוחד היה לו בפינת בית הכנסת ששם היה יושב כל היום ועוסק בתורה כשהוא עטור בטלית ותפילין ואינו מכניס מאומה לפיו עד אחרי תפילת ערבית, אז היה טועם קצת לחם ומים. ניגש הבעש"ט הק' אף ליהודי זה ושאל אותו: איך הבריאות? יש לך כל מה שאתה צריך? וכיון שהלה לא הכיר את טיבו של הבעש"ט הק' כי היה לבוש בבגדים פשוטים וטרם יצא שמו בעולם, לא שת לבו אליו ולא ענה לו מאומה. שאל אותו הבעש"ט הק' עוד כמה פעמים לשלומו, עד שהלה התרגז על שמפריע לו מעבודתו, ועשה תנועה בידו כאומר: צא מכאן ואל תפריע לי מלימודי.

או אז פנה אליו הבעש"ט הק' בשאלה: מדוע אינך נותן ל'כביכול' (הקב"ה) את פרנסתו? והוסיף: אם לא תתן לו את פרנסתו, הוא ירעב ויסתלק מן העולם. כששמע הלה סגנון דיבור כזה, הוא הזדעזע עד עמקי נשמתו - מי הוא זה ואיזהו שמלאו לבו לדבר כך? אך הבעש"ט הק' המשיך והסביר את טעמו, וכה אמר: בני ישראל יושבים על הפרנסה שהקב"ה נותן להם. על איזו פרנסה 'כביכול' יושב? הנה **דוד המלך** מגלה לנו **בתהלים**: ואתה קדוש יושב תהלות ישראל. **'כביכול' ברוך הוא**

תורה ופרישות - ומה עם הפרנסה?

כשהקב"ה נותן לנו את התורה, הוא נותן לנו יחד עמה את מלמדי התורה, את הצדיקים שילמדו אותנו דבר ה' וידירכו אותנו בעבודתו. ובכן, בחג השבועות הוא יומא דהילולא של **הבעש"ט הק'** זיע"א וחייב גדול יש לנו להודות לה' על שנתן לנו בני הדור האחרון, דור עקבתא דמשיחא, להיאחז בדברי קדשו של אור שבעת הימים ולקבל מהם מהלכים בעבודה המאירים את חיי האדם בכל העניינים.

אחד מהיסודות שהבעש"ט הק' לימדנו, יסוד בעבודה שיכול להמשיך על האדם שפע גדול, הוא כדלהלן: מובא **בספרים*** שכאשר **בעל התניא** היה אצל **המגיד ממעזריטש** זיע"א, סיפר לו המגיד מעשה שהיה עם רבו הבעש"ט הק' כשעדיין לא נתגלה והיה נע ונד מעיר לעיר. נוהג היה אז לשאול בשלומם של בני אדם, אנשים ונשים, צעירים וזקנים, ואפילו בשלומם של ילדים - מה שלומך? מה נשמע? - והסיבה לכך, כי היתה לו נחת רוח גדולה כששמע תשובותיהם של בני אדם אשר ביטאו תמיד שבח והודאה לה'. האנשים בדרכם שלהם, היו מודים לה' על בני ביתם ועל פרנסתם; הנשים בדרך שלהן, היו מודות לה' על הבריאות ועל הילדים, והילדים בדרכם שלהם, היו מודים לה' על שיש להם הורים שמספקים להם כל צרכיהם ושולחים אותם לתלמוד תורה.

א. סיפור זה מובא בכמה נוסחאות בהרבה ספרי קודש. ראה הוספות לספר 'כתר שם טוב' אות ט. ובספר עבודת פנים מכתבים אות יא.

מודה לה' ואומר: ברוך ה', אינני כמוהם... זה מה שבאמת מונח בהודאה שאנו מודים: ברוך הוא אלוהינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים ונתן לנו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכנו. **אנו מודים לה' שהגם שאנו נמצאים בעולם כה חשוך, איננו שקועים בו**, כפי שהתבטאו כמה מן הצדיקים: כמה חשוך הוא העולם למי ששקוע בתוכו, וכמה הוא מאיר למי שמתעלה על גביו וחי בעולם רוחני.

אשר נתן לנו את תורתו

והנה אחד מהדברים שמביאים את האדם להצליח בתורה, הוא להודות לה' על התורה. הוי אומר: אפשר לתת הלל והודאה על הפרנסה, אפשר לתת הלל והודאה על המשפחה ועל הבריאות. אך הכלל שכאשר האדם מודה על דבר מסוים, הוא מעורר שפע לאותו דבר, כי על-ידי ההודאה, הוא מכיר שהדבר מגיע ממקור החיים וגורם לפתיחת צינורות השפע. לכן כשהאדם מודה על התורה, הוא ממשיך על עצמו שפע של תורה.

אכן אחד מהענינים של ברכת התורה, הוא ההודאה על התורה. האדם לא רק מבקש הערב נא את דברי תורתך בפינו, אלא גם מודה אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו. אני מודה לך ה' שנתת לי חיות....

חצות לילה אקום להודות לך

במסכת ברכות (ג, ב) עוסקת הגמרא בשאלה מה עשה דוד המלך ע"ה בלילה. ברד"ק על הפסוק "חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך" כתב ביישוב הסתירה שדוד המלך אמר אז שירות ותשבחות בענין התורה, ובלשונו: "חצות לילה אעיר משנתי ואקום ממיטתי להודות לך, על המשפטים שנתת לי, שהם ישרים וצדיקים".

יושב על תהלותיהם של ישראל, על ההילולים שהם מהללים אותו בעבור הפרנסה שהוא נותן להם, ובעבור ההילולים שהוא מקבל מהם, הוא נותן להם שפע בני חיי ומזוני רוויחי.

לעולם יהא שם שמים שגור בכיך

כך לימדו הבעש"ט הק' לאותו תלמיד חכם שיידע שמלבד עבודתו הגדולה, יש עוד עבודה להכיר בהטבתו של הקב"ה ולהוציא עליה מהפה שירות ותשבחות, וכשהאדם עושה כך, הוא מפרנסה כביכול את הקב"ה, כלשון חז"ל (זוה"ק ויקרא ז, ב): ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים, אשר לפי תורת הקבלה פירושו שישראל עושים אתערותא דלתתא וזה מה שגורם לאתערותא דלעילא ומביא לעולם בני חיי ומזוני רוויחי.

הנה סיפור זה הוא אחד מהרבה דיבורים ועובדות שבהם לימד אותנו הבעש"ט הק' שהאדם צריך שיהיה שם שמים שגור על פיו מתוך הלל והודאה, וצריך להחדיר זאת בלב הבנים והבנות. יש ששואלים את הילד: איך היה היום בבית הספר? והוא משיב: היה נפלא. אך לא! הבעש"ט הק' לימדנו שאסור להשיב כך. צריך לומר: היה נפלא ברוך השם. תודה לא-ל... הבעש"ט הק' שאל יהודים לשלומם רק כדי שיענו כך. ובזה האדם פותח צינורות גדולים. הוא נעשה דבוק בה' ומביא שפע לעולם.

ברוך שהבדילנו מן התועים

ב'תולדות יעקב יוסף' (פרשת ויצא) כתב: "שמעתי ממורי, כשבא נשמה מאצילות אל עולם עשיה, ורואה איך שם נתגבר הקליפה, ואיך נקל כבוד המלך רב ושלטי בעיניהם, אז הוא מעורר את עצמו ליתן יותר שבח לכבוד המלך מלכו של עולם שאין הוא כאחד מהם". הנה כי כן, האדם

מה שנותן לו את היכולת להביא חיות לעולם. עכ"פ בזמן כזה אפשר להתבונן הרבה - אי לאו האי יומא, איך היינו נראים? אכן מכל ההטבות שהקב"ה נתן לנו, זוהי ההטבה הגדולה ביותר - נתינת התורה, ואם כן, איך יעלה על הדעת להודות על כל הדברים הצדדיים ולא להודות על התורה עצמה...

אע"פ שהאדם מרגיש שהוא לומד אך מעט, אע"פ שהאדם מרגיש רחוק - אדרבא! **על-ידי שתתן הודאה על התורה, תתקרב אליה. עבודת ה' היא ליתן שיר ושבח להשי"ת.** אפילו במילים קצרות ומדודות - ברוך השם, אני מודה לך רבונו של עולם. הקב"ה כביכול מקבל חיות מזה. פירשו של דבר שהקב"ה רוצה להביא חיות לעולם, וזה

ניתן להשיג את הקונטרס 'הבינוי' במוקדים הבאים:

ארה"ק

ירושלים	מרכז בעלזא	חדר ארונות, ארון מס 76
	מקווה תולדות אהרן	שבטי ישראל 35
	מקוה צאנז	זית רענן
בית שמש	מקווה דושינסקי	שמואל הנביא
	מקווה שע"י ביהמ"ד המרכזי	רחוב בן איש חי 10 שכונת חפציבה
	ביהמ"ד תולדות אהרן	רח' בן איש חי 66 גבעת ירושלים
	ביהמ"ד בית גדליה	רמה ב טל: 053-317-0944
בני ברק	חדש! קיסק שע"י מקוה פופנהיים	רחוב נהרדעא 18
	חדש! ביהמ"ד הגדול וויזשניץ	רחוב רבי יהושע 18
	בית המדרש הגדול נדבורנה	קרית נדבורנה
	מקוה בית פנחס	רחוב יואל
	מקוה ויזניץ	רחוב רבינא
	מקוה בעלזא	רחוב בעלזא 5
	ביהמ"ד זכרון רפאל	רחוב יצחק נסים פינת עוזיאל
	סופר מילר	רחוב אור החיים
	מעדניית יאפצ'ק	רחוב עזרא
	בית המדרש לעלוב	רחוב ברויער 27 שיוכן ה'
אשדוד	סאטמער מרקט	רחוב חזון איש 33
	בית המדרש בית דוד שאול	רחוב ר' חנינא בן דוסא רובע ז
	מאפיית הנשיא	רחוב יהודה הנשיא 8 רובע ז
	בית מדרש בעלזא מרכזי	רחוב חטיבת הנגב רובע ג
	מאפיית אנגל	מרכז מסחרי בעל הנס
	ביהמ"ד בית פנחס	רחוב ינאי 12
	היכל שמחה בונים	רחוב האדמור מבעלזא רובע ג
	ביהמ"ד מאקווא	רחוב התלמוד 9
	ביהמ"ד בית ישי	רחוב חטיבת גבעתי 3
	בית המדרש 'בית אהרן'	רחוב פחד יצחק 5
ביתר עילית	בית המדרש בעלזא	רחוב הרצוג 5 חדר ארונות ארון 59
	ביהמ"ד הגדול סערט ויזניץ	052-762-0720
	חדש! חנות הופמאן	רחוב מיכאל 10
פתח תקוה	שכונת הבעש"ט	052-760-0162
	מקווה בעש"ט	רחוב מנחם בגין 115 א
קריית גת	מקווה קרעטשניץ	רחוב נתיבות שלום 2
	בית המדרש אמרי חיים ויזניץ	רחוב טרפון
	ביהמ"ד היכל שמואל אהרן צאנז	מתחם בתי הכנסת ברכפלד
מודיעין עילית	בית מדרש באיאן	גרין פארק
	ביהמ"ד בעלזא	רחוב גור אריה
צפת	ביהמ"ד לעלוב	רחוב ט"ז בסמוך למלון רימונים
	ביהמ"ד דרכי איש	הדף היומי 8
תל אביב נתניה	חנות ספרים טובים	קרית צאנז

אם ברצונך לקחת חלק בזיכוי הרבים ולפתוח מוקד הפצה למכירת הקונטרס באזור מגוריך,

ניתן לפנות ל'מכון הבינוי' בכתובת מייל Info@machonhavineini.com

ניתן להשיג את הקונטרס 'הבינוני' במוקדים הבאים:

חול

4615 14th Avenue	ביהמ"ד זכרון מרדכי טאהש	בארא פארק
4909 13th Ave	Kosher Discount	
	ע"י המקוואות	מאנרא
50 Division Ave	Central Market	וויליאמסבורג
Phyllis Terrace 25	ספרים שאפע ווישניץ	מאנסי
5678 Park Ave	Zoubris	מונטריאל
5665 Park Ave	Copy BQ	
Lange Leemstraat 170A	בית המדרש אהל משה	אנטווערפן
Van Spangenastraat. 6	ביהמ"ד בעלזא מרכזי	
belgielei 80	חדש!! בית הלל	
47 East Bank	בית המדרש סקווירא	לונדון
St Kildas Road	בית מסחר עולם הספר	
1 Belz Terrace	ביהמ"ד בעלזא	
18 Hildaville Drive	ביהמ"ד הגדול ישמח ישראל	וועסטקליף
105 Hamlet Court Road	ביהמ"ד מילואים לאפור	

אויב ווילט איהר אנטייל נעמען אין דעם זיכוי הרבים, סיי פארקויפן אין אייער שוהל \ מקוה א.ד.ג. אדער נעמען א חלק אין די הוצאות, ביטע רופט: 718.387.1122

842106199482